BRIGIDA
THAVMATVRGA,
SIVE
DISSERTATIO
PARTIM ENCOMIASTICA

in laudem ipſius ſanctæ; partim Archaïca ex ſacra & antiqua hiſtoria Eccleſiaſtica; partim etiam parenætica ad alumnos Collegiorum.

IN QVA

Elucidatur prodigium ligni aridi reuireſcentis ex attactu

B. BRIGIDÆ VIRGINIS.

Et ſymbolico ſenſu accommodatur ad antiquum quod interceſſerat commercium inter Galliam & Hiberniam

In rebus ſacris, litterarijs & ciuilibus.

Habita in Collegio Hibernorum Pariſienſi Kalendis Februarij die feſto eiuſdem ſanctæ.

PARISIIS,
Apud SEBASTIANVM CRAMOISY, ſub Ciconijs, via Iacobæa.

M. DC. XX.

ILLVSTRISSIMO
DOMINO, D.
IOANNI LESCALOPIER

Equiti, in ſanctiori Regis Chriſtianiſſimi Senatu Conſiliario digniſſimo; & in ſuprema Parlamenti Curia Præſidi æquiſſimo.

MVltis nominibus (Illuſtriſſime Præſes) ſe recipit ad tutelam tuam BRIGIDA MEA; multis titulis ad aram veritatis ſub alam æquitatis & pietatis tuæ profugit. Vt mea eſt, & à me, patrocinium à te expetit; vt ſua eſt, & in ſe, patrocinium impertiet. Binos habet aduerſarios, quorum iniuriam diuerſâ viâ irrogatam, ad amuſſim iuſtitiæ & iuris examinans,

ſeui negotio propulſabis. Nouatores inſectando vellent eam exſortem cæleſtis conſortij in barathrum deijcere: & Albienſes, eorumuè è traduce propago quædam Britannorum, è patria & auita poſſeſſione telluris natalitiæ cuperent eam foras eijcere; vt exulem, & inhoſpitam, poſtea vel inuitam raperent ad ſuum hoſpitium. Iſti nimio peccant odio, dum cælo extorrem, & ſorte beatificæ hęreditatis nudam reddunt: Hi verò, amore prępoſtero, & zelo non ſecundum ſcientiam; qui dum ei proprium natale ſolum non verentur ſubducere, in exilium eam inducunt. Pœnam nos, quam illa non meruit, vnius & alterius deportationis, iure merito

deprecamur. Nouatoribus litem intẽdimus calumnię, quòd magnam Brigidam, vt magam frigidam ſugillant: ſanctam beneficam, ſagam maleficam appellitantes. Albienſibus verò, non mouemus quidem litem, freti poſſeſſione Tutelaris noſtræ, quam tabulis productis, & teſtimonijs tuemur irrefragabilibus; ſed conſcientiam eorum commemoramus, & monemus pacificè abſtineant ab iniuſta vendiciarum petitione, nec amplius Albienſem faciant virginem hanc Hibernienſem. Quę vt energiâ deuotionis & miraculorum ſynergiâ fudit tartareas poteſtates, & iſtos antequam naſcerẽtur confudit Nouellantes, quamuis Centuriatis comitijs inflatos, Magdeburgenſes Cent.

turiato-res, Vide Alanum Copum dialogo 2. c. 22.

ita conuincet modernos Scotos, dum parentum fida atteſtatione, magiſterij educatione, virginalis pudicitiæ dedicatione, paranymphi votiua deſponſatione, monaſterij erectione, cum ſanctis noſtris primitiuis aſſidua conuerſatione, vitæ & mortis conſignatione, & iure ſepulchri, quod violare nefas, probabit ſuam originem & exitum; ſuum domicilium originarium & ſandapilam; ſuum Natalem iuxta & Mortualem. Thaumaturgam benignam expungunt maligni Myſolyturgi ex albo ſanctorum cælitum, quia nolunt eſſe capaces illius benignitatis, qua ſolet illa influere in cultores veræ pietatis: Et eandem, quaſi totam ſoli capere vellent influentiam, è ſan-

Centur. 6. cap. 10. p. 755.

ctorum Hiberniæ cenſu tollunt Albienſes, in ſuum Picticum tranſcribentes eam pyctacium, nimis auidi corriuales.

Tuam amplitudinem delegi Illuſtriſſime Leſcaloperi, qui rem totam decernens pro veritate pronuncies, & vtriſque diuerſo calle tendẽtibus ad iniuriam virgini inferendam, ſilentium imponas perpetuum; vt cæteri vereantur vitilitigatores vel ſepta tranſilire ſua, vel fines alienos inuadere. Te iudicem, vindicem, aduocatum inuoco, iudicem æqui, vindicem veri; Nec alia tibi grata merces, nec alia conſtabit aduocationis, quàm vt admittaris in clientelam eiuſdem quam ſuſcipies defendendam. Illa vtpote patrona ex celeberrimis totius noſtræ

nationis, & primaria virago, noſtræ cognationis, habet iam innumeros clientes, in quorum numerum te quoque recipiet, atque in filium adoptabit iure optimo; qui tot filios Eccleſiæ Catholicæ & ex ijs multos pro fide profugos, alumnos facis tuos, & foues inſigni liberalitate. Tu illorum patronus es; tibi illa patrona erit; tuum patrocinium noſtris pariter & alijs compluribus perfugium & aſylum pręſtat: ipſa tibi auxilium è cælo porriget, & interceſſionem largietur.

Hęc tua in tam multos ingens beneficentia (quam auguramur teſſeram fore perennem tuæ virtutis & zeli propagandę religionis orthodoxæ, & diuini cultus) tametſi omnino gratui-

tá ſcaturigine profluat in noſtram profugam iuuentutem, (cuius Ephœbiam domi deprauare nouitatibus indies nouerca nititur erratica) tamen antidoralem eam quodammodo non diffiteberis, ſi dignaberis, reſpicere ad ſuperiora ſæcula, à ſexta præſertim ætate ad nonam & decimam, cuius in ſecunda parte huius Diſſertationis ratio chronologica ſubducta eſt: quam ſi percurrere pretium operæ putaueris, luce videbis clariùs ſolem vnde radij, fontem vnde riuuli, ſtipitem vnde rami olim protuberârint, ſanctitatis & eruditionis in multas Galliæ prouincias & partes.

Rem offero dignam ſagaciſſima conſideratione Illuſtriſſi-

mæ dominationis veſtræ, in cuius panegyrim nolo excurrere, ne offendam animum tuum, vultumuè ſuffundam rubore. Scio eſſe ingenia quædam, diuinitus exculta, quæ dũ laudantur in ore, flagellantur in corde: expertus flabra laudum tibi verti in flagra & lanceas, calamum contineo prurientem in tua præconia.

Tu fruere conſcientiâ tuâ; vtere diu fœliciter ingenita tibi comitate, ſtudio acquiſitâ eruditione, diuinitus infuſa pietate; indolem porrò tibi à Deo conceſſam ad magna heroica perennia, proferat ipſe ad multos & proſperos annos, vt ſera poſteritas liberiùs ea decantet, quæ verecundia in te Chriſtiana, & modeſtia ſatagit occul-

tare. Theatrum tibi, tua mens. Virtuti Comes gloria. Vale.

Illma Amplitudini tuæ deditiſsimus ex animo.

D. R. E. O. V. H.

DISSERTATIO HÆC diuiditur in tres partes.

Prima pars continet encomium B. Brigidæ; & elucidationem quorundam Dei magnalium, quæ per eam operatus eſt in ædificationem fidei Catholicæ in Eccleſia Hibernica, quæ etiam diſtributa erat in tres gradus, & de ſingulis eorum.

Secunda pars, quæ trimembris eſt, ſymbolicè proſequitur eiuſdem Eccleſiæ ſanctitatem & perfectionem in ſe inundantem, ac veluti ſtagnantem; deinde etiam in alias partes, nominatim in prouincias Monarchiæ Gallicanæ exundantem, idque triplici communicatione.

1. *in rebus ſacris & Eccleſiaſticis.*
2. *in rebus Academicis & litterarijs,*
3. *in rebus ciuilibus & politicis.*

Tertia pars ſuppeditat hortamenta apta & neruoſa operarijs Eccleſiaſticis, præſertim alumnis Collegiorum, ad imitationem pietatis ſanctæ Brigidæ, aliorumque Hiberniæ ſanctorum ſedulò capeſſendam: conſiderando inſignia quædam Acta cum prophetica tu Apoſtolica

Intermixtâ ſubinde Hieroglyphicorum ſcripturalium accõmodatione ad eundem finem.

DISSERTATIO
DE S. BRIGIDA VIRGINE.

Lignum habet ſpem ſi præciſum fuerit, rurſum vireſcit, & rami eius pullulant: ſi ſenuerit in terra radix eius, & in puluere emortuus fuerit truncus illius: Ad odorem aquæ germinabit, & faciet comam quaſi cum primùm plantatum eſt: IOB. 14.

ILLVXIT nobis hodie ſabbatum Sanctum in quo ſanctificatus eſt ſabbatiſmus gloriæ 9.
beatiſſimæ Tutelaris noſtræ Brigidæ virginis non illius Scoticæ Albienſis (ſi qua talis) in obſcura nube ſub modio reconditæ; ſed planè Kildarienſis in planitie Lagenienſi ſuper candelabrum Hiberniæ, lucidiſſimè ſplendentis. Cuius annua nunc recurrente feſtiuitate per vniuerſam noſtram nationem celeberrima, æquiſſimum eſt, quæcunque nos ora capiet, ne ſollennis diei eiuſdem

Eccli. 14. 94. particula nos prætereat: Ecce tempus ac-
1. Cor. 2. ceptabile, ecce dies ſalutis in quo dignum & iuſtum eſt, terram gaudere, cœlum exultare, homines lætari, collętari angelos, omnes collaudare filium Dei, qui dedit tale decus genti noſtrę, talem decorem virgini ſuæ, tale firmamentum, & ornamentum Eccleſiæ Hibernicæ. Ille celebrandus in ſanctis ſuis, quos magna dignatione ſanctificat, illi etiam celebrandi in ſanctificatore ſuo, à quo donum ſanctitatis acceperant; Ipſe eſt qui hanc noſtram ſanctam ſororem, hanc cognatam & popularem noſtram, hanc aliquando Hiberniæ ciuem,
Epheſ. 2. 19. ſed nunc ciuem ſanctorum & domeſticam Dei, in via ditauit gratia ſeptemplici, in Patria dotauit gloria multiplici, eandemque orbi propoſuit ſpeculum puritatis, integritatis & virtutis.

Beatus vir qui eam genuit, beata mulier quæ peperit, beata quæ portauerunt viſcera, beata vbera quæ lactauerunt; beata
Pſalm. 1. ipſa quæ non abijt in conſilio impiorum & in via peccatorum non ſtetit, & in cathedra peſtilentiæ non ſedit; ſed in lege Domini voluntas eius, & in lege eius meditata eſt die & nocte. Et erat tanquam lignum quod plantatum eſt, ſecus decurſus aquarum, quod fructum ſuum dedit in tēpore ſuo. Et folium eius non defluxit, & omnia quæcunq;, faciebat proſperabātur

De hoc ligno, eiuſque fronde & fructu dicturus, ad ipſius opem confugiam, ipſam mihi adiutricẽ implorabo, vt qui elingues facit diſertos, qui ex ore infantium, & lactentium ſcit perficere ſuas laudes, interueniente ancilla ſua, perficiat ex ore meo præconium virtutis ſuæ, qua illuſtrem hanc puellam honeſtauit & decore multo variegauit præ conſortibus ſuis. Quidni verò proſperum augurer eloquium, ex illius patrocinio, quæ mutam à natiuitate virgunculam (matre eius poſtulante) ſermone nõ quolibet, ſed diſertiſſimo locupletauit.

Pſal. 8. 3.

Cogitoſus & Surius 1. Febr.

INVOCATIO B. BRIGIDÆ cum diſtributione huius tractatus.

TV igitur virgo ſacrata, quæ muteſcentes linguas facundas facis, & fœcundas, linguam meam erudias, atque à balbutiente famulo dignare laudum tuarum partem prædicari. Non ego omnes illas percenſêre ſtatui, latiùs enim patent, quàm vt vnius ſemihorulæ anguſtia coarctentur. Campus ille ſpatioſior eſt quàm tua illa ad Liffæum amnem ſpecioſa planities, vſque ad anhelitum procurrens: Campeſtre illud æquor immenſæ laudationis tuæ, per certos articulos ętatis tuæ à cunis ad canos quandoque digerendæ pleniori

otio reſeruabitur, ſatis erit modò ſi frondoſi huius & fructiferi ligni ſpatulas colligamus aliquas, & de fructu eius ſiue ſerotino, ſiue præcoce, ſiue medij temporis guſtum, quem ſors præbuerit percipiamus.

Leuit. 14 40.

Pretioſum erat lignum ipſa, & prodigioſum illud altaris aridum, quod tactu viuifico fecit reuireſcere. De vtroque dicemus, & in vtroque contemplabimur ſtipitem vnde propago pullulauit: & viſo miraculo in cortice ligni, aſſurgemus ad cacumen; ac palma conſcenſa totius Hierarchiæ Hibernicæ, cuius virgula quædam & palmes, ipſa fuerat; ſuſpiciemus diffuſos vndequaque ramos, non iam in alias terras, ne nimium exſpatiando fatigemur, ſed in hanc ſolam Monarchiam Gallicanam, in quam cernimus illam porrectam triplici clauicula, ſanctitatis, eruditionis & ciuilis commercij: Quibus largiter percurſis, redibimus in medium, intuentes ſponſam innixam ſuper dilectum, & aſcendentem de deſerto, ſicut virgulam fumi ex aromatibus myrrhæ & thuris: quam præſenti cætui, cæteriſque electis ramis noſtræ diſperſionis & peregrinationis, qua poterimus breuitate & perſpicuitate accommodabimus.

Cant. 3 6.

1. *Petri.* 1. 2.

PRIMA PARS Diſſertationis

DE S. BRIGIDÆ VIRGINIS encomio, & de Eccleſiaſtica Hierarchia in Hibernia.

MEMBRVM PRIMVM.

VT mihi non eſt ſatis compertum vel authoritate maiorum ſcripta, vel certa ratione tradita, quænam illa arbor fuerit, cuius aridum in altari lignum reuiruit ad Virginis contactum: ita nihil hoc loco temerè de ea definiendum mihi puto. Nam ad ſenſum quem nunc maximè exquirimus Symbolicum, perinde eſt, quænam illa qualiſuè fuerit. Myſterium enim exequimur modò non ſpeciem, quanquam nec ipſam ſi nobis ſcire fas eſſet, materiam reſpueremus, quam Deus voluit tanto deſeruire miraculo.

Martyrologium Romanum ſic exprimit prodigium. *In Scotia* (hanc non aliam quàm Hiberniam omnes docti intelligunt, & ex vitæ eius decurſu liquidiſſimè conſtat) *Sanctæ Brigidæ virginis, quæ cum lignum altaris tetigiſſet in teſtimonium virginitatis ſuæ, ſtatim viride factum eſt.* Adſtipu- *j. Februarij.*

lantur Beda, Vſuardus, Ado, Mombritius; & alij recentiores, quibus enumerandis ſuperſedeo.

Peruagatum eſt miraculum non abſimile, quo Sanctus Franciſcus aridum ſcipionem, qui feſſis in itinere artubus fulciendis ſeruiebat, Aſſiſij defixit & eundem teſtatur ordo, & cernit orbis Chriſtianus reuiruiſſe, & creuiſſe in proceram arborem, de cuius ligno in hodiernum diem fragmina detruncantur, quæ conficiendis cedunt teſſeris precarijs, alijſuè vſibus ſacris, quos inculpata fidelium deuotio excogitat.

Atque in officio Eccleſiaſtico Sancti Carthagi Liſmorenſis recolitur miraculum de arbore Malo pœnè arida, quæ per ſignum crucis ſalutiferæ ab illo ſancto impreſſum, primùm fronduit, deinde floruit, demum produxit fructum pulcherrimum, ſed amarum; quæ denique amaritudo per eum ablata eſt, repetito crucis ſignaculo, & poma inuenta ſunt vt mel dulcia.

In approbat. vita B Iohanna de Sancta Cruce. Sed & illud hoc loco videtur commemorandum, quod à Belforeſto l. 4. hiſtor. prodig. cap. 1 traditur, & ex eo allegatur ab Ignatio Ibero Abbate de Fitero, quandam prodigioſam arborem derepente in Hibernia natam in Epiſcopatu Corcagienſi & Clonenſi in Comitatu Deſmoniæ, vndique oneratam roſarijs, ceu pergulam racemis pendentibus, quorum chordulæ

ſeu filamina ita ramis & ſtipiti adhære-bant, non minùs fixa & continua, quàm pedunculi pomorum excreſcentium ex arbore, quod ille author obſeruat inſigni miraculo contigiſſe loco & tempore opportuno, quo cœli teſtarentur & approbarent vſum roſariorum, quando inferni titio Lutherus cæpit in Germania ſuas hæreſes ſpargere, & ſectas ſuſcitare nouas, quæ aſpernantur recitationem roſariorum, & indulgentias, quæ ſolent concedi recitantibus; ipſaſque ſphærulas precarias ignominiosè vocitant oua aſpidum, inſulſo ſatis & amarulento dicterio. Rideant iſti ſi velint malè ſani Sanniones, deriſores tandem irridebit Deus; ſuoſque famulos condecorabit, ſuos Mardochæos honorabit quibuſcunque voluerit honoribus.

Decadem vnam ex iſtis roſarijs habuit amicus meus. R. Dormitius, Quinlanus liſmorenſis.

De iſto autem virginitatis teſtimonio tam decantato ac celebri S. Brigidæ ſuboriri dubitatio poſſet, quænam virginis explorandæ cauſa extiterit, an vocata vnquam in quęſtionem eius pudicitia fuerit, vt purgatione opus fuiſſet, quemadmodum de ſancti Patricij nepte, Ardachadenſis epiſcopi Melæ ſorore traditur, ignitos carbones illęſo ſinu geſtâſſe ad probandam virginitatem: Et prunas è thuribulo in ſinum Theogoniæ iniectas caſtitatem eius manifeſtaſſe: Sancti quoque Brictij demonſtratam innocentiam cum ardentes

Vita illius ſancti & traditio iſtius Eccleſiæ.

Surius in vita S. Iohannis Elee.

prunas byrrho incõbuſto portaret. Atque in hiſtoria huius noſtræ Tutelaris, cum Epiſcopus Bronus traheretur in calumniam à pellicula, quæ infantem furtiuè enixa patrem eius ipſum palam aſſeruerat: Brigida veritati ſimul & famæ innocentis conſultum cupiens, cum ab impudica matre ſpontaneam veri confeſſionem elicere non poſſet; ſigno crucis ori eius impreſſo, rictum mendacis reliquit turpiter retortum in fidem & indicium calumniationis. Infantem mox ſignans quùm patris ſui veri nomen vt ediceret inuitauit, ille ætatem præueniens clarè hoc expreſſit, tantiſper compos ſermonis, dum purgaret innocentem.

Multæ occurrunt his ſimiles hiſtoriæ ſacræ, quæ Deum vindicem innocentiæ probant: ſed quòd Brigidæ fama periclitata vnquam fuiſſet, nuſquam legiſſe memini. Ratio igitur editi miraculi non fuit infamiæ abſterſio, ſed tuitio, & cuſtodia illibatæ virginitatis, quam illa cum medullitus imbibiſſet, eiuſque in cõnubio florem plures ambirent proci, prolemque ex ea parentes exoptarent, æmula Sanctæ Agnetis & caſtitatis intrepida cultrix, vocemq; imitata eius in hæc verba præeuntis, *Corpus pereat quod amari poteſt oculis quibus nolo*; ſic conſecuta eſt efficacitate intimi voti ſui, in vultu blando prius & amoris illice, im-

moſyn. Gregor. Turon. de eodẽ ſancto. Paraphraſtes Surianus j. Februa.

Sic etiã S. Sigebertus Auſtraſiæ Rex 40. ætatis die reſpondit Amen clarè in ſuo baptiſmo. ita Sigebertus Gemblacen. in eius vita.

mutationem, vt vno oculo defluente luſca & deformis appareret, quaſi intra ſe illa dixiſſet, *Forma pereat, quæ amari poteſt oculis quibus nolo.*

Audiamus paraphraſim Surianam de tota re vt geſta eſt. Accidit vt ab amicis ad ineundum coniugium multis modis vrgeretur. Sed cum illi ſorderent amplexus hominis mortalis, & corruptibilis, præ deſiderio, & amore Ieſu Chriſti ſponſi immortalis, rogauit Dominum, vt turpem & deformem ipſam efficeret, atque ita ab eius appetendo coniugio omnes abſterrerentur. Mox & audita eſt, & oculus eius crepuit, & inſtar aquę liquefactus eſt. Tum verò permiſſum eſt ei nuncium remittere procis omnibus, & Chriſto ſe virginem conſecrare. Itaque tribus aſſumptis puellis abiit ad Machillam Epiſcopum ſancti Patricij diſcipulum: qui vt eam conſpicatus, vidit columnam ignis ſuper caput illius. Perlectis autem precibus, Brigida virgo ſubmittens caput, pedem altaris ligneum ſua manu contigit, & mox lignum illud viruit, & oculus eius ſanitati eſt reſtitutus, cum velum accepiſſet.

Stupendum omnino prodigium, ex quo aliud etiam mox naſcitur; rem clariùs proſequente Cogitoſo, cui aſſentitur Mombritius. Cum enim eam ſui parentes more humano deſponſare vellent, illa cælitus

inſpirata ſe virginem caſtam exhibere volens Deo, ad Epiſcopum Sanctiſſimum beatæ memoriæ Macca perrexit. Qui cæleſteintuens deſiderium & pudicitiam, & tantæ caſtitatis amorem in tali virgine pallium album & veſtem candidam ſuper ipſius venerabilecaputimpoſuit. Quæ coram Deo & Epiſcopo ac altari genua humiliter flectens, & ſuam virginalem comamDomino omnipotenti offerens, fundamentum ligneum quo altare fulciebatur tetigit. Quod lignum in commemoratione priſtinæ virtutis vſque ad præſens tempus viride, ac ſi non eſſet exciſum & decorticatum, ſed in radicibus fixum vireſceret, & vſque hodie languores, & morbos de hominibus expellit fidelibus.

Macca & Machilla, idem.

Hic ordo erat, hæc origo miraculorum. Virgo voluit ſe inuiolatam ſeruare ſponſo ſuo, & ille vt coram ſibi & deſideratam oſtenderet & ſponſam his eam oſtentis nobilitauit.

Bonus Dominus, qui nouit opera operibus intexere, ipſe etiam miracula elicit è miraculis. Stupenda erat hæc, ſed votiua tamen oculi illecebroſi defluxio; Magis adhucſtupendum prodigium ligni ſicci reflorentis; & ſtupendiſſima reſtitutio oculi prius amiſſi ad pedem altaris, ad lignum ſuppedaneum aridũ, quod ipſam altari affuſam credibile eſt lachrymis irrigaſſe.

Viror virginalis cum vitta veli nuptialis votum pignorale cum genuflexione ad lignum altaris, luminoſam frontem priùs exoculauit, eandemque lumine orbatam rursùm lucidiùs adoculauit.

CONIVGII B. BRIGIDAE cum ſpōnſo cæleſti, arrha, dos, & mundus muliebris multarum virtutum, & gratiarum.

MEMBRVM II.

QVAM caſtum hoc & ſplendidum coniugium eſt B. Brigidæ cum ſponſo cæleſti, quod ipſe in arrham, & pignus amoris perpetui tot ſignis & prodigijs honeſtauit; tot locupletauit oſtentis in oſtenſionem intimi affectus. Machilla paranymphus deſpondit eam vni viro virginem caſtam exhibere Chriſto: redimiuit eam ſerto pudoris, amiciuit theriſtro pudicitiæ, mille argenteos dedit Abimelech in velamen oculorum, vt ſe deprehēſam meminiſſet: gladius antea poſitus ſuper oculum dexterum, iam amotus eſt, reſtituto viſu, vſuque luminis amiſſi. Iam cyclade aureas circumdatam ſubarrhauit ſponſus monilibus virtutum, quibus in tota vita coruſcabat, armillas & inaures contulit ei,

2. Cor. 11. *Gneſ. 20. 16.* *Zachar. 11. 17.* *Ambroſ. l. de virginibus.*

Cant.1. 11. Eſai. 3. 19. 21. 22.

& murenulas aureas vermiculatas argēto: Totus ille mundus muliebris, quem propheta deſcribit in eam exornandam accumulatur. Faſcia pectoralis virgineæ ſanctitatis, gemmæ pendentes in fronte verecundiæ; ſpecula mitræ, & diſcriminalia prudentiæ & diſcretionis: vittæ pacis & ſyndones concordiæ: acus & annuli, & torques fortitudinis; palliola charitatis; & linteamina miſericordiæ, olfactiola & mutatoria temperantiæ: ornamentum calceamentorum, & lunulæ vanitatis mundanæ ſub pedibus conculcatæ. Et cum iſtis monilibus interiùs micaret anima, corpus tamen macie, vigilia, ieiunio maceratum pro ſuaui odore fœtorem ægrotantium, quibus inſeruiebat leproſis, paralyticis, & alijs auræ tetrioris ſiliceriniis, pro zona funiculum, pro criſpante crine caluitium, & pro faſcia pectorali cilicium corpuſculo aptabat.

Simile quidpiā de S. Genovefa oleoque ab ea benedicto quod adhibebat de-

Multos ſancta virgo claudos, leproſos, dæmoniacos, varijſque affectos morbis curauerat: quum ecce ad eam veniunt duo leproſi, cum lachrymis ipſam rogantes pro corporis bona valetudine. Orauit virgo pia, & cùm aquam benedixiſſet, iuſſit vt ſe inuicem aqua illa abluerent. Lotus vnus, ſanus effectus eſt: cui cum diceret ſancta virgo vt ſocium lauaret, & ille ſuam iactitans ſanitatem alterius lepram contin-

gere nollet, ſenſit mox diuinam vltionem, totoque corpore lepra percuſſus, ſocium ſuum vidit benè ſanum & incolumem. ſiquidem illum ſancta Brigida mundârat. Diſcreuit inter vtrumque infirmum prudentiæ diſcriminali, & iuſtitię diſcerniculo, vt qui noluit conſorti ſuo compati, in eandem ipſe ſortem altero liberato recideret.

moniacis ſanandis 3. Ianuary apud Surium.

Charitatis verò & concordiæ ſtudio quantum illa flagrârit, vel hoc vno facinore vtrumque ſatis cognoſcitur. Tribus leproſis ſtipem poſtulantibus cum aliud quod erogaret munus non ſuppeteret, vas largita eſt argenteum, quo illi præſentem leuarẽt inopiam. Sed ne charitatis donum cauſa foret diſcordiæ & contentionis, quando illi inter ſe acceptam eleemoſynam diuiderent; cuidam aurifici æqualiter diuidendum tradidit: cumque ille ſe excuſare cæpiſſet, dicens ſe æqualiter ponderare non poſſe, ipſa apprehenſum vas alliſit contra lapidem, & in tres ęquales partes, vt voluit, confregit; quibus poſtea ſeorſim ponderatis in ſtatera, nulla pars aliam vel obulo vno ſuperauit; vnde pauperes ſine vlla iniurię aut inuidię cauſa læti receſſerunt cum ſuis donis; adeo ſollicita illa erat ne munus a charitate profectum contra charitatem militaret: & in pari cauſa, parique merito, ex norma iuſtitię diſtributi-

uæ, egeſtate preſſos recrearet.

Quam illa fortis in fide fuerit, multis conſtat documentis: nam & aquatilia, & volatilia eius parebant imperio, & ſylueſtres feræ, apri, ac vulpes, homineſque ad feritatem belluinam efferati, imperata vel etiam conſulta illius magna animi promptitudine faciebant: quin & dæmones voci eius obedire diuinitus cogebantur: ſic in vita eius Manuſcripta Bibliothecę prædicatorum ſupra Mineruam in vrbe habetur inter alia, quod energumenæ cuidam liberandæ aliquando illa operans, hoſti humani generis cum poteſtate præcepit, vt verbum ſanum irreprehenſibile in conſpectu circumſtantis coronę proferret, cui reſiſtere neſciens incola tenebrarum, breuem ſed energia plenam ſententiam prompſit; Dilige inquiens Deum, & diligeris ab hominibus; time Deum, & timeberis ab hominibus, imò & a dęmonibus cum tremore metuetur, quiſquis Deũ cum reuerentia metuerit, vnde & Tertullianus ad hunc ſenſum non inſcitè de illis pronuntiauit, quod Chriſtum timentes in Deo, & Deum in Chriſto, ſubiiciuntur ſeruis Dei, & Chriſti. Cui non abludit illa Cypriani exclamatio. O ſi audire eos vellet & videre quando a nobis adiurantur, & torquentur flagris ſpiritalibus; & verborum tormentis de obſeſſis corporibus eii-

Apologet. c. 23.

Ad Demetrianum.

ciuntur, quando eiulantes, & gementes voce humana, & poteſtate diuina, flagella & verbera ſentientes, venturum iudicē confitentur. Mihi credite fratres inquit, magn⁹ Antonius, pertimeſcit Satanas piorum vigilias, orationes, ieiunia, voluntariam paupertatem, miſericordiam, & humilitatem, maximè verò ardentem amorem in Chriſtum Dominum, cuius vnico ſanctiſſimæ crucis ſigno debilitatus aufugit.

His omnibus cum emineret ſancta Brigida, ſatis armata procedebat ad conflictum contra aciem tartaream, quam è corporibus obſeſſis cum victoria profligabat.

Sed de temperentia eius nihilnè dicendum, cum cæteras in ea virtutes cardinales viguiſſe pateſcat?

Parum illi videbatur ſuos appetitus refrænare & rationi ſubiicere, niſi etiam alienam intemperantiam & bulimiam ſanaret: vt quod de ſancto Malachia ſcribit S. Bernardus; impetraſſe illum precibus à Deo gratiam patientiæ, longanimitatis & manſuetudinis fœminæ, cui ſpiritus iracundię vſque adeo dominabatur, vt non ſolum vicini & cognati fugerent conſortium eius, ſed filij quoque ipſi vix ſuſtinerent habitare cum ea: ita ſancta Brigida voraciſſimo cuidam manduconi, qui ingenti corporis robore fretus, incredibili in-

In vita Malach.

Ex Laurentio Dunelmenſi paraphraſis. Surij.

gluuie laborabat, temperantiæ moderamen à Deo obtinuerit, vt viribus corporis nihil detractum eſſet, ſed ad communem cæterorum hominum edendi bibendique menſuram redactus fuerit, cum antea Cogitoſo aſſerente duodecim virorum cibaria indies voraret ſolus.

Cogitoſus j. Februarij.

Hæc igitur tam multjs, & magnis diuinç largitatis fulgens magnalibus pręparata & ſponſata cęleſti ſponſo, propheticam in ſe experta eſt Dei promiſſionem apud Oſeam, Sponſabo te mihi in ſempiternum: & ſponſabo te mihi in iuſtitia & iudicio, & in miſericordia & in miſerationibus, & ſponſabo te mihi in fide: fidelis ipſe qui nemini debẽs præſtat quod promittit; qui ſpondet ſibi animam caſtam: ne animum deſpondeat qui ſponſatur, datque capitque fidem, & verbo veraci firmat contractum ſponſalitium. Audi filia & vide, & inclina aurem tuam ad vocem ſponſi. O *coniunctio ſine ſordibus facta, vbi maritus ſermo eſt, & vxor auricula*, inquit in re ſimili Auguſtinus, obliuiſcere domum patris tui, & concupiſcet rex decorem tuum.

Cap. 5. 15.

Serm. 15. de tempore.

Nonne oblitam Brigidam putabimus paternæ domus, & cognationis; quando ſpreta parentum & procorum importunitate, ſollicitantium ad nuptias corporeas, ſuperni pręoptauit thalamum ſponſi,

cum-

cum quo & in quo per diuinarum rerum contemplationem conquieſceret? Nonne Magiſtrę veſtigia probè ſecuta eſt' Daria diſcipula, quæ oculorum licet orbata lumine, mente tamen oculata vacabat & videbat, quàm ſuauis eſſet Dominus. Perducta illa ad Sanctam Brigidam eam ſic rogauit, Benedictionem impertire oculis meis, vt pro voto liceat mihi cernere mundum hunc viſibilem. Fecit Brigida, vt erat rogata; & illa ſtatim vidit. Verum præ mentis interiori luce, mundi huius lumen faſtidiens, rurſus orauit ſanctam Brigidam, vt iuberet priſtinam in eius oculos recidere cæcitatem, ita dicens: *Tanto quiſque maiori Dei præſentia perfruitur, quanto hinc mundo abſentior eſt.* Orauit denuò Sancta Brigida & mox illa videre deſiit. Sapienter conſiderauit pronas eſſe mentes plerumque in abuſum creaturarum, cum creatoris contemptu, vt videri poſſint *quaſi in odium facta, & in tentationem animabus hominum, & in muſcipulam pedibus inſipientium.* *Sapiēt. 14. 11.*

Proinde maluit orbari fruitione periculoſa ſpectabilis orbis, vt liberiùs ſupra orbes cæli volubilis ad empyreas ſedes ſubuolaret. Noluit in rete pedes ſuos mittere ne in maculis eius ambularet. Teneri laqueo noluit plantam, ne contra ſe exardeſceret rerum fluxarum ſitis. Abſcondita *Iob. 18. 8. 9. 10.*

eſt enim in terra pedica vanitatis, & decipula illius ſuper ſemitam. Maluit in vniuerſum carere, quàm guſtu ſaliuam ducere & irritare appetendi ardorem.

Quid verò ſibi vult diuerſa hæc donorum diſpenſatio? Nunquid aliud iudex nunciat, aliud præco clamat? Aliud magiſtra docet, aliud diſcipula combibit? Dariæ vtroque oculo captæ vterque ex voto reſtituitur, & reſpuit: Brigida ex voto fit vnocula. Haud precariè oculatur ex attactu ligni, quod ipſa reuegetauit ſumpto velo, votóque facto virginitatis, nec eam pœnituit reſtituti aſpectus, quem Daria eſt ſortita diuino, ſed veluti pœnitendo ſibi beneficio.

Vna quidem ſic, alia verò ſic; ſed vtraque recto intentionis oculo reſpiciebat bonum finem, altera cárendo cum ſecuritate, altera fruendo cum gratiarum actione: Deo bonorum omnium largitori, iuxta menſuram donationis Chriſti, humiliter vtraque ſeruiebat.

Prou. 5. 16. 17. 18. Ipſe eſt, ex cuius ore procedit iuſtitia; legem autem & miſericordiam in lingua portat. Viæ eius pulchræ, & omnes ſemitæ eius pacificæ. Lignum vitæ eſt his qui apprehẽderint eam, & qui tenuerit eam, beatus. Vbique ex ore Domini iuſtitia, lex, & miſeratio promanat: omnes viæ eius pulchræ ſunt, & pacificæ. Lignum vitæ eſt re-

quirentibus miſericordiam, ſeruantibus legem, colentibus iuſtitiam: aliis bona valetudo, forma corporis, pulchritudo prodeſſe poteſt, aliis obeſſe, alij bene vtuntur libertate, diuitijs rerum & virium affluentia, ſenſuumque integritate, & bona habitudine, alij abuti poſſunt.

Daria timebat abuſum, Brigida rectum vſum tenebat; vtraque pacificè carpebat iuſtitiæ & ſanctificationis callem, vt lignum vitæ apprehenderet. Lignum altaris aridum à ſancta Brigida apprehenſum, eiuſque attrectatione reuireſcens, & iam viride factum, viſuíque medelam afferens; noſtro intellectui quandam repræſentat imaginem illius in ligno ſuffixi, qui ſemel cruętè immolàtus in cruce, quotidie in altari offertur incruentâ immolatione. Aruit tanquam teſta virtus eius, præ nimio dolore, pœna, cruciatu; Sed morte triumphata reuiruit floridiſſima reſurrectione: Ipſe enim erat via, veritas & vita; ipſe vitis cuius nos palmites ſumus: ipſe vinum germinans virgines, & panis pinguis præbens delicias Regibus: Sub iſtis ſpeciebus in altari tangitur, tenetur, deuotę accedētibus fructuosè ſumitur. Ipſe germinauit ſibi hanc virginem noſtram, quæ facta eſt ei quaſi vitis abundans in lateribus domus eius, & filiæ eius ſicut nouellæ plantationes in circuitu menſæ eius.

Facta eſt Brigida virgo multarum virginum doctrix & ductrix ad monaſterium à ſe ædificatum intra pomarium Darenſis municipij: & ibi altrix alumnarum ſuarum in ſanctâ diſciplinâ, & inſtitutione regulari, ipſum monaſterium, & eccleſia puellaris (non me, ſed Cogitoſum loquentem auditis) *quaſi vitis frugifera diffuſa vndique ramis creſcentibus in tota Hibernenſi inſula inoleuit, in qua Abbatiſſa, quam omnes Abbatiſſæ Scotorum venerantur, fœlici ſucceſsione & ritu perpetuo dominatur.*

DE HIERARCHIA *Eccleſiæ Hibernicæ.*

MEMBRVM III.

SERIES narrationis factæ, non intuitos quidem, ſed neſcientes nos deduxit ad obſeruandum ſtatum quendam Hierarchiæ Hiberniæ: in qua aduertimus extitiſſe tres Eccleſias manufactas, quæ altioris fabricæ non manufactæ ſymbola, per omne dominium Hibernorum ſingulari prerogatiua eminebant. Nam cum in multitudine eorum, qui diuino cultui mancipati ſunt, diuerſi ſint gradus & ordines; Alter proprie Hierarchicus, alter Aſceticus ſiue regularis. Et in iſto ſecundo Therapeu-

tarum gradu diuerſi ſint ſexus : In ſingulis his, ſub ipſam Eccleſiæ Hibernicæ naſcentis auroram florebant illuſtria capita ſingulorum graduum. Sanctus Patricius caput ordinis Hierarchici, Sanctus Columba ordinis monaſtici, Sancta Brigida fœminei ſexus ſanctimonialium. Patricius fundauit Eccleſiam Ardmachanam, quæ cæterarum in Hibernia & vicinis Ebudibus cathedrarum mater & metropolis eſſe ſolet ; Hyenſe in Hebridibus monaſterium à ſancto Columba ſtabilitum (cui proximum dices, & quodammodo ſuccedaneum Benchorenſe in Vltonia à Congallo, aliíſque famigeratum claris ſucceſſoribus) quod in omnes præterea monachorum conuentus, ius & imperium obtinebat, vt omnes vni parêrent Eccleſiæ, eiuſque præpoſito Columbæ ſucceſſori, etiã maiores prælati teſte venerabili Bedâ, presbytero obedirent, quod de Regularibus potiſſimum conuenit accipi, vt reuerentiæ non iuriſdictionis obeditio fuerit quoad alios non Therapeutas. Tertium monaſterium hoc Brigidianum in cãpeſtribus prope Liffæũm *ſupra fundamentum fidei firmiter conſtructum, cuius ſedula fundatrix prudenti diſpenſatione* (ex Cogitoſo loquor) *de animabus ſuorum regulariter procurans, & de Eccleſijs multarũ prouinciarũ ſibi adhærentibus ſollicitans & ſecum reuoluens quod ſine*

Aliter dicti sũt Hebrides. Erat & monaſteriũ Dearmach. valde celebre. l 3. hiſt. c. 4. fortè Beda loquitur de domino tẽporali inſula Hienſis.

ſummo ſacerdote, qui Eccleſias conſecraret, & Eccleſiaſticos gradus in eis ſubrogaret, eſſe non poſſet, illuſtrem virum, & ſolitarium omnibus moribus ornatum, per quem Deus virtutes operatus eſt plurimas, conuocans eum de eremo, & de ſua vita ſolitaria, vt Eccleſiam in Epiſcopali dignitate cum ea gubernaret, atque vt nihil de ordine ſacerdotali ſuis deeſſet Eccleſijs, accerſiuit: hæc ille.

In proœmio apud Cogitosũ.

Nota de Eccleſia S. Genouefæ & Cathedrali Pariſiẽſi, & de vtriuſq; Prælato intra pomœriũ Abbatia.

Quod ſequitur autem de cathedra Epiſcopali, & Eccleſia puellari inuicem coniuncta, & de principatu illius baſilicæ ſuper alias iſtius inſulæ, non alio commodiore ſenſu accipio, quam vt intelligatur hoc cœnobium puellare cæteris per Hiberniam cœnobiis monialium (vti iam dixi de Hyenſi) ita præcelluiſſe, vt authoritatem & iuriſdictionem, quando opus eſſet in illa omnia exerceret, aut loquitur auctor de gratuitâ non vero debitâ recognitione honoris & reuerentiæ. Ipſius verò formam & figuram baſilicæ ex eodem ſi placet auctore accipite.

Eccleſia, creſcente numero fidelium, & vtroque ſexu, ſolo ſpatioſa, & in altum miraci proceritate porrecta, ac decorata pictis tabulis: tria intrinſecus habens oratoria ampla, & diuiſa parietibus tabulatis, ſub vno culmine maioris domus, in quo vnus paries decoratus, & imaginibus depictus, ac linteaminibus tectus, per latitudinem in orientali Eccleſiæ parte, à

pariete ad alterum parietem Eccleſiæ ſe tetendit, qui in ſuis extremitatibus duo habet oſtia; & per vnum oſtium in dextrâ parte poſitum, intrat ad ſanctuarium ad altare ſummus Pontifex cum ſua regulari ſcholâ, & his qui ſacris ſunt deputati miniſterijs, ſacra ad Dominica, & immolare ſacrificia: Et per alterum oſtium in ſiniſtrâ parte parietis ſupradicti, & tranſuerſi poſitum, Abbatiſſa cum ſuis puellis, & viduis fidelibus tantum eunt, vt conuiuio corporis & ſanguinis fruantur Ieſu Chriſti: Atq; alius paries in pauimentũ domus in duas æquales diuidens partes, à parte orientali vſque ad transuerſum in latitudine parietem extenſus eſt. Et hæc tenet Eccleſia multas in ſe feneſtras, & vnam in latere dextro ornatam portam, per quam Sacerdotes, & populus fidelis maſculini generis ſexus intrat Eccleſiam; & alteram portam in ſiniſtro latere, per quam virgines & fidelium fœminarum congregatio intrare ſolet. Et ſic in vna baſilicâ maximâ, populus grandis in ordine, & gradibus, & ſexu, & locis diuerſis, interiectis & inter ſe parietibus, diuerſo ordine, & vno animo Dominum omnipotentem orat.

Hanc templi effigiem ipſa vetuſtate venerabilem, & ex idea primitiuæ Eccleſiarũ in ſtructura fabricatam, quam videre licet apud Dionyſium [a] Areopagitam, [b] Clementem PP. Gregorium [c] Nazianzenum, [d] Ambroſium, & alios in memoriam an-

a *Eccleſ. hierar.*
b *l. 1. conſtit. c. 61*
c *In ſomnio de Anaſtaſia.*
d *l. de Virgine lapſa.*

ꝡiquitatis referre, volui vt inde clariùs eluceret ſymbolica ſimilitudo, qua & virgo ipſa viti aſſimilatur, quæ palmitum fruticantium varietate veſtitur: & monaſterium eius in hiſtoria vitæ, eadem comparatione vitis adumbratur, quæ multas ex ſe propagines emiſit.

Quemadmodum autem Brigida ſancta cum ſuo ſancto puellarũ cęnobio configuratur viti: ſic Columba cænobiarcha cum ſuo Archiſtęrio aſſimilabitur ficui; ſic cum Ardmachana cathedra Patricius Primas oliuæ comparabitur.

Ex his tribus conſurget Eccleſię Hibernicę Hierarchia & Aſcêſis: in his recumbet totius fabricę Eccleſiaſticę baſis: ab his propagantur emiſſiones ſurculorum, germinationes ſtolonum, & elatæ illæ
Cant. 5. 11. palmarum, quibus ſponſi coma in Can-
Eccl. 24. ticis exornatur, in his & fluuij Diorix, &
41. corriuationes aquarum ſalientium in vitam æternam, in cęteras regiones ac potiſſimùm in hanc Gallicanam Monarchiam inundârunt. Iſta hierarchia eſt oliua illa fructifera, ex qua protuberauit ſurculus, quem columba ore portauit, & in ſymbolum pacis oſtendit puſillo gregi cum ſuo grandęuo gubernarcha, apud quem
Eccl. c. 44. v. 19. teſtamenta ſęculi depoſita erant, ne deleri poſſet diluuio omnis caro dum orbem iterum ſapientia ſanaret per contempti-

bile lignum iuſtum gubernans. *Sapiēt. 10. v. 4.*

Illa Aſcêſis, & archiſtærium Columbæ figuratur in parabolica ficu, non illa ſterili ficulnea, quam areſecit Chriſtus ſpiritu oris ſui, quod folijs ſine fructu luxuriaret, ſed in illa fęlici ficu, ſub qua verum Iſraëlitā vidit, in quo dolus non erat. Non illa ex qua primi generis humani pręuaricatores conſuerunt ſibi perizomata ad tegendum turpitudinem peccati, ſed illa ex qua maſſa ficuum in malagma regij vlceris ad ſanitatem confecta eſt monente propheta. *Ioānis 1. v. 42. 43.* *Eſai 38. v. 21.*

Monaſterium denique Brigidianæ Congregationis, non erat illa ſylueſtris labruſca producens vuam fellis, botrum amariſſimum: ſed vitis frondoſa Iſraël poſt flores vuis matureſcens, in cuius ſanguine pallium ſuum purpurauit noſter Ioſephus; ex qua etiam fidi exploratores terrę promiſſionis abſciderunt palmitem cum botro ſuo, quem in palangâ vectauerunt in caſtra ſanctorum. *Oſee. 10. v. 1. Gen 40 v. 10. & 49. v. 11. Numer. 13. v. 24.*

Apud Athenęum refertur ex Charete Mitylenæo, Regi Perſarum fuiſſe vitem auream, cuius racemi erant ex gemmis pretioſiſſimis, lectumque cum ceruicali valoris quinque millium talentorum auri, & ſubſellia ter millium talentorum argenti: Sed pluris ęſtimanda eſt viua illa ſanctę Brgidæ vitis, quàm bracteatum iſtud vel conchyliatū perituri hominis pe- *Athenæus l. 12. & habetur ad calcē Herodoti.*

rituro artificio elaboratum figmentũ: pluris faciendus thalamus caſtitatis, quàm lectiſterniũ deauratum artis adulterio, cum ſuppedaneo fallacis metalli è terra euiſcerati.

Hęc tria nobis (ſi fas ſit) accipiantur tanquam propagines ligni vitę in paradiſo
Iudic. 9. naſcentis: ſint nobis tres illę fœcundæ
v. 8 9. & fœlices arbores, quę Deum & homines
10. 11. lætificabant, & Rhamno aculeis horrido in
&c. medium ſe inferente, (per quem denotatur hęreſis) noluerunt deſerere pinguedinem ſuam, dulcedinem ſuam, ſuauiſſimum liquorem ſuum, vt inter ligna ſyluarum promouerentur.

Ex hac pingui, dulci & liquida vbertate vitis, ficulneæ & oliuæ Hibernicæ deguſtârunt tum aliæ multæ ditiones & dominia, tum vel maximè Galliarum fines quàquauerſum: in quibus etiamnum hodie celeberrima viget memoria noſtratium ſanctorum, qui glebam hanc verè fortunatam excoluerunt vomere prædicationis Euangelij, condecorauerunt eruditionis & doctrinæ trophæis, & mutua communicatione ciuilis commercij, variâ rerum viciſſitudine recurrente, ſibi inuicem altera alteri pro ara, aſylo, perfugio ſeruierunt.

☞ De tribus his officiis quia multis non ſunt ſatis cognita & comprehenſa, compluribus autem alioquin non indoctis, vix fando, legendouè audita; cum non ſint

noſtro parerga propoſito, pauloaccuratius hoc loco, ſaluâ patientiâ veſtrâ, diſceptabimus.

SECVNDA PARS Diſſertationis.

DE COMMVNICATIONE bonorum inter Galliam & Hiberniam.

MEMBRVM PRIMVM.

MVtuam dico communicationem fuiſſe inter gentem Gallicanam & Hibernicam in his quæ ad religionem, quæ ad ingenij cultum, quæ ad ciuilis vitæ ſocietatem pertinent, ſed quæſtio in ſingulis moueri non iniuriâ poteſt, vtra amMarum nationum alteram præuerterit in officij cuiuſlibet exhibitione; Nam de eo nulla poteſt eſſe diſceptatio, vtra diutius perſeueret in beneficijs cumulandis, cum omnes nos, qui adſumus teſtes oculati ſimus noſtro ſummo cum ſolamine & refrigerio gentem noſtram deuinctam eſſe, adeôque deuictam Gallorum beneficentiâ & humanitate, dum noſtros profugos benignè ſuſcipit, fouet beneuolè, & multa charitate proſequitur.

Illud igitur eſt quod in dubium vertitur, vtra alteram anticipando, primitias præripuerit; exempli cauſa, an Galli plus debeant, & prius obligentur Hibernis, an è diuerſo Hiberni Gallis pro euangelij veritate tradita & diſſeminata.

In confeſſo eſt, S. Patricium primarium, etſi forſitan non primum fidei apud nos prædicatorem, S. Martino Archiepiſcopo Turonenſi ſanguine coniunctiſſimum (alij è ſorore nepotem, alij paulo magis diſſitum autumant) atque eundem à ſancto Germano Antiſiodorenſi Epiſcopo pietate imbutum, litteris inſtructum, & ſacrarum ſcripturarum meditatione præcultum fuiſſe, quibus ille factus eſt idoneus, qui à Cæleſtino PP. cum ſummi ſacerdotij, & legationis apice ad gentis noſtræ conuerſionem eſſet deſtinatus, & cum plenitudine poteſtatis miſſus, quam plenus fructus ex eadem miſſione conſecutus fæliciter comprobauit.

Quod ſanè beneficium nobis ſaluberrimum pleno ore nec immerito deprædicat Henricus Antiſiodorenſis in Magiſtri laudem deriuans labores diſcipuli. Sed cũ iſta contigiſſe quarto demũ ſæculo cõſtet, nempe circa annum Chriſti 432. quo Patricius in Hiberniam peruenit, ſi anteriori ætate comperiatur quiſpiam ex hac noſtra natione, qui lucem fidei, & doctrinam

veritatis infuderit populo Gallicano, cauſam obtinemus. Nec alium magis competentem iudicem quærimus in lite iſta dirimenda, quam Gallos natos A. Democharem Monchiacenum Doctorem Sorbonicum: & Franciſcum Roſierium Archidiaconum Tullenſem: Antonius quidem l. 2. de miſſæ ſacrificio aduerſus Myſolyturgorum blaſphemias c. 33. aſſerit ſanctum Mãſuetum *diſcipulum ſancti Petri ſocium ſancti Clementis* ex natione noſtra oriundum (quæ tunc & diu poſt Scotorum notatione ſignabantur) primum Epiſcopum Tullenſem extitiſſe: cuius opinioni concinit Franciſcus tomo 2. de ſtẽmatis Lotharingiæ hiſtor. capital. 22. in hæc verba. *Tullum Leucorum vrbem primariam acceſsit Manſuetus patria Scotus, vir nobilis & Chriſtianus, ab Apoſtolo Petro illuc Roma miſſus, quem dudum audierat, fideique rudimenta ab eo ſuſceperat vt verbum Dei euulgaret.*

S. Manſuetus Hibern. ſancti Petri diſcipulus.

Romã miſſus ad vrbẽ Leucorum.

Vtrique verò ſatis conſone Guilielmus Eiſengrenius Centenario 1. parte 1. diſtinct. 3. tempus etiam miſſionis eius indigitat, ſcribens in hunc modum. *S. Manſuetus natione Scotus* (intellige conſueta olim ſignificatione) *ex nobili prognatus familia Simonis Bar-Iona Apoſtolorum Coryphæi diſcipulus, ſocius B. Clementis Epiſcopi Metenſis, à Petro Leucorum in vrbe Tullenſi primus Antiſtes conſecratus eſt anno 49.*

Chriſti anno 45.

Si igitur his aſſertoribus fidem adhibemus, manifeſtum eſt, educatione S Patricio exhibita a S. Germano, multo priorem fuiſſe inſtructionem Leucorum in fide à ſancto Manſueto Hiberno factam. Sed miſſam faciamus iſtam litem, tametſi nobis euictam ore duorum vel trium teſtium, ex veteri forma legis probetur: citeriora conſulamus tempora, quorum & indago certior, & teſtatior eſt notitia. Euoluamus Annales & Acta ſæculorum, quæ ab aurea illa ætate, qua floruerunt noſtri tergemini Patricius, Brigida & Columba, effluxerunt ad exordium Conqueſtus Anglicani, quo Henricus eius nominis ſecundus Hiberniam primus inuaſit, inueniemus pænè innumera ſanctitatis noſtratium pignora, quibus in vita locupletauerunt, & in morte nobilitauerunt terreſtrem hunc Europę paradiſum: ſic iure quodam ſuo nobiliſſima Gallia nominatur.

Intuere mihi Hiberniam iam in ſe illuſtratam & collu[illegible]rantem alios radijs ſanctimoniæ, in triplici illo ordine, quem diſtinximus ſacerdotum, monachorum, & monialium, tripartitâ ſerie ſucceſſionis gubernatam, ducta huius ordinatiſſimæ gubernationis origine, gradus quidem hierarchici à ſancto Patricio, monaſtici virilis à S. Columba, fœminei verò à S. Brigida, cuius memoriam nunc recolimus. Cerne

hanc triformem Eccleſiam, vnionis aptæ, arctę & apoſtolicæ vinculo religatam, ſuũ iam ſpargentem iubar per circuitum illarum nationum, quæ penuria verbi Dei, quaſi famelicæ catellæ contabeſcebant. Cerne ramoſam hanc & racemoſam Hierarchiam vndequaque iaculantem ſuarum propaginum flagella. Cerne adimpletum Iſaiæ vaticinium in ordine ſacerdotali. *Et figam illum paxillum in loco fideli, & erit in ſolium gloriæ domui patris eius, & ſuſpendent* Eſai. c.
ſuper eum omnem gloriam domus patris eius, vaſorum diuerſa genera omne vas paruulum, à vaſis craterarum, vſque ad omne vas muſicorum. 22. v. 23. 24. 25.

Ex hoc fideli paxillo Hierarchico, quem Deus & Chriſtus eius in Hibernia fixerat, omnia illa vaſa muſica & miniſterialia ſuſpenſa ſunt, quæ in Angliam, Scotiam modernam (antea Albienſem & Pictorum patriam,) quæ in Belgium, Alemanniam, Italiam, quæ in diuerſas cuiuſque earum, & diſſitas prouincias exierant inſtrumenta idonea, Spiritus ſancti organa, quæ ſuâ ipſe impleuit cæleſti harmonia, plectro vocis eorum tanquam fila chordarum tangens corda fidelium. Proſper: ad Demetr.

De alijs in alias regiones ex Hibernia profectis, nulla mihi imprę ſentiarum mentio erit (alibi enim iſta meminimus) in Gallia degimus, de Gallia ſola nobis ſer- In tractatu de prærogat.

Eccleſia Ar machana.

mo erit, quantum debeat acceptum referre Hibernis ſanctis & apoſtolicis operatiis, qui iſthinc in has oras aduenerant ſæculo quinto, ſexto, ſeptimo, octauo & quod exteriùs huc verſum excurrit; Antiſtites venerandi, monachi exemplares, pudicæ, caſtæque virgines, quibus tanquam lucidiſſimis ſtellis, & gemmis pretioſiſſimis coruſcabat hoc acupictum conopæum Gallicanæ nunc Monarchiæ florentiſſimæ: tunc enim magis diſtracta erat in varios principatus, antequam Pipinus & digna magno parente maior ſoboles, Carolus verè Magnus ſub vnius ſceptri faſtigium, ſub vnius diadematis ambitum, ſub vnius obedientiæ nexum, diuiſas redegiſſet ditiones.

DE SANCTO COLVMBANO aliјſque Hiberniæ Sanctis, qui in Gallijs prædicarunt.

MEMBRVM II.

Clotarij 2. cum Dagoberto filio ſimulachrũ erat ſolummodo vel

DIuerſa erant regna Galliarum ſub Sigeberto & Chilperico, ille Auſtraſiam cum Burgundia: iſte reliquam ferè Galliam cum parte Germaniæ, imperio tenebat: vtriuſque Regni principes nouum aduenam Columbanum Lagenienſem, ex Hibernia patria ſua recenter aduectum

uectum certabant officiis humanitatis & obſeruantiæ cultu, ſibi arctiùs deuincire, auditis magnalibus, quæ per ipſum diuina bonitas operabatur. Summa hominis auſteritas in Vosâgi eremo: magna deſpectio mundani honoris, & quæſtus à Regibus delati; Luxouienſis monaſterij erectio & fratrum ibidem canonica directio, magnum ei honorem, & exiſtimationem conciliabat. Quibus numero excreſcentibus, aliud cænobium conſtruendum erat. *Nam ad eius famam plebs vndique concurrere, & ſe cultui religionis dicare curabat, ita vt plurima monachorum multitudo adunata, vix vnius cænobij collegio conſidere valeret: Ibi nobilium liberi vndique concurrere nitebantur, vt ſpretis phaleramentis ſæculi, & præſentium pompam facultatum contemnẽtes, æterna præmia caperent. Quod B. Columbanus cernens, vndique ad pænitentiæ medicamina plebem concurrere, & vnius cœnobij ſepta tantam conuerſantium cohortem abſque difficultate non continere; quamuis mente vna, & corde vno, tamen conuerſationi tantæ multitudinis incongruum, alium experimento locum quærit, quem aquarum irriguitas adornabat, aliudq; monaſterium conſtruxit, cui ad Fontanas nomen indidit. Deditque eis gubernatores & præpoſitos, quibus ipſe viciſſim omnibus intererat, regulamque quam tenerent Spiritu ſancto repletus condidit.* Eiuſdem-

rudimẽtũ monarchiæ quæ mox in diuerſos prĩcipatus diuiſa eſt.

que ſpiritualis alumnus Donatus Ducis Vvaldaleni filius, precibus B. Columbani ſuſceptus à Flauia coniuge, antea improle, factus poſtea Veſoncionenſis Pontifex, amore Beati patris, ex ipſius regula monaſterium conſtruxit, quod Palatium nuncupant, ob veterum munimenta murorum.

Ex his & aliis quæ gerebat, omnium amorem & bonam apud omnes opinionem ita contrahebat, vt Reges ad eum ſæpe venirent & orationum ſuarum ſuffragium omni cum humilitate depoſcerent.

Sigeberto Rege perempto (quem Chilperici germani ſui dolus ad internecionem perſequebatur) Childebertus filius eius regni ſceptra ſuſcepit: annuente matre Brunichilde: Mortuo deinde Childeberto infra adoleſcentiæ annos, regnauerũt filij Childeberti duo, Theodobertus, & Theodoricus, cum auia ſua Brunechilde. Regno Burgundionum Theodoricus potitur; regnum Auſtraſiorum Theodebertus ſuſcepit regendum: Theodoricus ergò, quia in terminis Regni ſui B. Columbanum haberet, gratulabatur non minimè. Ad quem cùm ſæpiſſimè veniret, cœpit eum vir Dei increpare, cur concubinarum adulterijs miſceretur, & non potiùs legitimi coniugij ſolamine frueretur, vt regalis proles ex honorabili regina prodiret, & non potiùs ex lupanaribus videretur

emergi. Cumque iam ad viri Dei imperium, Regis ſermo obtemperaret, & ſe ab omnibus illicitis ſegregare reſponderet, mentem Brunechildis auiæ, (ſecundæ vt erat Iezabelis) anguis adijt, eamque contra virum Dei ſtimulatam, ſuperbiæ aculeo excitat; quia cerneret viro Dei Theodoricum obedire. Verebatur enim, ne ſi abiectis concubinis, Reginam aulæ præfeciſſet, & dignitatis atque honoris ſui modum amputaſſet.

Quid facit ſuperba fœmina, truculenta lupa? Regis animum exaſperare aduerſus Sanctum, vi & aſtu contendit. Orabatque proceres aulicos, optimates omnes, vt regis ab eo animum abalienarent, Epiſcopos etiã ſollicitare aggreſſa eſt, vt de eius religione detrahendo, ſtatum regulæ, quam ſuis cuſtodiendam monachis tradiderat, ſugillando macularent. Obtemperantes igitur miſeri aulici miſerandæ Reginæ perſuaſionibus, Regem ad illicita auſa impellebant, cogebantque vt monaſterium eius accederet, ac religionem probaret. *Luxouium venit Rex, & cum alia ſugillationis cauſa deeſſet, cum ſancto expoſtulat, quòd à cõprouincialiũ moribus diſcedẽs, & intra ſepta ſecretiora omnibus Chriſtianis aditus non pateret. Cui fidenter Columbanus, vt erat audax atque animo vigens, reſpondit: Se conſuetudinem non habere, vt ſæcularibus homini-*

Prætextum vexandi ſanctũ Brunechildis accipit ob negatã ab eo benedictionem illegitimis Theodorici filijs.

bus, & à religione alienis famulorum Dei & habitationis pandat introitum; ſe opportuna aptaque loca ad hoc habere parata, quo omnium hoſpitum aduentus ſuſcipiatur. Ad hæc Rex; Si inquit largitatis noſtræ munera, & ſolaminis ſupplementum habere cupis, omnibus in locis omnium patebit introitus. Vir Dei reſpondit: Si quod nunc vſq; ſub regularis diſciplinæ habenis conſtrictum fuit, violare conaris, nec tuis muneribus nec quibuſcunque ſubſidijs me fore à te ſuſtentandum ſcias. Et ſi hanc ob cauſam tu in hunc locum veniſti, vt ſeruorum Dei cœnobia deſtruas, & regularem diſciplinam macules, ſcito tuum regnum funditus ruiturum, & cum omni propagine regia demergendum. Quod poſtea rei probauit euentus. Iam enim temerario conatu Rex refectorium ingreſſus fuerat. His ergo territus dictis foras celer repedat. Duris poſt hæc viri Dei increpationibus vrgetur. Contra quæ Theodoricus ait, Martyrij coronam à me tibi inferendam ſperas? Non eſſe, ait, tantæ dementiæ ſe, vt hoc tantum patraret ſcelus: ſed quæ ſunt potioris conſilij ſe agere & vtiliora paraturum: vt quia ab omnium ſæcularium moribus deſciſcat, qua venerat, ea via repedare ſtudeat. Aulicorum ſimul conſona voce vota prorumpunt ſe, habere non velle his in locis, qui omnibus non ſocietur.

Obedio ſed ſpe martyrũ inquit Malachias coactus ſuſcipere regimen Armachanæ Eccleſiæ. Bernard.

Quid multis? expellitur monaſterio Columbanus; & exilio addicitur, vrgetur, at

teritur graui Brunichildis ira & perſecutione: vt virtus eius latiùs ſplendeſceret, & plura loca, quæ illis peragranda erant, odore ſanctitatis eius replerẽtur, Ciuitas Veſentionum, Auguſtodunũ, Antiſiodorum, Niuernum, Aurelianum. Nannetenſe territorium & ciuitas, ſapore virtutis & claritudine miraculorum eius reficitur. Tota ripa Ligeris cum vrbe Turonenſi aura vocis eius & vitali halitu recreatur: oppreſſores innocentiæ eius & comitum mala morte mulctantur. Iſtas omnes vrbes, & terras obiuit eductus è ſua Luxouienſi eremo, vt in patriam cum ſuis reuerteretur.

Funeſta erat & quaſi funeralis iſta deportatio viri ſancti cum ſancta diſcipulorum cohorte: Sed nec cuſtodes appoſiti, quaſi funeris portitores, permittebãt alios eum ſequi, niſi eos, quos ſui ortus dederat, vel qui è Britannicis aruis ipſum ſecuti fuerant, cæteros, qui Gallico ortu forent ſolo, inibi remãſuros. At cum egregius pater cerneret, vi à ſe ſua membra diſcerpi, tam ſuus, quàm etiam membrorum ſuorum dolor multiplicabatur, & pro tanti ſceleris pondere Dominum omnium conſolatorem deprecabatur, vt quos à ſe regia pertinacia ſegregabat, ipſe ſuâ cuſtodia tueretur.

Exauditus eſt ſanctus pro ſua reuerentia. Miraculo impeditur nauigatio: vnde oſten-

*Suſceptori ſuo prænunciat monarcham futurũ *totius Galliæ, quod ita factũ poſtea vt infrà cernere eſt.*

ditur non eſſe volũtatis diuinæ, vt in patriã redeat. A Clothario Chilperici filio rege Auſtraſiorum honorificè ſuſcipitur, quem non falsò prædixit vniuerſæ Galliæ futurũ regẽ. Apud hunc egit, vt per Theodeberti regnum in Italiam perueniret. Datis ergo comitibus, qui eum iſtuc perducerẽt, *cum veniſſet ad hanc vrbem Pariſienſem, occurrentem ſibi in portam debacchantem dæmoniacum, ſeque ipſum diſcerpentem ſanat. Illum enim à longè acclamantem, Quid his vir Dei agis in locis? raucoque anhelitu venire Columbanum vociferantem: Cùm vir Dei ſic tumultuantem videret, Egredere, inquit, peſtifer, egredere, nec corpora Chriſti lauacro abluta diu obſidere præſumas. Cede virtuti Dei, & Chriſti nomine inuocato contremiſce. Sed cum diu ſæuis atriſque viribus obſtaret, vir Dei manum ori eius iniecit, linguamque attrectat, & virtute Dei imperat vt egrediatur. Tunc horrida vi diſcerpens eum ita, vt vix nexibus teneretur, cum viſcerum motione ac vomituum motu progreſſus tantum fœtorem adſtantibus dedit, vt ſulphureos ſe crederent faciliùs tolerare poſſe odores.*

Deinde ad Meldenſe oppidum properat. Vbi à Channerico Theodeberti Regis conuiua gratanter exceptus, filiam eius Burgundoforam benedicens, Domino vouit. Progreſſus inde ad Vulciacum villam ſupra Matronam amnem ſitam, ab Autha-

rio & Aiga coniuge humaniter ſuſceptus, filios eorum nondum ex infantia egreſſos, à matre oblatos benedictione ſacrauit. qui poſt vt pubeſcere cœperunt, Clothario Regi, ac deinceps Dagoberto gratiſſimi habiti ſunt. Sed poſtquam ſæculi gloria fuerant illuſtrati, anhelare cœperunt, vt per gloriam ſæculi, non carerent æterna. quorum maior natu Ado nomine, ſemet ſuis voluptatibus abdicauit, poſtque intra ambitum Iurani ſaltus, monaſterium ex Beati regula Columbani cōnſtruxit, iuniorque nomine dato intra Briegenſem ſaltum, ſupra fluuiolum Resbacem ex ſupradicti viri regula aliud ædificauit monaſterium. Tanta autem in viro Dei gratia redundabat, vt quoſcumque ſacraret, in boni cultus perſeuerantia dies ſuprema inueniſſet. Illique iure dictum ſit, vt quos de induſtria monuiſſet, gauiſi ſint poſtea ſe impunitatem meruiſſe: Nec immeritò tanti viri fultus adminiculo, paris gratiæ potitus eſt ſupplemento, qui eius doctrinis innexus, noluit à iuſtæ vitæ tramite deuiare. Brienēſem.

Vbi ad regem Theodebertum venit, eum ille ouans ſuis ſedibus recepit. Iam enim multi fratrum poſt eum ex Luxouio venerant, quos ille veluti ex hoſtium præda ereptos ſuſcipiebat: pollicituſque eſt Theodebertus, intra ſuos terminos apta & venuſta loca, omnemque opportunita-

tem famulis Dei congruam, proximaſque ad prędicandum nationes vndique haberi. Cui vir Dei inquit. Si pollicitationis tuæ adminiculum præbes, & vadimonio falſitatis noxa non apponitur, aliquantiſper me commoraturum promitto, ac probaturum, ſi in cordibus gentium fidem ſerere valeam. Dedit ergo Rex ei optionem loci quacunque in parte ipſe voluiſſet experimento quærendi, inquiſitumque inuenerunt vicinum Rheno oppidum olim dirutum, quod Brigantium nuncupabant.

De Sueuorum vicina illic natione per eum ab idololatria expurgata, de Alpium deniq; tranſgreſſu & honorifica per Agilulphum ſuſceptione, de Arriana perfidia ſcripturarũ eius cauterio curata, de Apennini ruris incolatu, & Monaſterij Bobienſis reparatione in honorem principis Apoſtolorum; De ſtudiò adeundi Veneticorum terminos, Slauoſque ibidem cæca errorum caligine clauſos, luce euangelica illuſtrandi, donec ab Angelo prohiberetur; de vaticinio eius in Theodebertum prolato, quòd arrogantiæ ſupercilio depoſito, clericatu eſſet initiandus, orta inter ipſum & Theodoricum fratrem controuerſia, qui victus in prælio ad Tulbiacenſe caſtrum, monitu Brunichildis Theodorico fauentis, ſe clericum fecit, nec multo pòſt, eâdem iu-

bente ſceleratè peremptus eſt. Theodorico autem diuinitus percuſſo in oppido Metenſi cùm inter flagrantis ignis incendia mortuus eſſet, filium eius Sigebertum, Brunichildis in Regnum ſuffecerat. Deinde vt contra Sigebertum Clotharius arma mouit, captumque ipſum cum alijs quinque Theodorici filijs, & auia eorum Brunichilde, memor prophetiæ Columbani, pueros ſeparatim peremit; Brunichildem verò ignobiliter camelo impoſitam, hoſtibus gyrando monſtrauit, poſtque indomitorum equorum caudis alligatam miſerabiliter diſcerpſit. Atque ita funditus deleta ſtirpe Theodorici, Clotharius potitus eſt ſolus trium regnorum Monarchia: vno, intra triennium cum omni ſtirpe penitus exciſo; alio violenter clerico facto, tertio trium Regnorum poſſeſſione ac dominatione dilatato, omnibus ad amuſſim completis iuxta viri ſancti prædictionem. De his nolo tumultuoſam hiſtoriam texere. Nam horum ille pertæſus tumultuum in Italiam, vt dixi, ſe contulit. Clotharius autem memor omnium, quæ vir Dei prænunciauerat, eaque euentu comprobata obſeruans, Euſtaſium ſancti viri ſucceſſorem in Luxouienſi monaſterio blandè ad ſe aduocat, legatumque cum ſupplemento publico adornat comitatus aliquot nobilibus, & primarijs viris qui ſui

vadimonij arbitri eſſent, & eleganti ſuaſu ad ſe vt veniat, hortarentur. Ille viſo Euſtaſio recepti muneris aditu gratulabatur, & tantiſper apud ſe retentum hortatur, vt ſui laboris reminiſceretur, cohortem fratrum diſciplinæ habenis erudiret, multorumque collegio Chriſti plebem adunaret, ſuiſque inſtitutis educaret. Dimiſſum poſt hæc ad Clotharium ire iubet, talibuſque reſpõſis regias mulcere imperataures, ſeque nullatenus remeare poſſe, tantumque poſcere vt ſodales ſuos, qui Luxouiũ incolebant, regali adminiculo ac præſidio foueret, & litteras caſtigationum effamine plenas Rêgi dirigit. Has recepit Rex animo læto tanquam fœderis viri Dei obſides; dictum monaſterium omni beneficentiæ præſidio munit, annuiſque cẽſibus ditat, & terminos eius prout volũtas venerabilis Euſtaſij erat, vſquequaque dilatat, atque omni conatu ad auxilium inibi habitantium ob amorem viri Dei intendit.

Hæc, quæ nos ſummariè perſtrinximus; latiùs proſequitur Ionas Abbas. Quibus
Lib. 5. c. 7. adde ex Otthone Friſingenſi. *Quòd trecentorum prædictus vir Dei, pater extitit monachorum, qui omnes patris ſui monita ſecuti, excepto Eberuino, inter ciues Chriſti adſcripti creduntur. Hic enim ſolus ex illis caducis honoribus à Brunichilde illectus, retrò abijt, & militiæ cingulum ſumpſit, Maiorque domus ef-*

fectus, multis malis præfatos Dei ſeruos afflixit, ac B. Leodegarium martyrem fecit.

Diutiùs hiſce recenſendis inſiſtere volui, quod in triplici commercio Hiberniæ cũ Gallia, in ſanctitate, doctrina & ciuilibus officiis, hic vnus eminuiſſe videtur. In cæteris itaque reſtrictiores erimus, contenti digitum ad fontes intendere, vnde qui volent haurire copioſè poterunt, quæ præſenti materiæ deſeruiant.

S. COLVMBANI ITINErarium in Gallia tempore exilij & diuerſæ memoriæ Hibernorum paſſim ibidem.

COlumbanus cum multas partes Regni ampliſſimi peragraſſet, Burgundiam, Britanniam, Franciam tam orientalem quàm citimam, & Sequanæ, Matronæ, Ligeris, Rheni oram legiſſet, vbique veſtigia preſſit religionis & ſanctimoniæ, omnibus inter quos verſabatur doctrinæ, vrbanitatis, morum ſuauitatis auram afflauit; quibus etiam perpetuandis & ad poſteros propagandis officinas erexit, ergaſteria condidit, archiſteria conſtruxit. Teſtatur id Luxouium, Fõtana, Palatium, Adonis & Dadonis monaſteria: teſtantur & tot pignora ſancta, corpora ſanctorum

Hiberniæ, quæ vt in viuis erant Spiritus ſancti ſacraria, & organa diuinæ gratiæ pluribus communicandæ: ita mortis ære ſoluto, cum viuant Deo, & immortales animę fruantur eius beatifico aſpectu, ſuis obtinent hoſpitijs multa diuinitus priuilegia, de quibus alibi reuiuiſcet oratio: teſtātur denique marmorea monumenta, ſtatuæ deauratæ, picturatæ feneſtræ vitro verſicolore: votiuæ in templis tabellæ, pauimenta teſſellata, depicti parietes, tituli ſepulchrales, arcuatæ fornices, abſides gradatę, velatę cathedræ, peda paſtoralia, capſę reliquiarum, thecæ argenteæ & aureæ, inſtituta ſodalitia, aliæque memoriæ complures, quæ vigent in hoc regno, & floridiùs viguerunt, antequam locuſtarum agmina ex abyſſo égreſſa; errones dico & tenebriones hęreticos, Bacchico furorę multa alibi fœdâſſent, alibi deturpâſſent, vbique quâ poterant irrumpere, è ſolijs & cellis imo ex cœlis, ſi conſcendere poſſent, in ſolum deturbare voluiſſent animas beatas, eadem mentis cæcitate & inſania, qua corpora eorum, vaſa illa ſanctificata animarum nuper viua habitacula, & fida inſtrumenta deiiciunt, conculcant, & in conſpectu ſolis huius (ô magnam Dei patientiam!) cineres ſacratos ventis deuouere geſtiunt.

HAERETICORVM INVIdia & odium in res ſacras: & exemplo ſanctæ Brigidæ illos eſſe fugiendos.

VAſa iniquitatis bellantia, in conſilium eorum non veniat anima mea, & in cœtu illorum non ſit gloria mea; quia in furore ſuo occiderunt virum, & in voluntate ſua ſuffoderunt murum. Quantum in ipſis erat Chriſtum iterum crucifixerunt; Chriſticolas fideles, eorumque ſacra pignora deſtruentes. Filium Dei verum oſtentui habentes, quando filios Dei adoptiuos non viuos ſolùm, ſed etiam mortuos perſequebantur. Non vnum ſed multos occiderunt, multos ſuffoderunt muros dirutis oratorijs, demolitis monaſterijs, profanantes ſacra, ſacrãtes profana, ſibi tumultuantes, aliorum quietem perturbantes, conſilia praua machinantes, iniquitatem meditantes. In conſilium igitur eorũ, cariſſimi populares, nõ veniat anima noſtra, Beatus vir qui non abiit, non ſedit, non ſtetit in cœtu malignãtium ſicut, Columbanus Arrianos, Brigida magos, ita fugiamus conſortium prauorum præſertim Hugoniſtarum. *Geneſ. 49. v. 5.*

Scriptum eſt de noſtra S. Brigida, adeo *Surius & Cogitoſus.*

à teneris eam refugiſſe magorum annonam, cibaria, conuictum; vt quando vel inuitæ ingereretur eſca ab illis parata, ventriculus virginis ingeſtam mox eijceret, tanta erat antipathia genialiter infixa illius ingenio, aduerſus maleficum iſtud genus hominum. Et nos itidem abhorreamus à communicatione cum ſeducentibus & ſeductis hæreticis: non immemores Eccleſiæ primitiuorum, in qua nec Aue illis diceretur, noſtrique tam primi ſatores, quàm proximi propagatores doctrinæ ſalutaris, tanquam peſtem & colubrum defugiebant eorum conſortium.

Sed quoniam verſamur modò, in expiſcando commercio Gallicanæ gentis cum Hibernica, in his quæ ad fidem & cultum Dei pertinent, quia neſcientem me diutulè detinuit S. Columbanus, cæteros, vt dixi, neceſſe erit leuiori brachio percurrere.

DE REGE DAGOBERTO eiuſque proximis ſucceſſoribus, & ſub ipſis Sanctorum ex Hibernia, ac primò de ſancto Liuino cum ſocijs, & de ſancto Furſæo cum fratribus.

Clotario Regi ſucceſſit Dagobertus filius per annos ſedecim, qui Clo-

douæum ſecundum reliquit hæredem cum S. fratre eius Sigeberto in Auſtraſia regnante. Clodouæi huius filius Clotarius tertius regnauit tribus circiter annis. Sub his regibus ſæculo ſexto, multi de Hibernia in Gallijs peregrinantes, verbum Dei ſeminabant, multumque fructum faciebant, Molani verbis vtar. *Primùm Sanctus Liuinus Archiepiſcopus cum tribus diſcipulis. Deinde tres ſanctiſsimi fratres Furſæus, Vltanus, Foillanus. Furſæus à Clodouæo honorificè ſuſceptus, Latiniacum cœnobium fundauit; Peronæ etiam alterum monaſterium cum Eccleſia, Ercanaldo Maiore domus, principe ſapientiſsimo, ſumptus ſuppeditante.* Is multos inſignes & ſanctos Pręedicatores in Galliam & Belgium euocauit, vt mirum non ſit Apoſtolicos Epiſcopos Eligium & Autbertum, quarto poſt obitum anno, corpus eius quod omninò incorruptum deprehendebant, è terra ſubuexiſſe.

Chron. SS. Belgij re capitul. 6. 7. & 8.

Tres diſcipuli S. Leuini, Helias, Foillanus. Kilianus.

Surius, Molan. & alij. 16. Ianuarij.

Et cùm aliquot annis apud Hibernos ſuos; deinde apud Britones, & Anglos verbum Dei diſſeminaſſet, ad Gallias tranſiuit (inquit meus auctor) cumque *Atrebati apud quandam dominam hoſpitium peteret, eaque recuſaret, morbo correpta eſt, à quo vt liberaretur ſanctum virum reuocauit. Qui renuit venire, abſens tamen eam ſanauit. Cameracenſes vt Epiſcopum colunt; non quòd proprij nominis Epiſcopus fuerit, ſed quia*

quorundam locorum puta in Gallia Apoſtolus fuit. Ipſius ſtupendas viſiones, & de quatuor ignibus mundum vaſtantibus, mendacio, cupiditate, diſſenſione, & impietate, conſulite venerabilem Bedam, Laurentium Surium, & alios.

Hiſtoria Angli. lib. 3. c. 19.

Surius. tom. 1 16. Ianuarij.

Habetur ſanctum Vltanum fratris ſui Furſæi ſucceſſorem in Perona fuiſſe, vbi vſque ad obitum ſuum, ſanctum Amatum Senonenſem Epiſcopum fouit, quem Theodoricus Rex iniuſtè in exilium truſerat. Beatæ quoque Gertrudi familiariſſimus fuit. Quæ per ipſius & ſancti Foillani manus Deo partem hæreditatis ſuæ obtulit, villam ex ſitu loci Foſſas dictam, vt in eo loco conſtrueretur monaſterium, ad perpetuum peregrinorum hoſpitium, in quo B. Vltanus rector reſedit, ſuumque fratrem ſanctum Foillanum martyrio coronatum cognouit.

Foillanum ſucceſſorem conſtituit Furſæus frater, in prouincia Anglorum, in monaſterio à ſe conſtructo, poſtquam prædicatione verbi Dei multos ibi incredulos ad Chriſtum conuertit; & credentes in fide, & amore Chriſti confirmauit. Quibus ritè geſtis ipſe ad eremiticam vitam ſeceſſit, relicto monaſterio & animarum cura fratri Foillano, vt dictum eſt. Sed aliquanto poſt, propter opus Euangelij in Galliam commigrauit. Cuius exemplo prouocatus

uocatus Foillanus Romam iuit petiturus à Martino Pontifice Epiſcopalem benedictionem, ad infidelium conuerſionem, qua accepta, inquit Molanus, *ad Gallias venit fidei propaganda cauſa, martyrioque occubuit cum tribus diſcipulis in ſylua Carbonaria loco Ampolinis.*

DE SANCTO BERTVINO & alijs ex Hibernia ſanctis in Gallia operarijs.

HIs coæui aut ſuppares fuerunt apoſtolici ex Hibernia præcones in Gallia, Bertuinus Epiſcopus, qui Maloniam cœnobium apud Namurcum conſtruxit; Etto Epiſcopus, qui apud Aueſnas verbum Dei ſeminauit: Vvaſnulphus Epiſcopus, qui in Condato vſque ad obitum Domino ſeruiuit; Eloquius Abbas qui ſimiliter ex Hibernia ad Galliarum littora venit cum ſanctis Furſæo & fratribus, necnon Boëtio, Mombolo, Adalgiſo, Hettone, Helano, Treſano, Germano, Verano, Columbano; non illo Lagenienſi de quo ſuperius, ſed alio recentiore, qui omnes multum populum Domino, per Saxoniam & Galliam acquiſiuerunt. *Molan. 3. Decemb.*

Bertuini quidem peregrinatio erat huiuſmodi. Poſtquam diuina monitione Ro-

mam abijt, ibique duos annos ſolitariè exegit, in Gallias ad Sambrum commigrauit, vbi eruditionis ſuæ radijs tenebras expulit peruerſitatis. Cuius virtutes admiratus eſt non tantùm Odoarius Princeps, ſed eaſdem Pipino commendauit, qui ſancto villas quinque in voti ſui propoſitum conceſſit, ob quam donationem cum quinq; pingitur Eccleſijs, multumque fructum
A. 651. Deo feciſſe in Gallijs, teſtantur Sigebertus, Molanus, & alij.

De ſancto Ettone hiſtoria Lætijs, & Louanij ac alibi, manuſcripta ſic refert; fuiſſe *ſeptem fratres vno ſpiritu* & fide in Chriſto concordes, licet non de omnibus ſimus certi vtrùm fuerint carnali natiuitate germani; Qui cum beato Madelgario ex Hibernia orationis gratia Romã iuerunt, ad limina Apoſtolorum, & inde cælitus admoniti in Gallias commigrarunt. Ex his beatus Eloquius cum ſancto Algiſo in Theoracenſem pagum inter Helpram & Iſaram; Glorioſus verò ſacerdos Domini Etto bonorum actuum dignus præconio, ad locum Corbriolo adiacentem receſſit. vbi ſuperatis quibuſdam moleſtijs, quas ei Iouinus fundi dominus inferebat, monaſterium conſtruxit, quod donum Petri nuncupatur: in quo Dei ſeruos ſuorum redituum largiflua benedictione ſolabantur, quos ille verbi Dei ſemine reficiebat. Con-

Gallice vocatur S. zè.

firmatis autem in fide Chriſti diſcipulis mundo crucifixus, & redemptori viuens, tempore à ſe præcognito, curſum conſummauit: cuius anima ab Angelis in cælum eſt euecta corpus autem terræ inhumatum aſſidue fulget virtutibus curationum.

DE SANCTO VINCENTIO Hiberno Regis Dagoberti Affinæ.

ET quia Medelgarij mentio facta eſt, ſciendum poſtea vocatum fuiſſe B. Vincentium Hannoniæ comitem, inter palatinos Regis Francorum Dagoberti non infimum. Habuit enim vxorem conſanguineam Regis beatiſſimam Vvaldetrudem, ex qua proles quatuor ſuſcepit. Ipſumque inquit hiſtoria rerum geſtarum ipſius, Rex habuit ad annos aliquot Hiberniæ gubernatorem (quod quo ſenſu accipi oporteat, alibi oportuniùs inquirendum erit) Vnde poſtea in Gallias rediens, ſanctiſſimos & ſtrenuos fidei prædicatores

Vtrum ex populari errore id hauſtũ, an ex palatino videatur paraſitiſmo, alÿ iudicent. Certè occurrunt multa iſtius generis hallucinationes in hiſtoricis alioquin probatiſſimis, & in Actis ſanctorum plurima, vt de Baſino rege Britanniæ, die 14. Iulÿ de ſancto Lietphardo Anglorum Archiepiſcopo Cãtuarienſ. 4. Februarÿ, cum Onaſtantio Londriarum præſule de Forannano Archiepiſc. totius Hiberniæ & Scotiæ de Dominormore, & in præfatione Surij in elogio de vita ipſius Georgius à Scohtborg vocatur Archiepiſcopus Lõdinenſis.

ſecum adduxit. Autbertum Epiſcopum Cameracenſem miro humilitatis affectu coluit, qui eum adeo ſuperni amoris feruore accendit, vt depoſito cingulo militiæ ſæcularis, totum ſe ad diuinum cultum aſtrinxerit. In municipio Altimontis monaſteriũ conſtruxit vbi monaſtico habitu, ſub ſanctę conuerſationis regula, ſeſe humiliter recluſit. Erat enim ſeruata charitate ſeparat⁹ ab vxore ſua Vvaltrude, quæ in Caſtriloco ſanctimonialiũ monaſteriũ cõſtruxit.

Et quod meretur notationem ac admirationem, locus ille ex nouo incolatu ſancti Vincẽtij factus erat veluti prytanęum virtutis, Academia pietatis, & Athenæ ſanctitatis: Tunc enim permulti ſanctitate & religionis zelo illuſtres, hunc montem, vocabulo & religione altum, frequentârunt, de animarum ſalute loquentes. Anſbertus Rothomagenſis Epiſcopus exilio proſcriptus: Hugo Abbas Gemiticenſis; Vlmarus Abbas Bolonienſis; Giſlenus ex Cellenſi monaſterio, Etto Britannus ſacerdos; Amandus ex Elnone, Vvaſnulphus ex Condato, Vrſmarus & Erminus ex Laubaco; Foillanus & Vltanus ex Foſſenſi monaſterio, Aldegũdis ex Malbodio; Vvaldetrudis ex Caſtriloco; Gertrudis ex Niuella: illuc aduentabant omnes, ſacræ collationis, & ſpiritalis colloquij cauſa: ſic Antonius Abbas ad Paulum eremitam, ſic

Apoſtolus Paulus ad Petrum Apoſtolorum Coryphæũ, ſic diſcipuli Baptiſtæ ad Dominũ & Magiſtrũ omnium, ſic olim ex Gallia, Britannia, Germania ad ſãctos in Hibernia preceptores, tanquam ad emporium perfectionis, & ſcholã deuotionis commeabant.

Quam amabile & deſiderabile erat illud contubernium, in quo tam ſancti contubernales, de rebus ad ſalutem pertinentibus conſultabant, alij aliis communicabant: ab alijs alijs accipiebant, ſeque vicisſim alter in alterius animum ſuaui infuſione virtutum inſinuabant, & quod de ſancto Antonio perhibetur, tanto pietatis ſtudio incenſum, vt quemcumque videret aliqua virtutis laude excellentem; illum imitari ſtuderet: ita credamus in hac congregatione accidiſſe. Erat enim conuenientium cor vnum & anima vna & in vnum pietatis & perfectionis ſcopum collimabant: cæteris videbatur honoratior Vincentius, ideoque delectus eſt, ad quem omnes conuenirent, vt ex eius honeſtate participarent. Pondus quippe ſuper ſe tollit, qui honeſtiori ſe communicat. Et quod notauit S. Gregorius PP. *vtilis ſemper eſt docti viri allocutio, quia aut diſcit audiens, quod neſcire ſe nouerat, aut agnoſcit quod eſt amplius, id quod ſe & neſciſſe neſciebat.*

A Gilbertus Gallus in Hibernia educatus Hen. Archidiac vide & in vita ſãcti Carthagi Liſmore. multos è Gallia & Britannia ad eum cõfluxiſſe diſcipulos. Solitum ſupra 800. habere alũnos & in vita ſãcti Patricij per Iocelinũ in Hi- *& alios habetur Gallos comitatos illum vel ſecutos in Hiberniam.*

L. 7. Regiſt. Epiſt. 29.

Multis profuiſſe oportuit hanc congregatorum concordiam, qui ſic fæliciter conſpirantes, Epiſcopi, Preſbyteri Abbates, Abbatiſſæ, ſinguli poſtmodum ad propria reuerſi, vtrumque gradum & ſexum pijs documentis informare, & doctrina veritatis poterant ædificare proximorum charitatem.

DE SANCTO VVIRONE Hiberno Pipini Principis confeſſario & Conſiliario.

Diximus Madelgarium, ſeu Vincentium noſtrum ſub Dagoberto Rege floruiſſe, cui cariſſimum fuiſſe & affinitatis nexu coniunctum ex coniuge Vvaldetrude conſanguinea regis iam audiuimus: nec multo poſt illum ex Hibernia S. Vviro Epiſcopus claruit ſub Pipino Francorum Duce: non illo primo Pipino, principe inferioris Auſtraſiæ, cui Regni curam & prouidentiam omnium dum Sigebertus filius eius nominis tertius ætate creſceret, Dagobertus pater impoſuit, ſed Pipinus ſecundus cognomento Herſtallus, qui tanti fecit Vvironem noſtrum, ceu animæ ſuæ præſulem, vitæque patronum: vt propter eximiam ſanctitatem ſua illi peccata confiteri, detractis calceis ſoleret. Sæpius etiam volebat eum intereſ-

Molanus Surius & alij.

communibus maiorum conſultationibus; quemadmodum Dagobertus Arnolphum Metenſem Epiſcopum,eoque mortuo Cunibertum Colonienſem ſanctitatis fama illuſtrem,quem in negotijs Regni Auſtraſiæ tractandis adhibebat.

Aduentus ſancti Vvironis in Galliam hac occaſione & ordine contigit. In patria ſua, fertili ſanctorum inſula (inquit hiſtoria vitæ eius) vbi in Epiſcopum electus, compulſus eſt aſſentiri, & iuxta inſulæ cõſuetudinem, Romam miſſus eſt, ſummi Pontificis manibus conſecrandus; Comes illi itineris, & voti acceſſit Plechelmus, quibus adiunctus eſt Otgerus Leuita. Romam peruenientes, Apſtolorum limina lachrymis rigant, altaria precibus & votis cumulant, loca ſancta crebrò inuiſunt. Quos mihi nunc dabitis tales tam deuotos peregrinos? Cognita Pontifex aduentus cauſa Vvironem diu reluctantem Epiſcopum ordinat: eumdemque honorem Plechelmo impertit. quos muneribus auctos, mox in patriam remittit. Inde autem data opportunitate in Gallias abierunt, & à Pipino Duce Francorum,cum is didiciſſet illorum ſanctitate totam eorum patriam illuſtratam eſſe, locus à turbis remotus eſt attributus, qui vulgo Mons-Petri dictus eſt,in quo oratorium virginis Mariæ conſecratum eſt, itemque ſancti Petri monaſte-

Apud Surium & in monuments Ruremundẽſium,& Vltraiectinorũ & in natalibus Molani.

rium. Cum autem laborum appropinquaret terminus,& gaudium inſtaret præmiorum, modica febre correptus, carnis occubitum cum vitæ ſempiternæ ortu commutauit. Eſtque ſacrum corpus intra oratorium Beatiſſimæ matris Dei conditum, & ad ſepulchrum eius plurima diuinitus conferuntur beneficia.

SANCTORVM HIBERNIAE in varijs Galliarum prouincijs & locis ſacrum Odæporicon, & Apoſtolica itineratio.

RApior inuitus à torrente hoc ſanctorum, vt nec velis demiſſis anchoram in ſtatione figere poſſim.

Hinc vellor à Picardia, cuius Apoſtolos cum cæteris inuenio Sadochum (alij Caidocum nuncupant) & Adrianum Presbyteros noſtrates Confeſſores Hibernos, qui Picardiæ incolas magnam partem ad fidem conuertunt. Et reliquiæ ibidem ad Ponteſium habentur, vt ex Martyrologio Anglicano conſtat die 26. Aprilis. Vbi & Surius citatur in vita S. Richarij.

Picardia

Britannia. Armorica.

Illinc auellor in Britanniam Armoricam à ſancto Maclouio, ſiue ipſe Hibernus, ſiue Hiberni alumnus: erat enim diſcipulus

ſancti Brendani & nauigationis comes per immenſa illa pelagi ſpatia, & lentam locorum ac inſularum circuitionem, de qua in vita vtriuſque prolixè tractatur: qua tandem confecta Maclouianus portus & ciuitas, eum vt in viuis Præſulem, ita defunctum vindicat patronum ac tutelarem.

Iſthinc reuocor in Lotharingiam, cuius Apoſtolum ſanctum Albuinum Hibernum, poſtea Epiſcopum Friſlarienſem doceor ab Arnoldo Vvion in ſuo ligno vitæ ex Trithemio.

Lotharingia.

Vvion l. 2. in Catalogo. Epiſc. Friſla. Trithē. l. 3 c. 265. & l. 4. c. 190.

Hinc rurſum ad territorium Pariſienſe reducor, vbi in Meldenſi tractu admoneor ſancti Fiacrij noſtri ab Epiſcopo Pharone ſuſcepti, cuius voluntate obtinuit nemoroſum locum à viſu hominum ſegregatū, in quo vitam eremeticam duxit, cuius res præclarè geſtæ, & ſumma innocentia morumque integritas in Officio proprio, & apud Surium atque alios circunfertur.

Territorium Pariſiēſe.

Et ne deſit lucerna fœminei ſexus Hibernigenæ in Gallia, S. Syra virgo germana ſoror eiuſdem Fiacrij, fratrem inſecuta ſub Abbatiſſa Phara in monaſterio Brigenſi prope Pariſios quieuit in Domino. Et intra ipſam ciuitatem Pariſienſem clarent monumenta ſancti Fiacrij: claret & Sodalitium hortulanorum ac olitorum ſub eius tutela erectum in eadem vrbe.

Vide inſignem de eo ſequentiā elucidatam à Clicothoveo in ſuo Elucidatorio Eccl. Meld.

Nec ſola Syra ex illo ſexu, etiam S.

In Ec- Oſmanna virgo ex regio ſanguine Hiber-
cleſijs S. norum procreata, parentes licet impios
Iu[illegible] haberet, in fide & honeſtate morum pri-
& [illegible] *li-* uatim inſtructa cum vna pediſſequa matri-
doci. monium pagani declinans in Franciam iuxta Ligerim conceſſit, vbi vitam egit ſanctam & ſolitariã, vt ex Roberto Bucklando in L. Ms. de vita Ss. Mulierum A A. & ex Chronico Hibern. & Franciæ refert Martyrologium vernaculum Anglicanum.

Ripa li- geris. Terri torium Ebroi- cenſe. Sed nec prætereunda ſancta Burgundiſora virgo & Abbatiſſa, quæ licet origine Gallica, tamen diſciplina & educatione ſancti Columbani Lagenienſis Hiberni imbuta, & eius magiſterio fœlicior quam ortu, ab eo deſtinata eſt in Armoricam, & monaſterio Ebroicenſi præfecta, obdormiuit in Domino circa annum 610. De qua videatur apud Bedam tom. 3. Surius in vita S. Columbani, Martyrologium Romanum, & Molanus.

Neu- ſtria, *ſiue Normannia* Quid verò de Neuſtria? itane eſt vt Hiberniæ nihil illa acceptum ferre debeat? minime id quidem: nam & viuis & mortuis noſtratibus ſãctis multum plurimumque debere ſe agnoſcet; agnoſcitque monaſterium de Fecknam in Normannia, vbi cum magna pietate recolitur depoſitio ſancti Botulphi Abbatis & Confeſſoris,

Obijt an 654 vide Petrum Equilin. in Catal. l. 11. c vlt. Vveſtmonaſt. in hiſt. Tho. Vvalſingh. in Ipodigma Neuſt. & Ioh. Stoum. ſub E- [illegible]

qui natus in noſtra patria, factuſque ibi in gentem magnam fructum retulit in abũdantia, factus eſt palmes illius vitis abundantis, quæ ramos ſuos in omnem Regni Franciæ limitem protulerat, annuncians pacem his qui procul, his qui propè, his qui inuij, qui deuij, qui deſerti erant à luce veritatis, vel reciſi à compage ſalutis. Agnoſcit Rothomagum in baſilicis SS. Patricij & Maglorij. Agnoſcit Virdunum S. Malculini Hiberni Abbatis celeberrimã memoriã. Vvyon in adiunctis ad l. 3. Baiocenſis etiam & Rhemẽſis eundem Apoſtolum noſtrum memoria Eccleſiarum & altarium celebrant; agnoſcunt Augenſes in theſauro illo pretioſiſſimo corporis ſancti Laurentij Confeſſoris Archiepiſcopi Dublinenſis, qui in Concilio Lateranenſi ſub Alexandro tertio, cum multa propoſuiſſet pro æquiori regimine Hiberniæ, iam paulo antè cæptæ occupari à gente Anglorum: & quædam priuilegia pro eadem obtinuiſſet repub. Eccleſiaſtica & ciuili in ſuſpitionem iſtiuſmodi immunitatis impetratæ, in præiudicium ſceptri ſui vocatus ab Henrico, 2. detentuſque in Neuſtriæ partibus, cum ille multum alla-

In hac Lateranenſi ſynodo ex Hibernia interẽrat Laurẽtius Dublinenſis. Catholicus Tuamẽſis. Conſtantinus de Quidalua fortaße melius de Glindalagh. Bricius Lumbuenſis, F. Laonenſis aut Limbricenſis Auguſtinus Guatfordenſis. Fœlix Liſmorenſis. Ita Iohanes Picardus in ſuis Notis ad Neubrigensẽ c. 3. ex Mſ. Victoriano.

boraſſet regis animo placando & cōciliando ordinibus populoque Hiberniæ, & in eam rem operam & ſolertiam adhibuiſſet Dauidis auricularij ſui cordati & prudentis clerici, poſtquam illo redeunte intelligeret factam reconciliationem, pacemque quam petebat, obdormiuit in Domino. Et ab Honorio tertio ad inſtantiam illius cleri Augenſis in numerum ſanctorum relatus eſt, cuius litteras canonizationis ex Regiſtro eiuſdem Pontificis deſcripſeram in bibliotheca Vaticana, annuente ſanctiſſ. D. N. Paulo Papa V. fœliciter nunc gubernante cathedram Petri.

Burgūdia. Nec minoris hoc theſauro pretij eſt alter ille in Claraualle depoſitus: nempe ſanctus Malachias Archiepiſcopus Armacanus ſancti Bernardi cariſſimus amicus, cuius & vitam mellifluo conſcripſit eloquio. Is ob neceſſitatem publicam, & ſignanter ob negotia Eccleſiæ illius nationis, quæ cū Innocentio 2. PP. tractare debebat, in Galliam aduectus; cum paulo ſeriùs iſthuc aduenisset, iamq; Pontifex regreſſus eſſet in Italiam, diuertit ad ſanctum Bernardum. Ibi correptus febricula; cucurrit ad mortem ſub noctis crepuſculo appropinquauerat Malachias auroræ. *Imus inquit Bernardus, redimus circa medium noctis, nam eâ hora lux lucere in tenebris nunciatur: impletur domus, adeſt congregatio. Abbates quoque*

multi qui conuenerant Pſalmis, & Hymnis, & Canticis ſpiritualibus proſequimur amicum repatriantem anno ætatis ſuæ 54. loco & tempore quo praelegit & prædixit Malachias Epiſcopus Legatus Sedis Apoſtolicæ infertur oratorio Abbatum humero. Plura qui volet eundem conſulat D. Bernardum & mirabilem viri ſanctitatem, in vita & morte miraculis coruſcantem, ſtupeat, ſtudeatque imitari quæ legerit.

Sed non ſatis erat Claramuallem in Burgundia honorari his lucidiſſimis reliquijs, niſi etiam Auenionem in Occitania deportaretur, vt illam quoque prouinciam tanquam indiuiduus ſancti Bernardi comes ſua præſentia cohoneſtaret & luce colluſtraret. Celebratur Ciſtercienſibus fauſta illa ſancti Malachiæ tranſlatio 18. Maij. vt videre eſt in Calendario illius ordinis auctore fratre Angelo Manrique. Occitania.

DE SANCTI COLVMBANI iunioris obitu mirabili.

ET quoniam à S. Columbano exorſi ſumus hanc ſeriem communicationis ſanctorum Hiberniæ cum populis & prouincijs Monarchiæ Gallicanæ, claudamus hanc paraphraſin cum alio S. Columbano illius prioris alumno, de quo Ionas in vita

„ alterius profatur in hęc verba. Cum quo-
„ dam tempore in cęnobio Luxouienſi vir
„ Dei commoraretur, accidit vt vnus è fratri-
„ bus nomine & ipſe Columbanus, febre
„ correptus, atque in extremis poſitus fæli-
„ cem poſtularet exitum. Cumque iam vlti-
„ mo halitu carere vellet, fidens de cęleſti
„ munere, quod longo famulatu quæſierat,
„ vidit ad ſe virum fulua luce amictum ac-
„ cedere, ſibique dicere, Non te modo à
„ corpore ducere poſſum, quia lachrymis &
„ oratione tui Columbani præpedior. Cum-
„ que hæc Columbanus audiſſet, mœrẽs ac
„ ſi ſomno euigilaſſet, ſuum miniſtrũ Theo-
„ degiſum vocare cœpit. Feſtina, inquit, per-
„ ge & patrem communem Columbanum
„ ad me venire compelle. Concito ergo gra-
„ du ille venit, ac B. Columbanum in Eccle-
„ ſia poſitum flentem reperit, poſtulatque
„ vt ad ægrotum feſtinus accedat. Venit er-
„ go perniciter, & quid vellet interrogauit.
„ Cur me, inquit, tuis orationibꝰ in hac vita
„ ærumnoſa detines? Nam adſunt, qui me
„ ducere volunt, ſi tuis precibus & fletibus
„ non præpediantur. Retentionis ſolue ob-
„ ſtacula, vt mihi iam pateant cæleſtia regna.
„ Tum metu Columbanus perculſus, ſigno
„ facto, omnes adeſſe imperauit, ſancti ſoda-
„ lis amiſſionem gaudio temperauit; corpus
„ Chriſti abeunti dedit hac vita viaticum
„ præbet, ac poſt extrema oſcula defunctio-

nis cantus expleuit. Erat enim ex eodem „
genere quo B. Columbanus, vnoque „
commeatu & nomine ex Hibernia pro- „
ceſſerant.

DE SANCTO LVA *ſiue Luano.*

SEd & idem Ionas meminit cuiuſdam alterius alumni ipſius Columbani quē vocat Luam; refertque iniuria laceſſitum à procaci quodam nebulone vno ex cuſtodibus ſeu Satellitibus à Theodorico rege appoſitis ad ſanctum è Regno eiiciendum: ſed Deus ſuorum protector & auxiliator opportunus noluit illam procacitatē præterire inultam, quam non aliter expiandam decreuit, quàm morte percuſſoris ſubitanea.

Non audeo dicere hunc Luam eundem eſſe cum Luano Benchorenſi, de quo ſanctus Bernardus in Malachia ſuo ſcribit. (Nam & ipſe Columbanus filius erat Benchorenſis vt Ionas habet.) Locumque aſſerit Bernardus nobiliſſimum fuiſſe: & „
ſub primo patre Congello (qui idem Co- „
lumbani magiſter erat) multa millia mo- „
nachorum generans multorum monaſte- „
riorum caput extitit. Locus verè ſan- „
ctus fæcunduſque ſanctorum, copioſiſſi- „

„ mè fructificans Deo, ita vt vnus ex filijs
„ illius ſanctę Congregationis, nomine Lua-
„ nus centum ſolus monaſteriorum funda-
„ tor extitiſſe feratur. Quod idcirco dixerim
„ vt ex hoc vno conijciat lector, quam in-
„ gens fuerit reliqua multitudo. Hactenus
„ Bernardus.

Ex quibus omnibus huc vſque productis, euidenter elucet magna illa induſtriæ exantlatio, magna laborum & operarum communicatio, magna animorum coniunctio ſtudiorumque conſociatio, quæ inter vtramque nationem olim interceſſerat: dum Hiberni à Gallis humaniter ſuſcepti, Galli ab Hibernis vtiliter exculti, vtrique charitatis affectu inter ſe confæderati; gloriam Dei, ſalutem populorum, conuerſionem infidelium, fidelium ædificationem, virtutis & pietatis cultum: vitiorum exterminium, mutua opera multaque diligentia promouerant.

DE RELIQVIIS SANCTORUM Hibernorum in Gallia: item Concluſio ſacræ communicationis inter vtramque nationem.

IAm verò ſi placet circũſpice mihi Galliam ex omni latere inſeſſam iſtis ſanctorum propugnaculis, ſplendentem trophæis,

phæis, renitentem gemmis, collucentem radiis, condentem in ſinu ſuo ſacrorum corporum tam venerabiles reliquias; circumſpice hoc cęlum terreſtre, hanc calcabilem ſphæram micantem tot lucifluis ſtellis, ſic voco exuuias ſanctorum hominum famulorum Dei, quorum pectora erant ſacraria Spiritus ſancti, linguæ verò organa veritatis, vita, lucerna virtutis, mors verò periodus miſeriæ, & initium lætitiæ nunquam finiendæ. Et quorum ſacros cineres in terra veneramur, eorum animas ſole ſplendidiores cum Chriſto cui ſeruierunt regnantes ſuſpicimus, honoramus, colimus, eorumque opem patrocinij ſuppliciter imploramus, opportunè experimur, gratanter ſuſcipimus.

Hi ſunt illi palmites, hæ ſpatulæ ligni vitę reuireſcētis in medio terræ: hi ſtolones, oliuæ, ſurculi ficulneæ, propagines vitis: vaſa paxilli, fæciales pacis, caduceatores fæderis æterni inter Deum & homines, inter cælum & terram, inter Galliam & Hiberniam, inter hanc & illam Hierarchiam, inter vtramque Iordanis ripam arcâ in medio alueo poſitâ, in quam vtrique verſis in ſe vultibus, tanquam in propitiatorium Cherubini, reſpicerent. Ex iſta abyſſo & alueo hos paucos elegi lapides in memoriam communionis tranſeuntium & in titulum iuris, ac neceſſitudinis vtriuſque

populi, tam eorum, qui vltra, quàm qui citra flumen incolunt; Erecti hi pauci ex pluribus titulis renouabunt priſtinæ fidei, priſtini fœderis, priſtinæ coniunctionis recordationem: Alia tamen præterea nobis ſuperſunt horumſignacula; Illa quidem purioris, iſta verò non impuræ authoramenta ſocietatis: prior obligatio naſcebatur ex intimis Chriſtianæ religionis, & diſciplinæ viſceribus; poſterior ex ſtudiorum, & litterarum communione, quas Gallia fouit, Hibernia infudit; vt iam breuiter attingemus.

DE LITTERARIA STVDIORVM communicatione inter Gallos & Hibernos.

MEMBRVM II.

AD Pipini tēpora perduximus caternam fidelium operarum, quas Gallia ex Hibernia ſuppeditatas accepit; quando ipſe etiam Pipinus ſanctum Vvironem Epiſcopum, à conſilijs & ſacris confeſſionibus ita haberet, ac veluti animæ Antiſtitem, & ſalutis ſuæ curatorem veneraretur, vt non temerè ad eius pedes conſcientiam expiaturus accederet, niſi calceamentis in ſignum reuerentiæ detractis. Sed quia plures fuere Pipini principes, primus de Lan-

diſ, ſecundus Herſtallus Caroli Martelli pater, tertius eiuſdem Martelli filius Franciæ Rex, & Caroli Magni Imperatoris pater;

De tribus his Pipinis ita pronunciat Molanus, haud inepte nũcupari illos non tantùm Patriarchas, ſed etiam Chriſtianiſſimos Europæ patres ac principes: cuius appellationis inter alias, quas aſſignat rationes, vnam quæ nobis maximè notanda eſt, cauſam adiungit, quòd Pipinus primus, eiuſq; progenies, non ſolùm in pietate prçluxit, ſed paſſim quoque fouit fidei prędicatores, quorum multi, vel ipſo teſte, ex Hibernia erant euocati, & complurium ex illis nomina iam ſuperiùs poſuimus. *in Natalibus die 21. Feb.*

DE PRIMA ERECTIONE Vniuerſitatis Pariſienſis.

NOn erat in pietatis ſtudio maioribus ſuis impar Carolus Pipini tertij filius, ex ſtirpe Francorum primus Imperator occidentis: Is ad zelum religionis addidit incrementum, & ornamentum ſtudiorum generalium, diciturque primus fundator duarum Vniuerſitatum, vnius in Ciſalpina, alterius in Tranſalpina Gallia, id eſt Lutetiæ Parijſis, & Papiæ, ſiue Ticini in Inſubribus. Sed qua id viâ, & modo per-

fecerit non omnes introſpiciunt. Nam quidam vulgò contenti fama circulari de Albino Alchuuino Flacco Anglo, quem lateri Imperatoris adhæſiſſe, atque Acromatis & Anagnoſtæ loco in multis ei ſeruijſſe, quem & Magiſtrum ſuum ac filiorum eruditorem, Pipini & Ludouici, extitiſſe conſtat, altiùs non inquirunt in originem & prima fundamenta erectionis harum Academiarum.

Sed qui cæteris penitius in hac inquiſitione progreſſi ſunt, alios auctores & Doctores producunt diuerſos ab hoc Alchuuino, à quibus initium fundationis & Cathedraticæ inſtitutionis peti oportere affirmant. Certè nouiſſimus editor operũ Albini Flacci Alchuuini Abbatis, vir eruditus Andreas Quercetanus Turonẽſis, qui nihil præterire viſus eſt, quod verè pertineret ad encomiũ Alchuuini, in ſua Præfatione ad eius opera n. XIV. multis perſuadet argumentis illum neutiquam Pariſijs erudijſſe diſcipulos, quanto minus potuerit illic Vniuerſitatem inſtituiſſe? Quod ex eo probat, primò quia vel Pariſiorum vel Lutetiæ nullibi meminit in toto operum ſuorum contextu. Secundò, quod cum in pluribus Galliæ locis fuerit cum Carolo Rege, vt Aquiſgrani apud auctorem vitæ ſancti Ludgeri, aut ſine Carolo, vt in [b] Belgica latitudine, [c] Turonis, in [d] Centulo,

l. 1. c. 34.
b Epiſt. 10.
c Epiſt. 1. 14. 15. 17.
d Pro-

apud ſanctum e Amandum & alibi, nunquam tamen docuiſſe ſe verbis apertis indicat niſi in palatio Regis, vnde præceptor Palatinus dictus eſt, vel Cęſaroduni Turonum, de quo legendus eſt ipſe Epiſt. 1. ad Carolum, & Epiſt. 15.

log. vi. S. Richarij.
e Epiſt. 66. & Epiſt. 12.

Hoc igitur ſtabilito, non docuiſſe Alchuuinum Pariſiis, reſtat indagandum, quiſnam ille fuerit, quem primum doctorem, & primarium inſtitutorem omnes debeāt recognoſcere. Nam conueniunt eodem tempore ſub eodem Rege & Imperatore Carolo, vtramque Vniuerſitatem Ticinenſem, & Pariſienſem fundamenta poſuiſſe.

Antiquus auctor Sangallenſis monachus (quem idem Andræas mutilatè citat in proœmialibus teſtimonijs; cuius & tractatum ex Ms. Bauarico Monacenſis Bibliothecæ, in lucem eruerat Henricus Caniſius tom. j. Lection. Antiq. ex quo & Pythæus aſſuit fragmentum legibus Carolinis, & à Iacobo Gretzero allegatur, à Baronio item & alijs) nodum hunc diſſoluere omnium optimè videtur l. j. de geſtis Caroli Magni. Cuius verba veritatis maieſtatem quandam redolentia, proprio ipſius tono ſubijciemus.

Omnipotens Regum diſpoſitor, ordi- „
natorque Regnorum & temporum cum „
illius admirandæ ſtatuæ pedes ferreos vel „

Hibernia propria Scotorum patria inquit, Beda l. j. c. j. hiſt. Angl.

teſtaceos comminuiſſet, in Romanis: alterius non minùs admirabilis ſtatuæ caput aureum, per Illuſtrem Carolum erexit in Francis. Qui cum in occiduis mundi partibus regnare cæpiſſet, & ſtudia litterarum vbique propemodum eſſent in obliuione; contigit duos Scotos de HIBERNIA cum mercatoribus Britannis ad littus Galliæ deuenire, *viros & in ſæcularibus, & in ſacris litteris incomparabiliter eruditos.* Qui cum nihil oſtenderent vænale, ad conuenientes emendi gratia turbas clamare ſolebant. *Si quis ſapientiæ cupidus eſt, veniat ad nos & accipiat eam. Nam vænalis eſt apud nos.* Quam tamen vænalem, ſe habere profeſſi ſunt, quia populum non gratuita, ſed venalia mercari viderunt, vt ſic vel ſapientiæ cum cæteris rebus coemendis omnes incitarent; vel ſicut ſequentia comprobant, per tale præconium in admirationem verterent & ſtuporem. Denique tandiu clamata ſunt iſta, donec ab admirantibus, vel inſanos illos putantibus, ad aures Karoli Regis, ſemper amatoris & cupidiſſimi ſapientiæ, perlata fuiſſent, qui ſub omni celeritate ad ſuam eos præſentiam euocatos interrogauit, ſi verè, vt ipſa fama comperit, ſapientiam ſecum haberent, Qui *dixerunt, & habemus eam, & in nomine Domini dignè quærentibus dare parati ſumus.* Qui cum inquiſiſſet ab illis, quid

“ pro ſcientia ipſa peterent; *reſponderunt loca*
“ *tantùm opportuna & animo ingenioſi; & ſine*
“ *quibus peregrinatio tranſigi non poteſt alimen-*
“ *ta, & quibus tegamur.* Quibus ille perceptis,
“ ingenti gaudio repletus, primùm quidem
“ apud ſe vtrumque paruo tempore tenuit:
“ Poſtea verò cum ad expeditiones bellicas
“ vrgeretur, vnum eorùm nomine Clemen-
“ tem in Gallia reſidere præcepit, *cui & pue-*
“ *ros nobiliſsimos, mediocres, & infimos ſatis*
“ *multos commendauit, & eis prout neceſſarium*
“ *habuerant*, victualia miniſtrari præcepit,
“ habitaculis opportunis ad habitandum de-
“ putatis: Alterum verò nomine Albinum
“ in Italiam direxit, cui & monaſterium ſan-
“ cti Auguſtini iuxta Ticinenſem vrbem de-
“ legauit, vt illuc ad eum qui voluiſſent ad
“ diſcendum congregari potuiſſent. Audito
“ autem Albinus de natione Anglorum,
“ quàm gratanter ſapientes viros, religioſiſ-
“ ſimus Regum Carolus ſuſciperet, con-
“ ſcenſa naui venit ad eum, &c. Hactenus
“ ille.

Ex quibus primò euincitur Clementẽ & Albinũ Hibernos, Albino Alchuino Anglo

F. ingenioſos.

Hinc arguitur erroris G. Buchananus. qui Albinum hũc Pariſios, miſſum vult. l. 5. Rerũ Scotic.

dictumque Albinum 1. Scotum quia Scotiſe Albinos ſua lingua vocant.

* *Ita vocatur à I. Maiori l. 11. c. 13. de Geſt. Scotorum Boet. lib. 10. Polyd. Virg. l. 5. D. Hieronymus Caleſtium vocat Alpinum canem. l. 3. in Ieremiam, forte inquit Vſſerius Alpinus illi nomen: certè cognomen illud non infre-*

quens eſt in Hibernia. priores ad Carolum veniſſe, & alterum eorum nempe Albinum (qui nomine quidem * Ioannes, cognomine vero Albinus vel Alpinus dicebatur, cuiuſmodi adhuc multi in Hibernia ſigno addititio cognominantur) in condendam Vniuerſitatem Italicam adhibuiſſe: alterum verò Claudium cognomento Clementem in Gallicanam Vniuerſitatem erigendam retinuiſſe. Hunc Claudium Clementem in vltima ſenectute, poſt fundatam ab eo Academiam Pariſienſem, creatum Epiſcopum Antiſiodorenſem 31. & laudabiliter annis præfuiſſe 5. menſem vnum & dies 10. obijſſe autem ann. 766. die 13. Kalend. Aprilis refert Arnoldus Vvyon, lib. 2. prætermiſſ. niſi tamen ſeriùs creatus ſit, quam à Demochare ponitur in ſuo Catalogo Epiſcoporum Antiſiodorenſium

Lib. 2. de ſacrificio M.

Euincitur ſecundò Hectorem Boetium, Leſlæum & ſimiles, qui Albienſi Scotiæ illos adſcribunt, falli multum, quum expreſsè hoc loco dicantur Scoti de Hibernia, erat enim propria Scotorum patria Hibernia, per illa ſæcula & multo citeriora vſque ad Pictici regni ſubuerſionem, & infra, id eſt, ad milleſimum Epochæ ſalutis annum. vt alibi demonſtrauimus.

Clemētin. j. de Magiſt in 5. q.

Clarè autem vtrumque aſſeritur à Franciſco Zabarella, nempe & de Hibernia veniſſe, & vtramque Vniuerſitatem inſtituiſ-

ſe, Clementem quidem Pariſienſem, Iohannem verò Ticinenſem cuius ſententiam obuiis vlnis amplectitur [a] Bartholomæus Chaſſanæus, qui & Rob. Gaguinum [b] pro eadem citat. Et S. [c] Antoninum Florentin. quos conſulat qui voluerit; nam apertè ſtant ab hac parte nominantque vtriuſque Vniuerſitatis conditores, quos diximus.

a 10. p. Catal. 32. Conſider.
b Chronic. l. 4.
c 3 p. hiſt. tit. 14 c 4. §. 12.

Ex his tolletur etiam indeterminata dubitatio Polydori Virgilij, qui loquens de tempore, quo Carolus Gymnaſium Pariſiis & Ticini primũ collocauit, *fuit is annus*, inquit, 792. *cum duos ferunt monachos ex Hibernia, ſiue ex Scotia, vt quibuſdam placet, in Galliam delatos, ſe ſapientiam venalem habere, magna voce teſtantes, mercedis loco cibaria & veſtiaria duntaxat petijſſe, & iſtorum alterum, qui Clemens nominabatur, à Carolo Lutetiæ retentum, eique ex omni ordine ciuitatis traditos iuuenes in diſciplinam, alterum verò in Italiam tranſiſſe, ac Ticini docuiſſe:* Qui enim temporis iuſtam ineunt rationem, ſciunt illo ſæculo, diuque poſt, Hiberniam ſynonime Scotiam vocari, qui autem tempora confundunt, autumantes illa ætate Caroli M. Clementis & Iohannis, quando iſta Gymnaſia inſtituerentur, ſic diſcriminatam fuiſſe diſtinctâ gentium & regnorum nuncupatione, ſicuti modò videmus vtramque patriam & v-

l. 5 hiſt. Anglic.

trumque populum diſcriminari, nimiùm aberrant à ſcopo veritatis, vt proprio loco euidentibus argumentis & teſtimoniis optimorum ſcriptorum euiciſſe nos exiſtimamus, quod æqui lectoris iudicio ſtabit.

Concludamus itaque hanc illationem & conſequentiam, Vniuerſitatem Pariſienſem à Carolo dotatam, à Clemente Hiberno inſtitutam, ac primigeniis imbutam diſciplinis, characterem indelebilem litterariæ communicationis ab Hibernia receptæ, liberis illis & liberalibus Gallorum mentibus inſculpere. Et hanc ordinatam copioſamque ſtudiorum ſementem, non ceſſaruntilli annis & regnis inſequentibus irrigare.

DE CONTINVATIONE ſtudiorum & litterarum per Hibernos in Gallia.

VNde Carolo Caluo regnante, & proſequente eandem ſtudiorum curam, quam auita hæreditate à Carolo M. relictam, fouebat; numeroſa philoſophorum agmina ex Hibernia ventitabant, qui meſſem excolerent, & ſuccreſcentem litterarum frugem docta manu educarent.

De his eſt illuſtre teſtimonium Erici Antiſiodorenſis monachi ad eundem Ca-

rolum Imperatorem in Epiſtola nuncupatoria, quam præmiſit vitæ ſancti Germani.

Multa ſunt tuæ monumenta clementiæ, multa ſymbola pietatis. Illud maximè tibi parat æternam memoriam, quod famoſiſsimi aui tui Caroli ſtudium erga immortales diſciplinas, non modò ex æquo repræſentas, verùm etiam incorporali ferubre tranſcendis, dum quod ille ſopitis duxit cineribus, tu fomento multiplici, tum beneficiorum tum auctoritatis, vſquequaq; prouehis. Ne einm noſtra inertia, quæ ſua ſponte complectitur cæcitatem, velum ſibi excuſationis de ignorantia obduceret, neuè de præceptorum inopia cauſaretur, id tibi ſingulare ſtudium effeciſti, vt ſicubi terrarum magiſtri florerent artium, quarum principalem operam philoſophis pollicetur, hos ad publicam eruditionem, vndecunque tua celſitudo conduceret, comitas attraheret, dapſilitas prouocaret. Luget hoc Græcia nouis inuidiæ aculeis laceſsita, quam ſui quondam incolæ cum Aſianis opibus aſpernabantur, tua potius magnanimitate delectati, ſtudijs allecti, liberaliter confiſi. Dolet inquam ſe olim ſingulariter „ mirabilem, & mirabiliter ſingularem à „ ſuis deſtitui. Dolet certè ſua illa priuilegia, „ quod nunquam hactenus verita eſt, ad cli- „ mata noſtra transferri. „

Quid Hiberniam memorem contempto pelagi diſcrimine, pœne totam cum grege Philoſophorum ad littora noſtra migrantem? quorum

quiſquis peritior eſt, vltrò ſibi indicit exilium, vt Salomoni ſapientiſsimo famuletur ad * *votum. Itaque Cæſar inuictiſsime pœne eſt, vt vniuerſus orbis in te ſtatuat controuerſias, nouis aduerſum te declamationibus inuehatur, qui dum te, tuoſque ornamentis ſapientiæ illuſtrare contendis, cunctarum fere gentium ſcholas & ſtudia ſuſtuliſti. Sublatis enim præceptoribus, confine & conſequens eſt, facile omnium ingenia congelaſſe. Ita namque ſpretis cæteris, in eam mundi partem, quam tua poteſtas complectitur, vniuerſa optimarum artium ſtudia confluxerunt, vt veriſimile habeam iamdudum eas humanæ inertiæ peroſas, terris penitus exceſsiſſe, niſi tuæ integritatis amplitudine tenerentur, in qua etiam vnicum ſuæ profeſsionis culmen, ac faſtigium mirabiliter collocarunt. Hinc eſt quòd cum ſit perantiqua ſententia, ſilent leges inter arma, hæ tamē tam belli quam pacis tempore, apud te plurimùm ſemper obtineant dignitatis: ita vt meritò vocitetur ſchola Palatium, cuius apex non minùs ſcholaribus quā militaribus conſueſcit diſciplinis. Quidquid igitur litteræ poſſunt, quidquid aſſequuntur ingenia, tibi debent*, hęc ille.

* nutū.

In qua tam luculenta laude Caroli euocantis & allicientis doctos & litteratos, continetur quoq; non infima laus eorum, qui eius inuitatu & comitate exciti acceſſerunt greges, & examina philoſophorum Hiberniæ; qui non inuidi communicabant

quæ ſine inuidia perceperant eruditionis monilia. Nam ſi doctorum ſuſceptor vir iuſtus, ſicut ſpendor firmamenti fulget, etiam ſuſcepti qui ad iuſtitiam, pietatem, & virtutem multos erudiunt, tanquàm ſtellæ in perpetuas æternitates relucebunt. Si palatium Regis tanquam Gymnaſium erat ſcholaſticis velitationibus reboās, & litteraria exercitatione redundans; quanto magis ipſum Gymnaſium diſciplinæ & doctrinæ domicilium? ſi aula principis puluere gymnico reſperſa & ſudore auſcultatoris exudans doctis acroamatis reſonabat, quid fuiſſe putabimus de Lycæis Doctorum, ſacrariis monachorum, Muſarum & Charitum receptaculis? Monaſteria intelligo regularium, & Eccleſiarum Archiua, qualia cum cęteris numerari poſſunt Orbacenſe clauſtrum, in quo Gotheſcalcus & Rathramnus noſtri ſumma ingenia, & ſublimioris Theologię portenta: Antiſiodorenſis in qua noſter Academicus Claudius curſum conſummauit, & fidem ſeruauit: Engoliſmenſis in qua Helias pręſul ex eadem noſtra natione claruit. Vt omittam Iohannem Erigenam noſtrũ, qui in Franciam tranſierat ad eundem Carolum Caluum, & inde prolectus munificentia Alfredi regis in Angliam conceſſit: eiuſque

Hincmarus in chronico Rhemẽſi.

Ademarus Engoliſmẽſis invita Ludouici Pij̄ Neubrigenſ. l. 2. c. 4. vide Herodem. j p. f. 240.

opera Rex multum vſus eſt ad reſtauranda ſtudia, quæ fere per totam Angliam propter Danorum tyrannidem intercide-rant, de quo ſignanter ſcribit Pitſeus anno 888: ætate decima Alfredum miſiſſe hunc Doctorem Oxonium, & iuſſiſſe, vt Academia iam reſtituta, omnium primus ibi bonas litteras doceret. De eodem ſcribit Nicolaus I. PP. ad præfatum Carolum Caluum, quod opus Dionyſij Areopagitæ, quod de diuinis nominibus & de cęleſtibus ordinibus, Gręco deſcripſit elogio quidam vir Iohannes natione Scotus, nuper tranſtulit in Latinum quod noſtro, inquit, iudicio debuit, approbari. præſertim cum idem Iohannes licet multæ ſcientiæ eſſe prædicetur, olim non ſanè ſapere in quibuſdam dicebatur. Ita quidam Florus (obſcurus ęmulus) de illo ſparſerat, rumores, qui & eius ſcripta deprauando damnauerat, inquit Vveſtmonaſterienſis. Sed Trithemius eum pro martyre habet, de quo etiam ita cecinit Guil. Malmesburienſis.

Io. Pitſeus Relationũ historic. tom. j. Erigena dictus quaſi genitus in Erin ſiue Iernia nã Hibernicè Erin. idem eſt quod Hibernia.

Clauditur hoc tumulo ſanctus Sophiſta Ioannes.
Qui ditatus erat iam viuens dogmate miro;
Martyrij tãdem Chriſti conſcendere Regnũ,
Quo meruit ſancti regnãt per ſæcula cuncti.

De Lamfranci in eum cenſura & Concilij Vercellenſis ſententia, forſitan non in perſonam, ſed in deprauatum ab æmulo tra-

ctatum competit. Ego cum [a] Andrea Duuallio Doctore Sorbonico, cui ſuſpectum eſt [b] Genebrardi additamentem de cauſa martyrij, nullo teſte vel auctore munitum, lectoris prudentiæ omnia diſcutienda relinquo.

Sed quod maximè facit ad rem pręſentem, Matthæus Vveſtm. aſſerit eundem Iohannem, virum perſpicacis ingenij & facundiæ ſingularis dudum, relicta patria ad partes Gallicanas tranſeuntem, Carolum Caluum adiiſſe, atque in magna ab eo dignatione ſuſceptum, indiuiduum comitem ei fuiſſe menſæ & cubiculi, & rogatu eiuſdem Regis Hierarchiam Dionyſij Areopagitæ de Græco in Latinum tranſtulit, & alium librum de naturæ diuiſione intitulauit, quem eſſe vtiliſſimum ait ad varias quæſtiones ferè inſolubiles, enodandandas. Si tamen in quibuſdam ignoſcatur in quibus à Latinorum tramite deuiauit, cum in Gręcos acriter oculos intendit. Hæc ille.

[a] *Notis ad lib. Lugdu. tom. 2. Auctarij Biblıot. SS. PP.*

[b] *In liturgia, Dionyſij Areop. Gallico idiomate quaſi ob errorẽ ſacramẽtarium graphijs puerorũ confixus eſſet.*

περὶ φύσεος μερισμ.

De eodem Erigena quaſi Hibernigena ſic dicto, quem vocat Abbatem Vercellenſem Trithemius, & claruiſſe ſub Lothario imperatore & Lodouico ac Carolo fratribus aſſerit, virum excellentis ingenij, Græca & Latina eruditum lingua teſtatur. Et alibi virum doctum, ac religioſæ conuerſationis appellat, & *confoſſum graphijs*

Anno 850. Cap. 46. Cap. 22.

puerorum, quos docuit neſcio quo inſtigante, multis clarniſſe ſignis. verba ſunt Trithemij; & ſe legiſſe ait in quadā ſcriptura factum illum Epiſcopū Mekelburgenſem ſub Bremenſi, eiuſque Natalem coli 4. Idus Nouembris, vixiſſe ſub Carolo, ſed ei tamen ſuperuixiſſe; quam opinionem præfert illi alteri, qua ſtatuitur ſub Henrico 4. claruiſſe anno 1060. Niſi forte (inquit ille) duo fuiſſent, vno martyrij genere diuerſis temporibus interempti.

Hunc igitur tam doctum tam religioſum tam ſanctæ conuerſationis, vt anniuerſario feſto coleretur, & martyrū numero publicè haberetur, ſi quos errores vel voce vel ſcripto protulit, non ex animi peruerſitate, aut obſtinata pertinacitate, ſed ex humanę fragilitatis caligine non ſpontanea, videri poſſet hallucinatus. De quo aliorum eſto iudicium, qui eius opuſcula legerint. Nam nec illa, quæ dixi, videre mihi contigit, nec alia, quę ab alijs aſſignantur eius opera nempe.

In Moralia Ariſtotelis l. 9. & ſic incipit Non reliqui locum nec templum.

Super Canones Azachelis l. 1. *De canonibus Aſrachelis tract.*

Ad Carolum Regem l. 1. *Valde qui dem admiranda.*

Verſus diuerſi generis l. 1. *Lumina ſyderco recitans.*

Quæ

Quæ optarem in lucẽ erui, & à blattis vindicari ex àliqua vetuſta bibliotheca ſicubi deliteſcunt.

Iſta cum alijs condita eſſe poſſunt in puluerulento aliquo pluteo; vel tineoſo ſubſellio: quæ in publicum emiſſa, & auctores queant & editores illuſtrare.

Sed de re quam nunc agimus, & de luce quam rebus & Regnis Gallicanis olim inuexerant Hiberni, eorumque princeps, quem poſuimus primum erectorem Pariſinæ Vniuerſitatis, ſufficiat clarum teſtimonium Lupoldi Beberburgij l. de zelo veterum principum Germaniæ, qui floruit circa annum 1340. ſub Ludouico 4. Imperatore. *Gallici*, inquit, *æquari poſſunt Romanis & Athenienſibus per operam CLEMENTIS HIBERNI.* Hæc ille. *Idem habet ſpecul. hiſtor. l. 23 c. 173*

Ceſſet igitur operoſa indago Andreæ Quercetani de Athene Gallica, alibi quam Pariſijs ſtabilienda. Si iam Clementis opera æquati ſunt Galli Romanis, & Athenienſibus; Mallet ille certè ſuam patriam Turonenſem à Carolo nobilitatam, quàm Imperij arcem Lutetiam. Et ideo dubitanter ait, *Fortè in facundiſsima Pariſiorum Lutetia perfecta fuit vrbium Gallicarum Athene, ad quam Carolus Rex ſtudium de vrbe Roma tranſtuliſſe, quod de Græcia illuc tranſlatum fuerat à Romanis, in Magno Chronico Belgico legitur.* Quod ſic tranſtuliſſe intelligendum M. Chr. Belg. ad An. 77.

eſt. Non vt ipſum ſtudium vrbi Romæ auferret, ſed modũ & ſolennitatem quæ in vrbe ſeruabatur, tranſlatis inde Pariſios Doctoribus, & Magiſtris, inſtaurauit & priuilegiis confirmauit.

Non vtique primo omnium Doctore & erectore, is enim erat ex Hibernia Claudius Clemens: ſed illo cum ſuo comite Iohanne Albino, quem Ticinum deſtinauit, lautè & liberaliter habitis, ſubſidiarios aliunde acciuit; & ſiue fama excitus, ſiue Caroli vocatu ex Anglia adueniens Alchuuinus, laterique eius plerumque adhærẽs (ab eleemoſynis & conſilio ſi Baleo credimus) & ex vrbe Roma aduolarunt alii, qui Romanam docendi methodũ intulerunt, etiã opitulatoriam ſeu vicariam præſtiterunt operam, primo fundatori Claudio vt diximus.

Cæterùm ne Claudio tribuatur notæ Athenes inductio, quã ſoli Alchuuino ſuo adſcribi contendit Andreas, hinc penitus ille abiudicat ex eo totam Athenen vrbi Pariſiorum, quòd nullum reperiat veſtigium vnde appareat Alchuuinum ibi verſatum, cuius nec limen vnquam attigerit, ac Cæſarodunum ſuum trahit eam, obtorta licet gula, contra fidem Chronici Belgici & aliorum à ſe citatorum; H. [a] Pantaleonis, [b] G. Buchanani. [c] I. Balæi infamis memoriæ ſcriptorum, ſed & notæ

a *De viris Illuſt. Germ p. II. in Carolo. M.*

b *l. 6 Rerum Scoticarum in Achaio*

c *Centuria II.*

probatioris Polydori Virgilij, quibus ad-daſ S. Antoninum, Zabarellam. Robertum Gaguinum, Bartholomæum Chaſſaneum, de quibus ſuperius egimus hoc eodem membro 2. n. 10.

Ipſe verò Alchuuinus æquior eſt editore ſuo in admittenda laude Hibernorum quos paſſim & ſtricta & ſoluta oratione multum extollit ab eruditione & ſanctitate: vnde lib. 2. de vita ſancti Vvillibrordi Archiepiſcopi Traiectini, quem Hibernia excoluit, ita loquitur.

Scriptorum Britanniæ. Buchananus dicit Scotos & Albinos ſua lingua vocari idemque valere Scotum & Albinū.

Venerat occiduis quidam de finibus orbis
Vir virtute potens, diuino plenus amore,
Ore ſagax, & mente vigil, & feruidus actu
Ad te temporibus Pippini, Francia fœlix,
Quem tibi iam genuit fœcunda Britannia mater:
Doctaque nutriuit ſtudijs ſed HIBERNIA *ſacris,*
Nomine VVillibrordus meritis viuatibus almus, &c.

Deinde in Elegia de ſancto Vvilgiſo parente ſancti Vvillibrordi, de eodem ita canit.

Nobilis iſte fuit, magna de gente ſacerdos;
Sed magnis multò nobilior meritis.
Vt dudum cecini, fœcunda Britannia mater,
Patria Scottorum clara magiſtra fuit.
Francia ſed fœlix rapuit, veneratur, habebat
Illius, atque hodie membra ſepulta tenet.

Dum poëta dicit ſe dudum ceciniſſe de loco originis & educationis ſancti Vvillibrordi, alludit ad hexametrum illud à nobis iam proximè allatum, in quo diſertè aſſeritur, & in Britannia natum, & in Hibernia educatum. Vnde cum hoc loco ait patriam Scottorum ei magiſtram fuiſſe pro ſynonymis accipit vtrumque quod ex S. Beda quoque manifeſte conuincitur: dicit enim Hiberniam propriam Scottorum patriam eſſe.

Vide Th. Bozium l. 8. de ſignis Eccleſia c. 1. vbi Scotiam pro Hibernia paſſim ſumptã notat & ex Claudiano, Oroſio, Iſidoro, & alijs notiſſimũ eſt.

Quo bene obſeruato facile erit intelligere, quo ſenſu apud nonnullos ſcriptores, Hiberni vocentur Scoti: atque apud eundem hunc Alchuuinum alibi non ſolùm Columbanus, Congallus, Adomnanus, quos conſtat ex Beda, Iona, Bernardo & alijs, Hibernos fuiſſe, ſed & ſanctam quoque Brigidam noſtram, vnde in poëmatis ex Bibliotheca S. Bertini recenter in lucem datis ita ſcribit Alchuuinus poëmat. 247.

Virginibus ſacris praſes hac ara dicata eſt,
Quarum clara fuit Scottorũ vita per vrbes;
Brigida ſancta fœmina Chriſto ſimul Ita fidelis
*Hac nobis *ſalutem ſuffragia ſancta miniſtrét.*

f. ſaltem.

Et ibidem ſuperius poëmate 246.

Patricius, Cheranus Scottorum gloria gentis,
Atque Columbanus, Congallus, Adomnanus atque

Præclari patres, morum vitaque magiſtri,
Hic pietas precibus horum nos adiuuet omnes.

Atque vt dilucidiùs conſtet Alchuuinum ſiue poëtam agat, ſiue oratorem, per Scottorum patriam nihil aliud velle, quàm Hiberniam, conſulendus eſt ipſe in proſaica ſancti Vvillibrordi vita, capite 4. vbi & locum indigitat inſtitutionis, & celebritatem inſtitutorum commendat; quod vtrumque in laudem Hiberniæ cedit, & in probationem litterariæ communionis, atque in Franciam exinde communicationis.

" In ſacris, *inquit*, eruditionibus & in omni ſobrietate, morumque honeſtate beatiſſimo (Vvillibrordo) vſq; ad viceſimum ætatis ſuæ annum, adoleſcente, proficiente, arctioris vitæ ardore ſuccenſus, & peregrinationis amore inſtigatus; & *quia in Hibernia, ſcholaſticam eruditionem viguiſſe audiuit*, quorumdam Sanctorum virorum, fama narrante, conuerſatione incitatus, & præcipuè beatiſſimi patris & Epiſcopi Egberti, qui cognomento ſanctus vocabatur, necnon & Vvicberti venerabilis viri & Sacerdotis Dei, quorum vterque ob cœleſtis patriæ amorem, domo patria, cognationeq; relicta in Hiberniam ſeceſſit, ibique dulciſſimos ſupernę contemplationis fructus, ſeculo nudus, Deo plenus

Egbertus Hiberniæ alumn' vide Bedam l. 3. c. 27. & l. c. 3. & l. 5. c. 10

ubi Vuicbertus dicitur doctrina ſciẽtia inſignis, & ratio additur: Nã multos annos in Hibernia peregrinus anachoreticã in magna perfectione vitam egerat.

ſolitaria quotidie hauriebat cõuerſatione. Horum beatus adoleſcens æmulari cupiens religionem, cum conniuentia ſui Abbatis & fratrum in *Hiberniam* veloci curſu conſcendit, prædictorum patrum ſe familiaritati coniungens; quatenus, ceu prudentiſſima apis, ex eorum propinquitate mellifluos pietatis carperet flores, & in ſui pectoris alueario dulciſſimos virtutum fauos conſtrueret: Ibique duodecim annis, inter eximios ſimul piæ religionis & ſacræ lectionis Magiſtros, futurus multorum populorum prædicator erudiebatur, donec occurreret in virum perfectum, & in ætatem plenitudinis Chriſti.

Deinde quibuſdam interiectis, proſequitur eius zelum; & qualiter ei viſum eſt Franciam contendere, ac Ducem illorum adire Pipinum, virum ſtrenuum, triumphis clarum, & moribus probum.

Qui eum cum honore ſuſcipiens, ſed nolens tanto Doctore ſe vel ſuam priuare gentem, loca ei opportuna intra terminos regni ſui prouidit, quo potuiſſet idololatrię ſpinas extirpare, & puriſſima verbi Dei ſemina, per munda noualia abundantiùs ſpargere. Qua verò id ratione & aſſiduitate perfecerit, latius & enucleatiùs ediſſerit.

Multa præterea documenta occurrunt huius quam inueſtigamus communionis

inter Franciam & Hiberniam; de Sedulio noſtro Hibernienſi (Scotorum Archiepiſcopi Hildeberti diſcipulo) ſic enim à Iohanne Sichardo rectè appellatur, qui eius Commentarium in Epiſtolas Paulinas primus edidit ex Fuldenſi venerãdæ vetuſtatis exemplari: Trithemius affirmat amore diſcendi veniſſe illum in Franciam: deinde Italiam perluſtrâſſe, & Aſiam, poſtremò Achaiæ finibus excedentem, in vrbé Roma mirabili doctrina clarum effulſiſſe.

Et ne prætereamus inſalutatum ſanctum Patricium in hac communionis ſerie: Ille non immemor ſuæ inſtitutionis in Gallia, ſub diſciplina ſancti Germani, factus *iam Hiberniæ Apoſtolus, Olcanum, ſic in baptiſmo vocatũ ab eo, ob dolorem quem ſuſtinuit, tempore acceptabili tradidit litteris, imbuendum. Qui grandiuſculus effectus* (*Iocelinum audis*) *diſcẽdi auiditate Gallias adijt, ibique diutiùs degens, multæ litteraturæ ſcientiam adeptus repatriauit: repatriatus ſcholas erexit, innumeros diſcipulos, quorũm plures Epiſcopi ſancti fuerunt, erudiendos, in litteraturæ copiam prouexit. Ipſe verò Doctor egregius Epiſcopalem gradum aſcendit, in ſanctitate multa vitam terminans.* *c. 87 in vita S. Patricij*

Ecce quales olim præceptores Hibernia ſortita fuerat: Héu nobis, quorum funeſti dies, cum lachrymis teſtari poſſunt teterrimam declinationem & receſſum om-

nium, qui contingere potuerunt deterrimum, ab illa integritate & puritate doctrinæ, quæ tradi & percipi ſolebat in noſtra natione, à noſtris pariter, & ab exteris eò pridem commeantibus, tanquam ad emporium omnis pietatis & eruditionis. Sed nunc eò deuentum eſt, vt piacularis ſit omnis illa profeſſio; & mulctis atque carceribus obnoxij, qui vel contra nouella dogmata, contra placita Caluini turgida, & Orgiorum eius Liturgica hiſcere auderent, vel ab *ijs* frequentandis deſciſcere: Quod qui facere præſumerent, comperiendos, anquirendos, pęnis ſanctionalibus plectēdos eſſe, nuper inſtabant, & perſtāt etiamnum in iuridicis circuitionibus hi, qui publico iudicio præſunt modò, & imminent ſtatutorum, legumque executioni ſollicitandæ, iuſticiarij, itinerantes & alij ex Anglia.

Ante hanc degnerem rerum, & temporum conuerſionem, florente adhuc Hibernia, quam multis ex Anglia nutrix, & ad pietatem ac doctrinam manuductrix fuerit; quàm multos in Angliam triarios & ſubſidiarios, genti adhuc feræ cicurandæ & infideli erudiendæ, immiſerit; ex veteribus & modernis ſcriptoribus illius nationis eluceſcit: inclinante verò Hibernia, & Nouatorum illuuie cōſpurcata, ſanctionibus contra orthodoxos tametſi editis,

Beda paſſim in Hiſt. Malmeſburienſis Archidiaconus Huntington,

nondum tamen executioni ſic demãdatis, vt noſtris diebus vrgeri has videmus, cum ſæuiret apud Anglos Catholicos perſecutio, dominantibus ibidem ſub Elizabetha, Guilielmo Cæcilio, Franciſco Vvalſinghamo, & alijs noſtræ profeſſionis hoſtibus acerrimis, multis ex illa natione vel profugis erat aſylum, vel portus naufragabundis; inquè ſuas legiones admiſit hos rorarios & ferentarios, obeundis omnibus munijs, quibus nunc meliore fauente ſydere, funguntur noſtrates Seminariorum alumni; Atque in ipſo intercalari vtriuſque miſſionis interuallo, quando necdum maturuerat noſtra operariorum copia, & meſſis ipſa adhuc in herbâ eſſet, oborta Deſmonici belli fæda tempeſtate, linum & hordeum læſum eſt. Eò quòd hordeum eſſet virens, & linum iam folliculos germinaret: triticum autem & far non ſunt læſa, eo quòd ſerotina erant. In hanc calamitatem ſi caſu vel conſilio præcipitauit ad mortem, quam vel formidauit vt horrendam, vel optauit vt ſibi honorificam Nicolaus Sanderus, vir magnus ingenio, eruditione & zelo, ſi ſecundum ſcientiam proprio marte acquiſitam, certè non ſecundum præſcientiam & voluntatem decreti efficacis beneplaciti Dei, in negotio illo quod promouere nitebatur de expeditione Hibernica: Cuius cum eſſet quaſi

Houedē Camdenus: Chronograph.

Exod 9. verſ 31.

anteſignanus Th:Stuckleius Anglus, homo proiectæ audaciæ, profligator & inſignis veterator (ſi domeſticis teſtibus credimus) qui tãdem ſolutioris vitæ fabulam, ſi aberat perfidia, cataſtrophe forſitan non dedecoroſa concluſit in Mauritania: ſi malis ille conſilijs, vaniſuè pollicitationibus lactauit virum præclarum, paciſque ſtudijs quàm armorum fragori aptiorem; vt in medios fluctus irrueret, à quibus & abſorptus eſt: non deberet vnius hominis diſpendium, totius alicuius nationis vilipendio compenſari.

Cãdenus in Elizabetha, & in Chorographia Britãn.

Ac proinde maiorem grauitatem & prudentiam requirendam multi putant in Iohanne Pitſeo Authore hiſtoricarum Relationum de rebus Anglicis, qui tametſi ex ſorore nepos Nicolai Sanderi, meliùs abſtinuiſſet ab omni luctu de auunculo amiſſo, quàm ita deploraret eius amiſſionem, vt & inſurgeret in ſedem Apoſtolicam, eiuſque ſummum Pontificem, virum celeberrimæ pietatis; & in vniuerſam nationem Hibernicam nullo ſuo merito inſoleſceret: hanc quidem ſpernens, illum redarguens, vtrique iniuſtè iratus; neque ſuam inde exonerat culpam, ſed magis accumulat iniuriam, quod non ipſe ſolus, ſed cum ipſo quidam Doctores & primarij viri, (eâdem vtique farina referti) ex Anglicana gente, ſic deplorârint hanc

Anno 1580. n. 1025. Liber eſt excuſus Pariſiis, anno 1619.

Sanderi mortem, vt de miſſione eius in Hiberniam, dolenter conqueſti, his verbis auſi ſint vti. *Ad quid ſummus Pontifex Sanderũ noſtrũ mittit in Hiberniã? pluris facimus nos noſtrũ Sanderũ quàm totã Hiberniã.* De miſſione illa, quatenus à Stuclæo vano oſtentatore proſtimulata, vti nec irrogo illi iniuriam ſi perfidum ganeonem dixero, ita nec deprecor eius culpam, ſi deperditis rebus ſuis reſarciendis, vt penitiùs irreperet mentibus piè affectis, laruam impoſuit, & vana ſpe lactauit à ſe in errorem inductos; quatenus autem miſſio profecta eſt à pietatis zelo inſtaurandæ Catholicæ religionis in Hibernia, quam Anglicana ibidem natio velis equiſque ibat exterminatum, ſi quiſpiam talis, ex ſe proficiſci paratus, & in eo promptus omnem laborem, induſtriam omnem ponere, vt ſectariorum errores confutaret, hæreticos confunderet, veritatem Catholicam explicaret, propugnaret, defenderet, & honorem matris Eccleſiæ per omnia tutum, ſaluum, illæſum conſeruaret, quiſquis ille eſſet; qui ſe illi diſcrimini lubens offerret, ſi honeſtaretur voluntaria eius profectio honorifico Nuncij Apoſtolici titulo, & nũmi ad itineris expenſas ſuppeditarentur, quiſquis hoc faceret, an tibi iniuriam intuliſſe, an potius beneficium præſtitiſſe cẽſeretur? An qui extorribus pro fide Catho-

licis iuuenibus Anglis domicilium, ſumptuſque prębet: vt litteris & pietate imbuti repatrient, animas ſuas pro ſalute popularium ſponte expoſituri, & ad itineris moleſtiam leuandam concedat facultates ſpiritales, & viaticum largiatur: malè meruiſſe de iuuentute illa, vel de ipſa natione videbitur? Non opinor id dixerit vel Pitſeus auctor Relationum, vel earum editor quiſquis ille fuerit. Vtrumque hoc ſi Gregorius xiii. PP. zelo religionis fecit, non eſt quod illi Doctores, aut viri primarij, de eo tam dolenter conquerantur.

Sed quamuis tantus vir Sanderus fuerit: tanti tamen nec ipſe nec eius nepos Pitſeus erat, vt cum tota Hibernia debuerit vnquam comparari: idque ſiue priſcum ſiue præſentē eius ſtatum velimus intueri, ſiue ipſum illud tempus, quo Sanderus iſthuc appulerat; Nam vt de præſenti nihil dicatur, in quo plurimi ſunt ex illa natione, illi & Pitſeo non impares eruditione, ſed & vtroque multo eminentiores honore & dignitate, ſi Nunciaturam (de qua nobis nihil conſtat) amoueris: illud certum eſt quo tempore Sanderus aduenerat claruiſſe doctos ac venerandos Antiſtites ex ipſa natione, qui partim clariſſimo teſtimonio conſignarunt, partim martyrio ſigillarunt confeſſionem Catholicę veritatis. Richardus Creuæus Archie-

piſcopus Ardmachanus: Dermicius Hurlæus, Archiepiſcopus Caſſellenſis, Edmundus Taunerus Epiſcopus Corcagenſis, vt alios multos prætercam, de quibus, qui voluerit certiorem notitiam capere, de conſtantia, virtute, eruditione eorum conſulat tertiam partem Analectorum de rebus Hiberniæ.

Iam ad anteriora tempora ſi oculos reuoluamus, nulla magis ſubſiſtet comparatio, quàm ſi ad iubar ſolis meridiani, lucernam ſcintillantem in tenebris conferamus.

Quod igitur ſanctè affirmauit Pitſeo pius & grauis (ipſo teſte) Sacerdos Guilhelmus Sladius, de querimonia illa quam dixi quorundam Doctorum aduerſus Gregorium xiii. vtrùm ſanctitatem, pietatem, vel grauitatem ſapiat, aliorum iudicio relinquatur, non quòd ego vel minimum derogatum velim de exiſtimatione, & dignitate Sanderi, quem ſcio excelluiſſe multis ingenii, & doctrinæ dotibus, ſed quòd impar ſit, qui cum vniuerſa aliqua Chriſtiana, Catholica, benè inſtituta natione deſcendat in certamen, & quaſi licitatione pretij ſubiiciatur voci præconis: Ac proinde quiſquis ſeriò. inſtitueret eandem comparationem, à charitate Dei & proximi longè abſcedere & præpoſtero iudicio duci videretur.

Certè ſi ſuperſtes eſſet ipſe auunculus, nullā habiturum nepoti gratiam exiſtimo, qui tam iniquam & puerilē comparationē poſteris tradendo approbaret, quando ipſe ſi mille haberet animas, bis mille talenta eruditionis & doctrinę vltra menſuram à Deo reapſe conceſſam, & hæc omnia libenter expēnſurus, & illas profuſurus creditur pro ſalute vnius Hiberniæ: Idque duplici intuitu facturum arbitror, tum communi charitatis Chriſtianæ, ad imitationem aliqualem Chriſti Domini, *qui ſic vnumquemque quaſi ſolum curat, ſic omnes quaſi ſingulos*, tum proprio nexu & obligatione quaſi gentilitia, vt cum Hibernica natio demergatur in barathrum ſchiſmatis & errorum, protrudentibus Anglis; aliquod emergendi leuamen itidem ab Anglis naſceretur.

Auguſtin. l. 3. Confeſſ. c. 11.

Sed quid mirum ſi iniquiores ſentiat Hibernia aduerſarios, quando ipſos domeſticos fidei Anglos minus æquos æſtimatores experiatur? De his iam patet ex Pitſei programmate, quod inſcriptum eſt diſtincto charactere, vt facilius in oculos incurrat inter alias eius relationes; De illis verò, qui palam nobis aduerſantur, res eſt euidens ex vſu & praxi quotidianā, & oneribus illis grauiſſimis, exactionum, inquiſitionum, exauctorationum, confiſcationum, carcerum & ſimilium, quæ à multis

annis ſuſtinuerunt ab Anglis Hiberni orthodoxi.

Cæterùm prætermiſſis aliis, lubet hic ſubiicere præmonita vnius ex primariis iudicibus Anglis, quæ in poſtremo circuitu trimeſtri detulit iuratis quæſitoribus (autumno iam proximè elapſo) currentis adhuc anni 1619. ſecundum computum Anglicanum: quũ nobis inchoatus ſit ſecundùm ſtylum Romanum, annus 1620. Atque ea hoc loco autumaui, non parerga fore, quando & de religione, & de litteraria inſtitutione tractamus. Ita concionem ſuam ille exorſus eſt in conuentu quodam forenſi, in hæc verba. *Eodem quo editus eſt Puſeus anno.*

PRAEMONITA PRIMARII Iudicis contra Catholicos in Hibernia, & de monaſticis occupationibus.

EX diplomate Regio. nunc in hac Curia perlecto, manifeſtum eſt quorſum & ob quid conuentus iſte celebratur: nempe vt ſacrum opus iuſtitiæ adminiſtretur: tranſgreſſores puniantur, ius ſuum cuique tribuatur, nemini iniuria fiat. Huc nos accedere debemus magno zelo & ſtudio, Deum ipſum imitantes. Quippe Iehoua odit iniquitatem, amat iuſti-

tiam. Et in hac re procedendum eſt iuxta normam veritatis. Ac proinde veſtri muneris erit, qui de factis vniuerſis inquiritis, veritatem inueſtigare: vos autem qui de facientibus pronunciare debetis, ipſam veritatem explorare, & re explorata reum vel purgare, vel damnare ex amuſſe veritatis oportet: quia negotium iuſtitiæ negotium eſt veritatis. Idcirco facienda eſt inquiſitio omnium enormitatum & facinorum contra Deum, contra Regem, contra bonum publicum & patriam.

Primo autem loco circa ea quæ pertinent ad cultum Dei, quædam extat lex, quæ nunc vetuſta eſt, (proh nouam & pudendam & veteratoriam vetuſtatem) condita regnante Elizabetha; pro vniformitate religionis (proh deformitatem) in hoc regno, pro officio Eccleſiaſtico, & liturgico ritu atque adminiſtratione ſacramentorum, (proh viciſſitudinem vitiorũ inundantium, & rituum irritantiũ Deum excelſum.) Siquis itaque verbo, vel opere; ſcripto vel argumentatione detrahat, derogetve eidem officio, ſic ſtatuto & ſtabilito; vel ſiquis ſic detrahentem aut derogantem, lare, foco, hoſpitio recipiat, foueat, ſubleuet; pœnam legis incurrit primo, ſecundo aut tertio gradu illius ſtatuti, prout ipſius tenore & li-

Grand Iury.

Iury of triall.

Enorme contra Deum facinus cēſetur hoc tempore profeſſio Catholicæ religionis clanculāria in Hibernia.

Loquitur de Caluiniſtica cœna, & conuiuus Proteſtantiũ.

vide 2.p. Analectorum obſer. 24. vtrumque Actum ſiue ſtatutum de vniformitate religionis & iuramento Primatus. Primus gradus eſt pœna centum 2°. cccc. marcharum 3°. confiſcatio bonorum omnium & carcer perpetuus.

mite

mite exprimitur. Porrò inquirere debetis in omnes illos, ſiue Papiſtas ſiue Anabaptiſtas, ſiue alios cuiuſcumque ſectæ, qui contemptu vel negligentia non ſe recipiunt ad diuina audienda (nempe officium Caluiniticum) *ſingulis diebus dominicis, & alijs feſtis, diuino cultui deſtinatis. Sancitum eſt etiam eadem lege ſeu ſtatuto contra intumeſcentem & vſurpatam Sedis Romanæ auctoritatem, & contra quoſcumque eam tuentes, extollentes, defendentes verbo aut facto : quandoquidem illa vſurpata & adſcititia auctoritas, vnica obex eſt propagationis Euangelij, & incrementi veræ religionis in hoc Regno. Inter alios illius propugnatores, vna eſt periculoſiſsima ſecta Ieſuitarum, affirmantium quòd per eandem vſurpatam auctoritatem, Reges abdicari Regnis, & vita etiam deijci poſſunt. De his & alijs Regicidis inquiretis, quos omnes nobis præſentabitis. Eſt & alia ſaluberrima lex, quæ de præceptoribus & ludimagiſtris agit: ea verò plurimũ conducit rectæ religioni promouendæ. Cum ſit certum, quamcumque educationem, qua iuuentus à teneris annis imbuitur, quamcumque religionem imbiberit per reliquam vitam, non facilè receſſuram, quin potius radicibus profundè miſsis, fixè plerumque remanſuram. Propterea quiſquis præſumpſerit pueros docere, ſcholam aperire, aut præceptoris officio fungi, qui non fuerit approbatus & conſtitutus ab Epiſcopo loci, inquirendus, præſentandus & pu-*

Nec approbantur ab Epiſcopis prat. eorum niſi qui ſeruiũt tempori & proſtituunt conſciẽtiam.

niendus erit vigore huius ſtatuti, &c.

Hæc ante biduum mihi tradita, cum repente iſta ſcribenti in mentem manuſque veniſſent, lectori meo communicare omnia volui, vt feſtinantem me ad tertium membrum huius ſecundæ partis ſi cui libuerit percunctari, vnde acciderit iſte miſerabilis caſus, & nationis noſtræ occaſus mirabilis à priſtina celebritate & fama, quidve remoretur ab Anaſtaſi & reſurrectione ad amiſſum ſplendorem recuperandum, vno verbo reſpondeatur, vnum ex præcipuis impedimentis & remoris, eſſe hanc diſſonantiam, & cacophoniam in religione, quâ ſublata ſperari poſſet ligni areſcētis reuegetatio; vt reſtituta poſtliminiò fidei orthodoxæ publica profeſſione, diſciplina Catholica refloreſceret, ſtudia litterarum reualeſcerent, ſtudiorum pritanæa reuiuiſcerent, Cænobia, quę litterarum domicilia, & religionis erant ſacraria reſurgerent. Rectè Trithemius narrat omnia cænobia pridem fuiſſe gymnaſia, & omnia gymnaſia Cænobia.

In Chronico Hirſangia 1.

Hinc eſt quod ex ipſis heterodoxis ſcriptoribus nonnulli moderni deplorant iſtá monaſteriorum demolitionem, quæ facta eſt auaritia vel inuidia quorundam in inſulis Britannicis, quod videre licet apud Io. Stoum, Guilielmum Camdenum, Edmundū Houſium & alios. Atque ano-

nymus quidam Annalium concinnator, quos à primordio regnantis Henrici octaui, per triregnium eius & liberorum vſque ad Elizabethæ initium perducit. Anno eius 31. ita ait. *Non deſunt ſanè homines docti, pijque, qui quamquam inficias non iuerint, otioſos & ventri deditos homines ex his latibulis vtiliter excitatos &c. tamen quod tot, tamque magnificas baſilicas, vt in ijs Deus coleretur, à maioribus conditas, à fundamentis deſtruxerint, quodque locum nullum planè reliquerint, vbi monaſticam vitam ſecundum exemplum antiquorum patrum, piè tranſigere volentes, quietè degerent à mundanis occupationibus ſegregati, & ſiue ſcriptioni ſiue cõtemplationi (homines ad res adminiſtrandas ſiue publicas ſiue priuatas minus apti, quales multi reperiuntur) toti incumberent; adeo profecto non probant, vt ob iſta vtrique nempe Henrico* octauo, eiuſque vicario generali Thomæ Cromuello. *Deum multo minus propitium extitiſſe, ſibi perſuaſiſsimum eſſe profiteantur*; ita ſcriptor Proteſtanticus. *Ex bibliotheca Nortoniana anno 1616.* *De monaſterijs loquitur.* *Nota cenſuram Proteſtantis.*

Et quod hic Annaliſta breuiter perſtringit de ſolitariè viuentium occupationibus, clariùs elucidat Scotichronicon his verbis. *Statutum eſt*, inquit, *in Anglia conuenienter, quod vnumquodque monaſterium, à Regibus fundatum, haberet de ipſo loco ſuum certum ſcribam, vel ſcriptorem; qui omnia notabilia tempore Regis, ſaltem* *L. 6. c. 39.*

in Regno, vel è vicinis contingentia, ſecundum quòd veritas factiſe haberet, cum data annotarentur; ad proximum generale Concilium poſt obitum Regis omnes illi Chronographi conuenirent, & ſua verè dicta ſiue ſcripta in medium producerent, & delectis à Concilio ſagacioribus & in talibus peritis & expertis ſcripta examinarent, & diligenti habita collatione, de cõgeſtis ſummarium extraherent, & Chronicam compingerent, ac in cœnobicis Archiuis librariorum pro autenticis Chronicis, quibus fides daretur, ſcripta reponerent, ne temporum labilitate, memoriæ geſtorum in Regno deperirent.

Horum monaſteriorum diligentiam, ſi non vicerint præeundo monaſteria ſancti Columbani æquiuocæ congregationis; ſaltem imitando non prætermiſiſſe veriſimile eſt. Idque ex itinerario Columbani ab Euſtaſio Abbate conſcripto, & ex rebus eius geſtis à Iona in commentarium redactis, ex parte colligitur. Itemque videtur dicendum non de Luxouienſi tantùm, ſed etiam de Fontanenſi, de Palatio, Donati, de Adonis & Dodonis monaſterijs, de quibus omnibus in primo membro huius ſecũdę partis ſcripſimus. Nec diſſimile eſt iudicium de Ardmachana Baſilica; de Benchorenſi etiam, & Brigidiano in Hibernia cœnobijs, quorum archyua & tabularia, vtinam non intercidiſſent per crebras deuaſta-

tiones & bella quæ acciderant.

DE COMMERCIO CIVILI inter Gallos & Hibernos.

MEMBRVM TERTIVM.

POſtquã de Eccleſiaſtica & Academica, id eſt, de ſacra & litteraria communicatione Hibernorum cum Gallis, in ſuperioribus egimus; reſtat dicamus aliquid de ciuili commercio vtriuſque nationis. Et ſanè ſi ſermo ſit de ſæculari negotiatione, qualis eſſe ſolet in mutuis contractibus emptionis, & venditionis ſecundum iuſtitiam commutatiuam, inter vicinos & longinquos; non eſt recens, nec ab heri vel nudiuſtertius inſtituta inter vtramque gentem & populum illa mercimoniorum contrectatio; vt noſtri importent huc, quæ ſibi ſuperfluunt; & hinc exportent, quibus indigent. Eaque mutua inter eos commutatio, quo modo non ſit intermiſſa, teſtes ſunt maritimæ ciuitates, pænè omnes in Normannia, Britannia Armorica, Aquitania, Picardia, & ſic de alijs, quæcumque vergunt ad noſtrum Oceanum Vergiuum, in quos omnes portus, noſtri mercatores conuehunt ſua coria bouina, tam cruda, quam elaborata, ſuas

gauſapinas, lanam impexam, textam, leuidenſem, ſuos ſalmones, haleces, aſellos, & capitones ſalitos, doliorum tigillos, ſebum, pelles ouium, pelliculas ſyluestrium animalium, vt vulpium, aquatilium, vt lutrarum: linum & telam, & ſimiles alias merces; exportant verò vinum, æramenta, lupulos hortenſes, & alia. Adeoque antiqua erat & frequens iſta Hibernorum cum exteris, præſertim Gallis negotiandi conſuetudo, vt Cornelius Tacitus, in eo præferat Hiberniam vicinæ Britanniæ dum ita loquitur. *Solum cælumque & ingenia cultuſq; hominum*, Hibernorum *haud multum à Britannia differunt, meliùs aditus portuſque per commercia & negotiatores cogniti.* Idque reſcire potuit Agricola per expulſũ ſeditione domeſtica vnum ex Regulis gentis, quem exceperat, ac ſpecie amicitię in occaſionẽ retinebat, debellandæ nimirum obtinendæque Hiberniæ, probè ſciens id profuturum *aduerſus Britanniam ſi Romana vbique arma & velut è conſpectu libertas tolleretur.*

In vita Iulij Agricolæ, c. 8.

Sed nos prætermiſſis negotiatorum negotiis, aliam communionem & commercium quærimus; aliam inquirimus communicationem; eamque ni fallor inuenimus tripliçi iure ſubnixam, connubij, cognationis, & hoſpitij. Et de prima quidem eam ſic deduco; in memóriam reuocans, quæ antea dicta ſunt de Rege Dagoberto, eiuſq

conſanguinea S. Vvaldetrude enupta S. Vincentio Hiberno; ex quo fœlici matrimonio fœliciter inito, fœlix enatus eſt fructus quatuor ſanctitatis germina celeberrima. Maſculi duo S. Landricus & S. Dentlinus. Fœminæ item duæ S. Aldetrudis & S. Madelberta. De primo omnium S. Landrico ex lectionibus Eccleſiæ canonicorum & dominorum oppidi Sonegienſis, ita narrat Molanus in Natalibus 17. Aprilis.

" Sonegijs, natalis S. Landrici Epiſcopi
" & Confeſſoris. Qui parentes habuit ſan-
" ctitate & nobilitate illuſtres, beatum Ma-
" delgarium agnomine Vincentium & Vval-
" detrudem, quorum omnes proles in ſan-
" ctorum numero adſcriptæ cognoſcuntur.
" Ex his Landricus, qui primus ab vtero ma-
" tris natiuitatis exordium ſumpſit, ſic gra-
" datim virtutum iter accelerauit, vt in Ca-
" thedram * Metenſis Pontificij dignaretur
" eum Dominus ſublimare. Poſt obitum au-
" tem patris, poſtpoſito Epiſcopio vſque ad
" fœlicem tranſitum Sonagienſe monaſte-
" rium rexit: vbi etiam eſt tumulatus, &c.

* *Veriùs Meldẽſis vt patet ex Chronico Cameracẽſi. l. 2. c. 46. ponitur à Demochare ordine 24 l. 2. de ſacr.*

S. Dentlinus, qui ſeptem annorum puer in albis mortuus, inuocatur in Litanijs Canonicarum ſanctæ Vvaldetrudis, & apud Canonicos Reſeenſis oppidi in Cliuia, annuè celebratur ad diem decimum quartum Iulii, & hebdomadatim feriis ſe-

Vide Hucbaldum in vita Aldegũdis c. 8.

cundis, & quartis non impeditis, & in Matutinis Lectionibus clerus Reſcenſis illius meminit in hunc modum.

GenuitS. Vincentius ſanctum Dentlinum patronum noſtrum glorioſum. Qui in Chriſto renatus infans migrauit ad Dominum. Vt de eo impleretur ſermo Dominicus. *Sinite paruulos venire ad me, talium eſt enim regnum cœlorum.* Et quod Propheta dicit: *Ex ore infantium & lactentium perfeciſti laudem.* In huius enim mũdi procellarũ fluctibus diu quaſſari nequaquam eſt permiſſus, vt de eo verè dicatur; *Raptus eſt ne malitia mutaret intellectum eius, aut fictio deciperet animam eius. Placita enim erat Deo anima illius: propterea properauit eum Deus educere de medio iniquitatum.* Et infrà »
Sepultus eſt S. Dentlinus honorificè in cœ- »
nobio Sonegienſi iuxta beatum Vincen- »
tium genitorem ſuum in locello auro & »
argento ac lapidibus pretioſis intexto. »
Quod cœnobium ipſe S. Vincentius ele- »
ganti ſatis conſtruxit opere, & ſtipendiis »
ac poſſeſſionibus magnificè exornauit. »

Matth. 19. *Pſal. 8.* *Sapiẽt. 4.*

Sancta verò Aldetrudis virgo, prima filia: in Malbodio monaſterio natalem habet 25. Februarii. Puella bonæ indolis, materteræ ſuæ S. Aldegundis mores, & vitam ſatagebat imitari. Quæ cum multis floreret virtutibus, humilitati præcipuè, & obedientiæ dedita erat. Huic aliquando B. »

virgo Aldegundis præceperat, vt fragmen- ,,
ta ceræ coaceruaret in vnum, ſollicita ne ,,
vel minima rerum monaſterii deperirent. ,,
Illa dicto citiùs paruit, diſperſa ceræ frag- ,,
menta collegit; ignem accendit, vas æ- ,,
neum cera plenum ſuperimponit: Sed ,,
cum ſtrues lignorum combuſta decideret, ,,
& ſartago feruens in alteram partem in- ,,
clinaret, virguncula armata fide, de me- ,,
dio flammarum lebetem bullientem ma- ,,
nibus nudis ſine vlla læſione in pauimen- ,,
tum depoſuit. Tantum apud Deum, & ,,
meritum iubentis, & virtus obedientis ,,
promeruit. Succeſſit autem materteræ in ,,
regimine Malbodii per annos duodecim. ,,
Poſtquam germana ſoror Madelberta ,,
per annos nouem. ,,

Madelberta habet nouem Lectiones Malbodii vbi prçfuit: & Leodii vbi tranſlata quieſcit, & colitur die 7. Septembris.

Quàm fœlix fauſtumque coniugium Hiberniæ cum Gallia, Vincentii cum Vvaldetrude, ex quo tam multiplex, tam ſancta, tam digna parentibus ſoboles procreata eſt. Ciuis Hiberniæ, Regis Franciæ affinis, Hannoniæ Comes, ſanctæ vxoris coniux, & ipſe ſanctus prolem ſanctam ſuſcipit.

Ipſe inter Dagoberti palatinos non infimus; poſtquam ſtrenuos, & pios fidei prædicatores ex Hibernia in Galliam ſecum

adduxiſſet; poſtquam Regis conſanguineam nuptui ſibi elocatam, prolis ſuſceptione condecoraſſet; atque ex eadem prole, partem cœlo præmiſiſſet, partem reliquiſſet hæredes patrimonii virtutum, ipſe ſuſcepto habitu monaſtico, ſub ſanctæ conuerſationis regula, ſeſe humiliter reducit ab vxore ſeparatus ſeruata charitate; Autberto Epiſcopo ſuaſore cingulum militare depoſuit, totumque ſe addixit diuino cultui, ipſa quoque admonente ſancto Giſleno ab eodem B. Autberto ſacrum velamen impetrauit & cellulam conſtruxit, quæ hodie eſt Eccleſia eiuſdem ſanctæ, in Montibus Hannoniæ vrbe, conuerſa in CanonicarumNobilium collegium, cuius perpetuus Abbas & aduocatus eſt Comes Hannonię. Cum autem ſancta ante conuerſionem ſecum luctaretur, apparuit ei ſanctus Gangericus Epiſcopus, qui dixit, Age quod agis, & calicem vino plenum per viſionem ebibendum dedit. Quā viſionem illa paſſim narrauit & meditatum opus perfecit tolerans calumnias & opprobria, quę hinc naſcebantur. Loco autem exculto etiam nobiliorespuellę ad eius magiſterium concurrerunt, & ſub ea Domino caſtitatem dedicarunt.

Videtis ex hoc vno coniugio, quā multa bona profluxerint: exemplum coniugibus

thori ſancti & immaculati; parentibus recte educationis liberorum; exemplum liberis obedientiæ & imitationis parentum; exemplum palatinis ſibi à ſæculi naufragio cauendi, Regularibus, otii fugiendi, bonęque inſtitutionis aliis infundendæ, opprobria calumniantium fortiter tolerandi: vno verbo, in vno hoc connubio relucet ſacra, litteraria, ciuilis communio, & arcta bonorum confæderatio inter Galliam & Hiberniam.

Sed dicet fortaſſe quiſpiam, quod vna hirundo non facit ver: & ex vno hoc nuptiali nexu non poſſe conuinci inter vtramque nationem, extitiſſe memorabilem aliquam vitæ ſocialis communionem aut ciuilis conſortii vinculum.

Eſto vna hirundo non faciat ver, vnus tamen Plato inſtar multorum erat ſapientiſſimo philoſophorum Socrati; & vnus Vincentius cum vna Vvaldetrude nobis eſſe poſſet ad inſtar multorum coniugum. Hoc eorum pietas, eorum honorificentia, eorum fælicitas in ſe & in ſobole, eorum profundiſſima humilitas cum charitate celſiſſima, eorum fundatiſſima virtus, ſolidiſſima dignatio, magnificentiſſima liberalitas in poſteros, adeo & in noſtram vſque ætatem propagata, & obſequio diuino firmiter mancipata, id euincet nobis & vel inuitis extorquebit: Nihil in illis hirun-

dineum garrulæ vanitatis ſæculi; nihil arundineum mundanæ inſtabilitatis: nihil horridum aut hiulcum involuntaria eorum auſteritate; ſuam illi fecerunt paupertatem multorum egeſtati ſubleuandæ ſeruire. Illa ex illo didicit, vterque à Giſleno, Autberto, & hi ab Hibernis adiutoribus & cooperatoribus non mediocriter ſuffulti, iſtos verò à ſancto Vincentio vel euocatos, vel eductos è tellure natali, non eſt dubium à S. Patricio, Columba, Brigida fuiſſe adiutos.

Sed cum vnus Vincentius Madelgarius poſſet nobis hoc loco ſufficere, ne laborare penuria videamur, alium ei ex ſuperabundanti ſubijciemus, qui non impar ei in nominis celebritate, prope etiam ſanctitatem exæquat. Is eſt ſanctus Rupertus Saltaburgenſis Antiſtes, qui in noſtra Scotorum patria, à ſancto Patricio baptizatus, & litteris Eccleſiaſticis imbutus legitur, à Regia ſtirpe Francorum, & Ducum Scotiæ prognatus apud Henricum Caniſium tom. 5. veter. Lection. videri poterit. Et in hiſtoria eiuſdem ſancti, cum fratre Trudberto & ſorore Erintrude, quam alij neptem eius autumant, initiatos inſtructoſque à ſancto Patricio in Scotia, non alia opinor ab illa quam ipſe incoluit & excoluit, in qua & viuens ſedit & mortuus requieſcit, vt verbis vtar ſancti Bernardi.

Mirum quòd nuſquam de hoc ciuilis ſocietatis vinculo nuptiali ſermo nobis recurrat, quin mox ſubintret de ſacro & litterario nexu mentio.

Nam ſi Rupertus cum fratre Trudberto & ſorore Erintrude ex ſtirpe, & ſanguine magnatum Hiberniæ ſunt editi, hoc exiguum cenſeatur, niſi ſtatim cum ſanguinis communione miſceatur regenerationis in Chriſto, & Chriſtianæ educationis ibidem prouentus: vt de Ruperto habemus baptiſmo initiatum, & litteris inſtitutum fuiſſe à noſtro ſancto Patricio.

Alteram communicationis legem priori agnatam, ex qua etiam ipſa illuſtratur magis, eſt cognationis ius, cuius ſiquis inficias iturus eſſet, ex ipſa cognominum energia, & mutua familiarum nomenclatura argui poſſet & conuinci.

Plurima certè ſunt apud noſtros illuſtrium etiam familiarum nomina, quæ Gallicanam ſapiunt originem, qualia ſunt multorum titularium, & equeſtris ordinis, nobilium, & generoſorum, atque ingenuorum, & in quolibet gradu noſtræ Reipub. Sic de la Roche, de la Cource, Nogent, Barneuille, Netteruille, de Lacy, de la Blanche-ville, de la Groſſe, de S. Leger, de S. Aubin, Burnell, Boucher, Verdun, Moucler, Rochfort, de Burgo, Petit, Belleau, & infinita alia eiuſdem originationis.

Siue autem primo aſſultu in terram noſtram è Gallia exſcenderint, quæſituri nouas ſedes: ſiue proximo ex Anglia reſultu in noſtram viciniam immigrauerint, eandem redolent proſapiam: ſed cum hoc diſcrimine, quod hi qui ex Gallia proximè ad nos traiecerant ſua muria Normannica vel murice Armorico, Aquitanico, Geſſoriaco liquefacti, meros Gallicíſmos ad nos inuexerint; qui verò ex his portubus in partes Britãnicas Angliæ, Cambriæ, Cornubię, Loegriæ, Caledoniæ penetrauerãt, & inde apud nos exſcenſionem fecerant madore Britannico imbuti, mores ſuos cum aduentitiis miſcentes, temperamentum ex vtriſque conflatum nobis infuderunt. Sed qualeſcunque fuerint ritus & inſtituta, nomina ipſa reſipiunt truncum vnde prouenerant: retinent ſaporem primigenium, quo tincta ſunt, & ad petram reſpiciunt vnde ſunt excíſa: nec pardus ſuas varietates perdit.

Suetonius in Claudio c. 25. Quod ſi Claudius imperator Ilienſibus, quaſi Romani generis auctoribus tributa in perpetuum remiſit, recitata veteri Epiſtola Græca Senatus populique Romani Seleuco Regi amicitiam & ſocietatem ita demum pollicentis, ſi conſanguineos ſuos Ilienſes, ab omni onere immunes pręſtitiſſet. *Machab. 12.* Si Hebræi cum Spartiatis quaſi cum fratribus communicabant, eorumque me-

mores erant in ſacrificiis, quæ offerebãt,& in obſeruationibus, ſicut fas erat meminiſſe fratrum, ob communem eorum originem ab Abrahamo vſque ductam; prout reſcriptum Arii Regis Lacedæmoniorum continebat; Quid impedit quominus inter vtramque gentem Gallicam & Hibernicam, quarum propinquior cognatio, & dilucidior eſt propinquitas, mutuis inter ſe officiis & beneficiis conſocientur, vt ſanguinis communio gradum faciat ad ſocietatem & amicitiam inter vtrumque populum ſtabiliendam.

Vide Genebrard. l. 2 Chronogr. qui legendum putat Darium ex auctoritate Pauſania Plutarchi. &c.

Tertium communionis ciuilis vinculum eſt ex iure hoſpitij petendum: quo quid apud antiquos ſanctius & antiquius? vt qui illud violaſſet in Buſiridis cenſum aut Troglodytarum tabulas referri, & ex albo humanæ ſocietatis cultorum, eradi debeat & expungi. Magnum quidpiam & paradoxum dixero, ſi Hibernia olim non hoſpitium tantùm, ſed aſylum & perfugium fuerit nobiliſſimis Europæorum gentibus: quiſquis tamen aſſeruerit, nec in aëre loquetur nec in aqua ſcribet.

Habetur, id apud antiquum & celebrem ſcriptorem, eumque vnum ex præcipuis Romanæ hiſtoriæ conditoribus: Cornelium Tacitum nullo tacendum ore; in vita Iulij Agricolæ ſoceri ſui: ſi verba eius non perfunctoriè legantur, ſed accuratè &

penſiculatè expendantur, primò conſiderat ſitum noſtrę Inſulæ: *Siquidem Hibernia medio inter Britanniam & Hiſpaniam ſita* (non Mathematica diuiſionis æqualitate, ſed interiacet tamen) *Gallico quoque mari opportuna, valentiſsimam imperij partem magnis inuicem vſibus miſcuerit!*

Quænam iſta valentiſſima imperij pars, niſi inclytę illę nationes Gallorum, Hiſpanorum, Britannorum? hi nerui & artus Romani imperij: hi bellicoſiſſimi populi, quibus in prouincias redigendis, tot Scipiones, tot Cæſares inſudarunt: quibus etiam in officio continẽdis, tot nummorum aceruos exonerauit ærarium populi Romani, tantum ſanguinem profuderunt legiones Romanæ, tot expeditiones fecêre Duces & Imperatores Romani. Hæ ergo validiſſimæ gentes, valentiſſima imperij portio, cenſitæ ſunt in hiſtoria Romana, ab his illa permixtio magnis vſibus inſeruiens, à Cornelio notata eſt: qua miſſi ſub iugum populi, mordentes ſeruitutis frænum, & ex re excuſſum cupientes, in Hiberniam profugerunt.

Nec aliter accipit verba Taciti, fidiſſimus interpres Guilielmus Camdenus in ſua Chorographia, quem proprio ore loquentem æquis auribus feramus.

„ Cum ſuum Romani Imperium vndique
„ propagaſſent, multi procul dubio ex Hiſpania,

nia, Gallia & Britannia huc ſe receperũt »
(nempè in Hiberniam) vt iniquiſſimo »
Romanorum iugo colla ſubducerent. Nec »
aliter illa Taciti verba capio, Valentiſſi- »
mam Imperii partem magnis inuicem vſi- »
bus miſcuerit. Idemque alibi in medio re- »
linquit, vtrum Carauſius ille Menapius, »
qui aſſumpta purpura Britanniam inuaſit *In ſua*
& contra Diocletianum hoſtem Chriſtia- *Lage-*
ni nominis teterrimum occupauit, Hiber- *nia.*
nus an Belga fuerit, tametſi auctoritate
Aurelij Victoris, qui vocat eum Menapiæ *Ex edi-*
ciuem, magis inclinet Hibernum fuiſſe, *tione*
eo quod vrbs Menapia non in Belgica, ſed *Andreæ*
in Hibernia ſtatuitur a Geographis. *Schotti.*

Maneat igitur hoc certum & fixum; quod de iure hoſpitij diximus, illuſtrioribus Europęis (à quibus nec Germanos ſecludimus) aſylum extitiſſe & perfugium Hiberniam: ſcutum quoque à tyrannide & iniurijs Ducum ac Legionum populi & imperij Romani: vt arguendus videatur Polyhiſtor dum eam pro gẽte inhoſpita virulentè ſugillat, atramento ſutorio maculam ei illinens, quam ratio temporis ex Tacito ſubducti, & inueterata indoles hoſpitalitatis facilè diluet: vel ſiqua tunc ſordes aut illuuies adhæſerat ex communi cum cęteris vicinis gentibus contagione, quæ ſecuta eſt rationis & cultus accuratio paulatim detergebat inuſtam infamiam à

qua renouanda melius abſtinuiſſent moderni quidam ſcriptores, quam vt more pecũdum arietẽ cæco impetu ſequentiũ, nullo delectu habito iudicij proprij, in eoſdẽ errores inciderent, in quos, magis excuſandi veteres, captis è triuio rumuſculis, impegerunt; quod nunc ad oculum patet in Solino & in Mela, in quam multis extra lineam ſaltauerint, in ſua quantumuis breuicula iſtius & reliquarum Britanniæ inſularum deſcriptione.

Sed antequam egrediamur è finibus huius celeberrimi hoſpitij, adeamus Dagobertum regij Francorum ſanguinis Ephæbum & Regni Auſtraſię legitimum hæredem, quem perfidia Grimoaldi tutoris à patre Sigeberto Rege dati, in monachum totondit, atque huc ad peregrinandum direxit, vt filium ſuum contra fidem datam, contra ius faſque in Regnum eueheret. Quamuis enim tutelæ ceremonia & ſanctitas violata ſit ab iniquo Curatore, Hibernia tamen haud intuta illi aut inhoſpita, quemadmodum & alijs principibus neceſſitate preſſis gremium ſuum aperuit, quod & Oſvvaldus Rex cum Oſvvio fratre aliique Britannorum Proceres teſtati ſunt, & hiſtorię illorum temporum non obſcurè commemorant. Nec ſubduxit

Non ſẽper vera sũt quæ à quolibet de quibuſuis narrantur A. Orteliue. Vide Cãbrẽſem è mediæ ætatis ſcriptoribus, Boterũ & alios. Camertem etiã & Vadianum ex recẽtiorib⁹. Vide tom. 7. hiſtoř. Germ fragmẽtum Anonymi præfixũ Alberto Argentinenſi

& Vvyſ l. 4. c 26. Bedã l. 3 hiſt. c. 1. & 3. Malmeſburien. l. 5. c. 3. de Regibus.

Gallia talionem antidoralem in ſuſcipiendis profugis noſtris, tum alijs eminentioris faſtigij, tum alumnis ſtudiorum, quos materno ſinu refouet, & paterno affectu complectitur.

Ob iſtam munificentiæ Gallicanæ perennem venam, debet plurimum eidem nationi Hibernica natio; debet etiam ob veterem obſeruantiam, qua ſanctos olim Hibernos, & ſuſcepit in tutelam, & ſuſceptos adhibuerat magnis in Repub. muneribus: vt etiam in Regni arcanis, eorum conſilio, fide, prudentia, pietate vteretur. Sic Vvirone Pipinus, ſic Vincentio Dagobertus, ſic Columbano Theodoricus, & poſt Theodoricum Clotharius, magni principes & Reges Galliarum. Cumque tumultus fugiendi, & captandæ ſolitudinis cauſa receſſiſſet è Gallia Columbanus, & tranſgreſſus Apennini iuga, nouus incola Alpinus in Cęnobio ſuo Bobienſi ſeceſſum faceret, idem Clotharius Rex honeſtiſſimam legationem ad eum miſit Euſtaſium Abbatem Luxouienſem diſcipulum & ſucceſſorem ipſius, adiunctis aliquot ex magnatibus Regni, qui nomine Regis eum rogarent, vti dignaretur ad Regem reuerti, cui magno vſui futura eſſet eius pia & fidelis proſpicientia, & conſiliorum aſſidua communicatio, non tantùm preces

& ſacrificia, quibus etiam abſens frui poſſet.

Hucuſque prouexit Hibernos diuina dignatio ſimul & Galliarum magnifici Reges: hucuſque & nos proueximus huius ciuilis cõmercij vtriuſque gentis communicationem: quid nobis deinceps niſi lachrymæ, gemitus & ſuſpiria de noſtro infortunio & lapſu ab illo culmine ſanctitatis, eruditionis & honorificentiæ? Quam rerum commutationem tam luctuoſam & deplorandam, Thaumaturga noſtra Brigida animo præſenſiſſe videtur, dum quadam vice præſente ſancto Patricio cum ſuo diſcipulorum ſanctiſſimo Cuneo, in ecſtaſim rapta, huiuſmodi viſione & præſagio futurorum diuinitus illuſtrata fuiſſet, quam præcipiente id ſancto Patricio, in hunc modum enarrauit.

Iocelin. c. 92. vita S. Patricij.

Vidi ſynodum Candidatorum; & aratra, boues & ſegetes cuncta candida, deinde omnia illa maculoſa, poſtmodum omnia nigra, ad vltimum conſpexi oues & ſues, canes & lupos diſcordantes ad inuicem & confligentes. Sanctus autem Patricius viſionem exponebat, tótumque candorem præfatum ad mundi ſtatum tunc temporis præſentem pertinere dicebat. Omnes enim in eo Prælati & ſubditi erant in fide ac bonis operibus ſecundum Euangelicam doctrinam & Apoſtolicam feruidi & fertiles. Maculoſa quoque ad tempus ſequen-

tis generationis ſpectare dicebat, in quo fide quidem canderent, ſed ea prauis operibus denigrarunt. Nigredinem ſubſequentem aſſerebat tempore generationis ſecuturæ congruere, in qua vitam ſuam homines, non ſolum iniquis operibus prophanarent, ſed etiam fidei Chriſtianæ abrenūciatione. Diſcordiam ouium, ſuum, canum, luporum; pronunciabat controuerſiam innocentium & immūdorum, Prælatorum bonorum & prauorum affuturam in diebus poſteræ generationis, poſt annorum ſcilicet curricula pluriniorum. Hactenus viſio & eius expoſitio.

Quæ ſi tota tranſacta eſt: & nobis ſi non eſſet nefas per certos temporum articulos ad certas ætatum periodos eandem deducere; procliue foret extremas duas mutationes noſtris & auorum diebus accommodare: Illic quidem prophanationem ſacrorum, & abiurationem fidei Catholicæ, ſaltem oretenus ſub Henrico VIII. factam: nobis verò & proximis noſtris anteceſſoribus, dogmatum pariter & politeumatum digladiationem: dum porcorum roſtris effodiuntur ouium paſcua; & luporum è roſtris & ſuggeſtis incondito vlulatu, ſupploditur agnorum balatus; & inter ſe hircis arietantibus innocuus ouium grex inedia contabeſcit, alijs illis vel inuidia, vel ſaturitate crepantibus. Canes interim quos cuſtodiæ ouilis oporteret inui-

gilare, vel ex ſe muti ſunt vel coguntur obmuteſcere. Quod ſi quando vel furtiuis latrant excurſibus, ſues ad rauim oggrunniűt & lupi in rabiem efferantur: Sed nolumus refricare cicatricem aut crabones irritare.

His ita ſufferueſcentibus rixis, vt diximus, (plura dicturi ſi mores & tempora tuliſſent) videamus quò demum reciderint res Hibernorum, quam profunda obſcuritatis & abiectionis nocte inuoluantur; quàm longè abſtent ab omni honorifica dignitatum communione; quid mirum in Gallia; quando in ipſa patria ſua, apud focos auitos, & lares patrios, nullius honoris, ſiue Eccleſiaſtici, ſiue politici conſortes eſſe poſſunt, niſi qui exſortes ſe faciunt gratiæ Dei, & hæreditatis cælorum. Quando eò deuentum eſt calamitatis & miſeriæ, vt honeſtiores quidam & cultiores vel moneantur ab alijs non maleuolis, aut à ſeipſis nullo hortante moueantur ad faciendam abnegationem patriæ, quaſi erubeſcentes ſe naſci obnoxios omnibus improperijs, ærumnis & opprobrijs, quæ ſecum trahit multorum iudicio, illud olim eximium, nunc vile vel exile vocabulum.

Sed nobis quamuis non admodum vetuſta ſit iſta inclinatio rerum & fortunarum, orbi tamẽ Chriſtiano innotuit; quum

& à condita rerum vniuerſitate inualuerit decliuitas, & mutatio ſortis hominum, populorum, & gentium, his nunc ſurgentibus, illis cadentibus; his elatis, illis depreſſis, his ſpernentibus, illis ſpretis: his florentibus, illis marceſcentibus. Atque vt in eadem malo Medica, fructu nonnullo erumpente in florem, alium matureſcere cernimus, atque alijs planè maturis quoſdam molleſcere in putredinem, & ob nimiam maturitatem tabeſcere: Sic & in iſta mundi machina viciſſitudo eſt naſcendi, creſcendi, conſiſtendi pauliſper; mox verò decreſcendi, cadendi, ruendi in interitum; quandoque etiam reſurgendi, vbi id viſum fuerit numini omnia gubernanti, iuxta cõſilium ſapientiæ ſuæ, extra cuius ambitum nihil exſtat, nihil conſtat, nihil penitus in orbe ſubſiſtit.

Nunc ſegetes vbi Troia fuit: & rotata viciſſitudo rerum, exuuias populorum, cadauera vrbium, ruinas gentium in ludibrium humani faſtus oſtentat, infeſtoque pungit aculeo ſuperbos ſupinè hiantes, oſcitantes, pandiculantes & vel ſtertentes ignauè, vel garrientes facundè de terrena fælicitate, quaſi aliquid magni, firmi, ſolidi mundus iſte labilis amatoribus ſuis polliceretur. Quid inſtabilius Madianitis qui ſic vexabant & conculcabant Hebræos, vt nec in luce cõſpici miſeri cauernicolæ, nec Iudic. c. 6.

Iſraelitas ſe vocari turpi ſeruitute preſſi ſu-
1. Mach. 1. ſtinerent? Quid infælicius Antiocho, à quo ſic in Machabæos ſæuitum, vt vix quiſpiam auderet ſe Iudæum nominare? Idémque erat de Chriſtianis ſub Imperatorum infidelium rabie. Quid Mauris infamius & Arabibus, ſub quorum triſti iugo gementibus Hiſpanis, infame & periculoſum erat patriam ſuam recognoſcere?

Mariana & alij.

Beda l. 1. hiſtor.

Quid Iutis, Vitis, Anglis horridius, cum ſe primum in cultiſſima Britannorum latifundia effunderent, & vocati in auxilium contra Hibernorum incurſionem, boni auxiliares in exilium, latebras, cautes & cauernas compulerũt eos à quibus in ſuppetias acciti fuerant, quos ſic ſpreuerunt, vt veros & veteres indigenas, pro exteris aut extorribus haberẽt olim, atque etiamnum habeant ex vſu ipſo loquendi Vvallos id eſt alienigenas eos appellantes. Quid denique de Normannis dixerimus? non id meis verbis ſed antiquorum teſtimonio annalibus inſcripto referendum. *Mortuo Vvillielmo primo, vix erat in Anglia princeps Anglicus, imo Anglis in ſeruitutem redactis, probroſum fuit vocari Anglum: Deus enim ad exterminium Anglorum præordinauit populum ferocem, quorum natura eſt cum hoſtes depreſſerint, ipſi ſe deprimant. Ita Henricus lib. 6. Polyt. & apud Vvillelmum Malmeſburienſem. Vvulſtanus Vigornienſis Epiſ-*

L. 1. de pontif. §. 3.

copus Anglis dixerat frequenter, tribulatio flagellum Dei eſt, quod patimini. Et cum Angli dicerent, quod peiores illis eſſent Normanni, plus multo quam fuerant Angli, reſpondit, malis illorum benè in nos vtitur Deus, & per indignos exercet vltionem in meritos, ſic & mala voluntate ſua, ſic bona volũtate Dei punit dæmon peruerſos in gehenna, cum eiſdem pariter puniendus. Exemplum eſt, ſi aliquem iratus baculo percuſſeris, non multum curabis de fractura baculi. Hucuſque ille.

Quod ſi nos pari mẽſurâ, pondere, merito, exercemur paterna Dei correctione; apagè lacrymas, cineres, luctus; induamus potius lætitiam & èxultationem, quia non ſumus extra diſciplinam patris; flagellat omnem filium quem recipit; euentilat aream, paleam excutit, vt frumentum purgatum, mundum, horreis cæleſtibus inferat. Audiat Britannia Camdenum ſuum amicè monentem officij ne vitiis exacerbet diuinam manſuetudinem, ne peccatis irritet, indignationem prouocet, vltionem acceleret, ſubeſt enim ei cum voluerit poteſtas animaduertendi in gentem exaſperatricem, vt vel *deuictos transferat vel excisis inferat* alios ſibi gratiores populos. Idem ego & de Hibernis dixero, ſeu nouis colonis, ſeu veteribus indigenis.

Dixero tamen illud viciſſim grandæui & nobilis Britanni verbis ad Henricum

ſecundum. Grauari plurimaque ex parte „
Girald. Cambr. in Topographia Vvalliæ. deſtrui vel debilitari veſtris Rex, aliorum- „
que viribus nunc vt olim & pluries gens „
iſta valebit; Ad plenum autem propter „
hominis iram niſi & ira Dei concurrerit, „
non valebit. Quod ille de Cambris & Cambria, ego de Hibernis & Hibernia pari tenore dixerim. Facit Matthæus Paris in exordio hiſtoriæ ſuæ queſtum doloris ſenſu pleniſſimum de conqueſtu Normannico.

Ecce inquit Regni Angliæ dulcis pa- „
triæ excidium dolendum; cuius olim re- „
ges primo ſui aduentus tempore, vultu „
& geſtu barbarico, vſu bellico, ritu pro- „
phano incitati, omnes ad omnia prouoca- „
bant, omnes armis & aſtutia edomabant: „
Sed poſtmodum Chriſti fide ſuſcepta, pau- „
latim religioni operam dantes, armo- „
rum exercitium neglexerunt. Siquidem „
Reges tunc habitu mutato, quidam Ro- „
mæ, quidam in patria cæleſte Regnum „
lucrati, pro temporali commutabant æter- „
num. Multi tota vita ſua mundum amplectentes, „
Eccleſias & cænobia fundabant, „
theſauros pauperibus erogabant, & vt „
breuiter dicatur, miſericordiæ opera adim- „
plebant. Martyribus, confeſſoribus & ſa- „
cris virginibus, inſula adeo plena reful- „
get, vt vix aliquem vicum famoſum præ- „
tereas, vbi alicuius noui ſancti nomen in- „

ſigne non audias; ſed poſtmodum refri- „
geſcente charitate, & aureo ſæculo in lu- „
teum mutato, religionis ſtudia obſoluē- „
runt, ſicut priùs in aduentu Dancrum, „
& nunc in expulſione Anglorum a Nor- „
mannis, peccatis exigentibus, extermi- „
nium acceſſit incolarum. Nam optimates „
gulę & veneri ſeruientes, more Chriſtia- „
no Eccleſiam mane non petebant, ſed in „
cubiculis & inter vxorios amplexus, ma- „
tutinarum ſolemnia ac miſſarum à preſby- „
tero feſtinante, auribus tantummodo prę- „
libabant. Clerici quoque & ordinati adeo „
litteratura carebant, vt cæteris eſſet ſtupo- „
ri, qui Grammaticam didiciſſet. Potaba- „
tur ab omnibus in commune; tam dies „
quam noctes in hoc ſtudio productæ ſunt. „
In cibis vrgebant crapulam: in potibus „
vomicam irritabant. Veruntamen hæc „
mala non de omnibus dicta intelligas, „
cum multos cuiuſlibet conditionis homi- „
nes & dignitatis, in eadem gente conſtet „
Domino placuiſſe: Ita ille de Anglia, ea- „
demque paucis mutatis in Hiberniam
conueniunt.

TERTIA PARS DISſertationis,

CVM PARENAETICA coronide & ad Alumnos Collegiorum Apoſtrophe.

CÆterum ex his quę nunc intrauimus, egreſſi diuerticulis, vt ad S. Brigidam redeamus, eiuſque viſionem: reducamus tandem mentem & oculos ad arborem illam ſub cuius vmbra cubant tot diſcordantia animalia: in cuius ramis nidificant tot diſcolores & verſicolores auiculæ: conſpiciamus eam fronde marceſcentem, fructu amareſcentem, trunco incurueſcẽtem, areſcentem radice, & tota ſuá proceritate defloreſcentem, excidentẽm ab antiqua proſperitate & flore: cuius reparandi tam multæ ſunt obices, tam pauca opitulamina.

Attamen lignum habet ſpem, ſi præciſum fuerit rurſum vireſcet, & rami eius pullulant. Vos eſtis, vos inquam & veſtri ſimiles Collegiorum alumni, vos eſtis illi rami, illæ propagines, illa germina, quæ è ſtipite reciſo, è radice ſaucia repullulatis: vos altera ſpes Danaûm, qui feſſas vires

recreare, fugientes ſpiritus reuocare, vaneſcentem halitum reſtituere, ſuccum euaporantem colligere debetis: veſtri id muneris & honoris fuerit, vt ſicca humeſcat, arida reuireſcat, inhonora refloreſcat, veſtro attactu vegetetur, attrectatione frondeat, attractu fructum ferat. Vos eſtis qui ſtudia veſtra diſpenſatis, mẽtes deſponſaſtis, obſequia dedicaſtis, voſque totos deuouiſtis colendo Numini, excolendæ patriæ, ſupplantandis erroribus, complantandis virtutibus, elucrandis errantibus, firmis conſolidandis, omnibus denique iuuandis popularibus veſtris, vt fructum referant in abundantia; vt ex ſurculo creſcat arbuſtum, ex virgulto naſcatur ſpecioſa arbor, & ex ſemente cum lachrymis facta proueniat meſſis in lætitia.

Vos eſtis qui manum ad aratrum miſiſtis: qui aratrum ipſum cum propheta Eliſæo immolando ſacrificio dedicaſtis: nec retro debetis reſpicere, nec retractare ſemel dedicatum: Diſplicet enim Deo infidelis promiſſio, & ruina eſt homini poſt deuotationem pænitentia. Pulchrè ſanctus Maximus. *Omnis arans ſi retrò reſpiciat, aut tortuoſum & inutilem faciet ſulcum, aut arantium boum ſuorum veſtigia vulnerabit: Ita & qui directo tramite ac ſpirituali vomere vitia mundana perſulcans incedit ad Dei re-*

3. Reg. 19. 21. Prou. 20.

In circūciſ. Domini ſiue decalendis Ianuarij interpretatione.

gnum, ſi aſpectum ſuum ad impia & vana conuerterit; & iuges ſuos, hoc eſt, corpus & animam vulnerabit; & optimi itineris periculoſum incurret errorem.

Vos, abſit, in errorem abiretis, qui errantes in viam reducere debetis: vos eſtis qui Brigidæ columbinam cum prudentia ſimplicitatem, qui Columbæ innocentiam cum vigore ſanctitatis, qui Patricij zelum, conſtantiam, magnitudinem animi & ardoris pro honore Dei, ſalute populi, animarum lucro imitari & amplecti debetis: vos qui oliuam pacis & concordiæ, ficulneam ſuauitatis & manſuetudinis, vitem lætitiæ & conſolationis inferre debetis & inſerere pectoribus popularium veſtrorum ad virtutem & pietatem excultis, vos iſtis noualibus paſtinatis, renouatis, & proſciſſis grana frumenti electi debetis inſpergere.

Vos qui hodierna die celebratis natalem ſanctæ Tutelaris, qui celebratis nuptias Agni, ad quas ſponſa eius ipſo auxiliante ſe præparauit: qui ſponſalitiam eius initiationem in fide, iuſtitia, iudicio factam recolitis; qui eandem prodigio ligni aridi reuireſcentis, & amiſſi luminis recuperatione ſcitis illuſtratam; veſtri erit laboris & operæ ſitiētem hierarchicæ arboris radicē humectare, vegetare flacceſcentem ſtipitem, oliuam erigere, ficulneam ſtercorare

Oſe. 2. 19.

& exoculatam releuare vitem, truncum *Marc 4.*
areſcentem irrigare; vt ramos expandat, 28.
emittat ſurculos, fructum producat; vt terra ſiticuloſa vertatur in fæcundam, quæ vltrò fructificet, primùm herbam, deinde ſpicam, deinde plenum frumentum in ſpica: vt terra illa quæ falsè ſed falsò cuipiam dicta eſt deſerta & inuia, poſthac peruia litteris & pietati, inuia ruditati & errori conſeratur in ſemitis, virtutum plantarijs: ſeminetur in ſulcis litterarum ſemente: vt inſulſum lolium ſterileſque
auenæ, vt labruſca, caprificus, oleaſter, *Eſa. 28.*
ex ſatis & cultis auerruncentur. Nunquid 24.
» tota die non arabitis arantes vt ſeratis,
» proſcindatis & ſarriatis humum veſtram
» natalitiam? Nonne cum adæquaueritis fa-
» ciem eius, ſeretis gyth, & cyminum ſpar-
» geris, & ponetis triticum per ordinem, &
» milium & viciam in finibus ſuis? Et eru-
» diet vos in iudicio Deus veſter. docebit
vos?

Aptate igitur inſtumenta, parate vomerem, ſarculum & rallum; hæc ſit vobis officina, fornax, & fabrica: hic malleus, incus, & tudes: implete ſacculos frumento optimo: hæc omnia vobis largiter ſuppeditabit vrbs & Academia Pariſienſis. Inuocate illum Agricolam qui exiit ſeminare ſemen ſuum, illum vineę Dominum qui primo mane, meridie & veſperi conduxit

operarios in vineam; illum ficulneæ curatorem, & cultorem oliuæ qui plantat & putat, & ſterili arbuſto ſecurim mittit ad radicem. Inuocate ſponſum cæleſtem, qui
Oſea 2. Brigidam veſtram ſibi deſponſauit, ipſe ſponſabit vos ſibi in miſericordia & miſerationibus. Et ſponſabit vos ſibi in fide, & ſcietis, quia ipſe Dominus. Et erit in die illa, Exaudiam dicit, Exaudiam cælos; & cæli exaudient terram. Et terra exaudiet triticum & vinum & oleum & hæc exaudient Iezrahel Hibernienſem. Et ſeminabo eam mihi in terra, & miſerebor eius quæ fuit abſque miſericordia.

Verum eſt Domine verbum tuum, verumtamen quando hæc erunt & quod ſignum aduentus tui? Tu obmuteſce pellicula morticina: ſile puluis & cinis. Audi
Actor. loquentem, reuerere decernentem. *Non*
1. 7. *eſt veſtrum noſſe tempora vel momenta, quæ pater poſuit in ſua poteſtate, ſed accipietis virtutem ſuperuenientis Spiritus ſancti in vos*, & eritis ſponſo teſtes in cunctis Hiberniæ prouincijs, & vſque ad vltimum terræ illius.

Nobis hoc ſatis erit: promiſſio, quam ominamur tua, nobis abunde ſatisdat, ipſa ſe, cum viſum fuerit, liberabit. Nos interim euntes ibimus & flebimus mittentes ſemina noſtra; fodientes, putantes, colentes vineam, ficulneam, oliuam Hierarchiæ noſtrę: elapidando, ſepiendo, turrim & torcu-

torcular extruendo, in excubijs manebimus, donec tandem venientes cum exultatione veniamus portantes manipulos noſtros, vuas, ficus, oliuas noſtras in dolia, thecas & apothecas cæleſtes recondendas.

Turris fortiſſima nomen Domini: & torcular calcauerat ſolus: ſed nunc non ſolus. Domine exercituum, pace tua dixerim. Socij tibi non pauci ſudant in torculari, ſordent in carcere, ſedent in compedibus. Ex quibus & Lucas fidelis noſter, noſter fidus Achates, quem ex Hibernia reducem cum ſuo manipulo expectantes *Rochefort.* audiuimus in Anglia captum, inediâ maceratum, datum in vincula in quibus etiānum detinetur. Sed preſſus ille in torculari liquorem dedit bonū, oleū luminoſum; nihil ibi fraciū, nihil fæcis, & amurcæ, omnia pura, proba, & probatiſſima: mitte Domine angelum tuum qui educat, deducat, & ad nos reducat incolumem; vel ad meſſem, quam reliquit non deſeruit, ſaluum & ſanum remittat.

Ita ſanè ſuos pugiles explorat Deus; alios ſic, alios aliter; omnes æqualiter, licet non æquali in omnibus temperamento gubernat. *Non enim in ſerris triturabitur Gith, nec rota plauſtri ſuper cyminum circuibit: ſed in* *Iſaia 28. 27.* *virga excutietur Gith, & cyminum in baculo. Panis autem comminuetur: verùm non inper-*

petuum triturans triturabit illum, neque vexabit eum rota plauſtri, nec vngulis ſuis comminuet eum. Et hoc à Domino Deo exercituum exiuit, vt mirabile faceret conſilium, & magnificaret iuſtitiam.

Magnificum verò & inſcrutabile conſilium Dei ſuper ſalute hominum; profundum & inſcrutabile myſterium; & quis niſi mente captus, & inops conſilij velit inueſtigare? Qui mortuis vitam, cæcis viſum, auditum ſurdis, greſſum claudis, areſcentibus brachijs vitalem motum reſtituit; qui ligno arido per virginis attactum in teſtimonium virginitatis vegetationem dedit, ipſe potens in prælio, potens in virtute, Dominus vniuerſorum, Deus omnipotens, quæ nobis impoſſibilia videri poſſunt, in momento, in ictu oculi ſi velit, efficiet.

Quantumuis de Hibernia conclamatum videatur, quamuis lignum eius aruerit, hierarchia marcuerit, vires defecerint, alieni robur eius comederint, & ipſa ſciente canis ſit ſuperfuſa: tamen in verbo eius qui omnia quæ in cœlo, quæ in terra ſunt inſtaurauit, omnia noſtra inſtaurari poſſunt. Is qui iuſſit Petro rete relaxare in capturam piſcium, qui iuſſit aquas congre- *Gen. 1.*
gari in locum vnum vt appareret arida, qui ipſam aridam fecit germinare herbam virentem & facientem ſemen, & lignum

pomiferum faciens fructum iuxta genus *Rom.xi.*
ſuum, cuius ſemen in ſeipſo ſit ſuper ter- *4.*
ram: qui ſeruauit reliquias Iſraël in medijs
Gomorrhæis, qui reliquit ſibi ſeptem mil-
lia virorum, qui non curuauerunt genua
ante Baal, ipſe miſerator & miſericors Do-
minus potens eſt rebus noſtris deſperatis
ſuccurrere, fatiſcentes artus conſolidare,
lãgueſcentes innouare artes & diſciplinas *Nazian-*
& *ſecundi mundi ſemina paruo ligno concre-* *zenus*
dita & in aquis conſeruata in tuto colloca- *de S.*
re, vt impietatis diluuium effugiant, ſuam- *Baſilio.*
que Hiberniam ſalutis arcam efficiant.

Magna paruus eloquor: & quid nos,
qui iſta vel ſperare audeamus? quomodo
& per quos iſta eſſent magnalia patranda?
quid nos ad iſta, niſi lanugo tenuis quæ in
ventum diſpergitur? niſi vapor ad mo-
dicum apparens, qui deinceps extermina-
tur, niſi fumus & virgula fumi, quę ab
oculis in auras euaneſcit, niſi veſtigium
nubis & vmbra, quę non ſubſiſtit? Eſto;
ſed ô ſi virgula fumi ex aromatibus myr- *Cantic.*
rhæ, & thuris ac pulueris pigmentarij aſcẽ- *3.6.*
deret de deſerto, innixa ſuper dilectum! *Eccli.*
ô ſi veſtigium cordis boni, quod difficile *13.32.*
inuenitur, & cum labore: non veſtigium
peccatoris, quo nihil eſt vanius, nobis dura
calcantibus & molliora ſperantibus appa-
reret! Si veſtigium nubis aut ipſa nubecu-
la parua, in qua propheta vidit quaſi veſti-

Elias 3 Reg. 18 44. grium hominis de mari aſcendens emicaret! ſi vmbra Petri quæ languidos obumbrando ſanabat, iacentes & apricantes attingeret.

Cogitoſ. c. 7. *Refertur de hoc Sãcta Brigida. cũ ſuas ope paſtorali paſceret oues in campeſtri loco herboſo, largitate nimia pluuiarum perfuſa, humidis veſtibus domum rediit, & cum vmbra ſolaris per foramina domum intrinſecus intraret, illam vmbram, obtuſa oculorum acie, arborem fuiſſe tranſuerſam & fixam putans, ac deſuper complutam veſtem ponens, tanquam in arbore grandi & firma, in ipſa tenui ſolari vmbra veſtis pependit. Et cùm ipſius domus habitatores vicini hoc ingenti miraculo fuiſſent perculſi, hanc incomparabilem dignis laudibus extollebant.*

Tunc erat ouium brutarum paſtorcula Sancta Brigida, quando madefactam chlamydem radius ſuſtinuit vmbraticus, maritauit vmbra radialis; in qua typus editur paſtoris animarum, qui licet excitatus é puluere & radio, licet ex proprio puluiſculus ſit aut pugillus atomorum, licet vmbra quædam & ſpecies ſine corpore, vt verè dicatur in imagine hominem pertranſire, tamen illa imago, illa vmbra, ille puluis pigmentarius, illi atomi fulciendo charitatis pallio, expandendæ tunicæ inconſutili, deſiccandæ veſti perplutæ, vt tegat, regat, & corrigat multitudinem peccatorum di-

uinitus ſeruire poterit.

Petri vmbra in officio Petri ex efficacia *Act. 5.*
Chriſti infirmos iacentes in lectulis ac gra- 13.
batis ab infirmitate dimiſit; & vos dubita-
tis à Petri ſucceſſore Chriſtíque Vicario
miſſi ad paſcendas oues rationales, quin
ipſe vobis vice trabis ad ſuſtentandum, vi-
ce baculi ad fulciendum, vice radij ad ſic-
candum, fouendum, illuminandum vſui
eſſe queat?

Qui dedit populo ſuo peregrinanti per
deſertum. columnam nubis per diem, ignis
autem flammantis (forſitan & fumantis)
per noctem, in vmbraculum pariter & du-
ctum ignotæ viæ; qui dedit prophetam
ſuum in columnam ferream & murum æ- *Ierem* 1.
reum regibus & principibus, ſacerdoti- 18.
bus & populo: qui Eccleſiam ſuam dedit
columnam & firmamentum veritatis: qui *Apoc.* 3.
Angelo Philadelphiæ ſcribens hortabatur
tenere quod haberet, vt nemo coronam
eius acciperet; & tenenti vincentique ſpō-
debat, quod illum faceret columnam in
templo Dei viui. Ipſe vos conſtituit phila-
delphos, fratr[illegible]matores, a charitate a *Rom.*
fraternitatis inu[illegible]n diligentes. b Ipſi enim 12. 10.
vos à Deo didiciſtis vt diligatis inuicem, b *Theſſ.*
c Ipſi animas veſtras caſtificantes in obe- 4. 9.
dientia charitatis, in fraternitatis amore c *Pet.* 1.
ſimplici ex corde inuicem diligitis atten- 22.
tius. De ſingulis veſtrum me iuuat accipere

2 Ma- Oniæ reſponſum Machabæo dicentis, Hic
chab. 15 eſt fratrum amator & populi Iſrael: hic eſt qui multum orat pro populo & vniuerſa ſancta ciuitate. Hic & ille, & iſte Collegij Pariſienſis alumnus, ille alter & alter Duacenſis, Antuerpianus, Tornacenſis: ille alius & alteruter Salmantinus, Compoſtellanus, Olv[illegible]onenſis & Hiſpalenſis, non prætern[illegible]s Burdegalenſibus, Toloſanis & Rothomagenſibus: omnes ſunt philadelphi, omnes Angeli pacis, & legatione pro Chriſto fungentes vt auerſi conuertantur, redeant præuaricatores ad cor, reconcilientur peccatores Deo. Oſtium magnum apertum eſt, & quamuis numero non pauci, tamen pauci operarij præ multitudine vobis aduerſantium.

Apoc. 3. *Hæc dicit Sanctus & verus Angelo Philadelphiæ Eccleſiæ, qui habet clauem* David: *qui aperit & nemo claudit: claudit & nemo aperit. Scio opera tua, ecce dedi coram te oſtium apertum, quod nemo poteſt claudere: quia modicam habes virtutem, & ſeruaſti verbum meum & non negaſti nomen meum.* Verum eſt effatum hoc ſancti & veri vatis de Hibernis & Hibernia. Modicam habet hæc virtutem, modica pollent illi fortitudine, ſi brachium carnis reſpiciamus: ſed in Deo ſuo confiſi ſeruant illi verbum eius, nec negabit illa nomen eius, abnegabit potius quæcunque cara habet & deſide-

rabilia, quam vt abneget deſiderium collilium ęternorum cunctis gentibus deſideratum.

Oſtium igitur vobis patet ô pugiles alumni: intrate in hortum concluſum iam patente ianua: accedite ad puteum domus Dauid, haurite aquas in gaudio de fontibus Saluatoris, irrigate areſcentem Hierarchiæ veſtræ arborem: vt reuireſcat fructumque referat ſicut in diebus antiquis: Agite, videamus ex vtraque parte fluminis & in medio plateæ duodenarium fructum ligni vitæ, cuius folia fuerant ad ſanitatem gentium. Altare Brigidianum ſi reuiruit in ſymbolum proſperi ſucceſſus id accipiamus, pedum ſancti Patricij ſi perforauit Regis catechumeni plantam, verbo prædicatoris & ſigno crucis edito conſanuit. Dæmones ipſi contremuerunt ad eius aduentum: & quod de lingua Pilati Chryſoſtomo teſte, quod de ore malefici Balaam, quod de gutture energumenorum, elicuit Deus teſtimonium veritatis circa ortum & mortem Saluatoris mundi, ratione non prorſus diſpari ex ore magorum de aduentu Patricij agnitionem eduxit. *Aduenient inquiunt in circulo tonſus cum ſuo ligno curuo, cuius menſa erit in oriente domus ſuæ, populuſque illius retrorſum illi aſtabit, & ex menſa ſua nefas cantabit, & tota familia ſua fiat, fiat reſpondebit.* Hic autem cum aduenerit

Ambroſius admittit iuſſu atque impulſu Dei edi nonnūquam veritatis teſtimoniū à diabolo. Sermon. 91. vide Auguſt. 2. ad Simplic. q. 3. Iocelin. c. 35

vide etiã Panegyric. Thyrai de grat. mirac. p.100.

Deos noſtros deſtruet, templa & altaria ſubuertet, turbas poſt ſe ducet, Reges ſibi reſiſtentes ſubijciet, aut è medio tollet, & doctrina eius in ſæculum ſæculi regnabit. quis ille in circulo tonſus, niſi noſter Apoſtolicus præco clericali corona inſignitus? Quænam illa in oriente menſa, niſi altare holocauſti, menſa Dominici corporis & ſanguinis, antiquo Eccleſiæ ritu ad orientalem mundi plagam poſita? quinam illi retro aſtantes, niſi populi circumfuſi diuinis intendentes? quænam illa familia reſponſans, niſi clerus qui aſſiſtit cæleſti boatu reſonans Hebraicum Amen? Quot ab illo deuicti Reges, & ſub iugum Chriſti ſuaue deducti? quando & Regulos, & Reges vniuerſos totius Pentarchiæ legibus ſponſi & ſponſæ ſubiecit? Quodnam illud lignum incuruum, niſi paſtorale pedum interſigne Eccleſiaſticæ iuriſdictionis, cuius in Hibernia non deficit ſucceſſio filiis ſubnaſcentibus in locum parentum, & in eorum ſede atque auctoritate ſuccedentibus? Quænam verò doctrina illa in ſæculum duratura, niſi quæ à ſancto illo prædicata, & à ſancta Brigida alijſque Sanctis vtriuſque ſexus culta, retenta, honorata fuit, & coletur, retinebitur, honorabitur in æuum, ſtridentibus licet inferorum portis & frementibus tenebrarum poteſtatibus?

Nullus

Nullus hinc enatus hæreſiarcha, nulla

hæreſis ita graſſata, quæ vel ſucceſſionem ſacerdotum legitimam penitus impediret, vel occuparet mentes incolarum, vt non remaneret ſaltem vitalis fidei ſcintilla vel cineribus ſopita, vel ſepulta fauillis.

vnquã Hibernus noua hæreſeos auctor.

Rectè illud à Ruffino obſeruatum cum in diuerſis Eccleſijs, puta in ipſis patriarchalibus Alexandrina, Antiochena, Conſtantinopolitana, Hieroſolymitana in verbis ſymboli inuenta vel adiecta fuerint aſſumenta quædam aſymbola, *In Eccleſia tamen vrbis Romæ hoc non deprehenditur factum*, *quod ego*, inquit ille, *propterea eſſe arbitror, quod neque hæreſis vlla illic ſumpſit exordium, & mos illic ſeruatur antiquus.* Gaudeat diu fœliciter, & gaudebit æternum ſuo priuilegio matrix Eccleſia, ſed filia fidelis ſectabitur veſtigia venerandæ matris; nec Hibernia patietur natricem venenatam, ſerpentem tortuoſum, ſerpentem vectem ita in ſua præcordia ſerpere, vt in illa incude cudat; vel ex illa extundat officina nouam aliquam ſectam aut nouum dogma veritati repugnans quaſi fœtum αὐτόματον heterodoxum ex ſuis genitum viſceribus; poſſet quidem vim pati, & ſuppoſititiam prolem admittere, ſed ex ſe hactenus non peperit, nec, Deo protegente, pariet vnquam progeniem illam viperinam. Quin vt terra ipſa caret toto viperarum genimine; ita &

In expoſit. ſymboli in principio.

terrigenæ illi carebunt iſta inuentione & generatione errorum & hæreſeon. Chriſti prouidentia concedet, & Patricij benedictio impetrabit, vt ipſi quidem ſperant, & veteres nonnulli ſcriptores ſpem eãdem illis fouent. In quem ſenſum accipi oportere quędam ſubobſcura verba Matthęi Vveſtmonaſterienſis, & aliorum de priuilegiis ſancto Patricio conceſſis pro vniuerſo Hiberniæ Regno, non deſunt graues auctores qui affirmant.

Sed quidquid de his intricatioribus dicatur, hoc ſaltem capiamus, quod ſine omni errandi periculo, & cum multo merito capi poteſt, à nobis noſtriſq; omnibus philadelphis, vt inſtar illius ſancti vatis, quem Onias appellauit amatorem fratrum, & multum oremus pro ciuitate ac populo noſtro, & multum allaboremus pro eius integritate vel conſeruanda vel reſtituenda.

Nec decet nos deterreri ab opere aggrediẽdo, ſiue rei in ſe difficultate, ſiue periculorum noſtrorum magnitudine, ſiue multitudine aduerſariorum. Dei benignitas, occaſio temporis, & Regis noſtri clementia vel mollire omnia vel amoliri poterit. Quid verò ſi ſecus fiat? Excutienda nihilominus pigritia, magnorum veſtigia terenda erunt, magnis inhærendum e-
Act. 5. *& 8.* xemplis. Petrus & Iohannes ſilere iuſſi

non tacuerunt. Stephanus ante nimbum & ſub imbre crepitantium ſaxorum diſertus erat & officij tenax. Cum videret Paulus oſtium apertum, vidit ſimul aduerſarios multos. Cum Elias eſſet congreſſurus aduerſus pſeudoprophetas, non extimuit globũ quadringẽtorum quinquaginta virorũ ipſe ſolus innixus ſuper Deum ſuum, *3. Reg. 18.* prouocauit numeroſam cohortem ad inæquale prouocanti certamen: omnes illi vno impetu clamore, vociferatione in iram coorti, ad aram circũiecti, voto nutuq; ad mortem deſignabant Eliam, ſed ille firmior ſpiritu, cauſa melior, fortior auxilio, fælicior euẽtu, eludebat ſtupidos euocantes ſtipitem Deum ſuum Baal, & ſe cultris lancinantes, victos & confuſos dedit omnes internecioni. Nam cum illi ſurdaſtrum ſuum Deaſtrum nulla ſollicitatione valerent, ſiue è ſtrato dormiẽtem excitare, ſiue ex diuerſorio deuocare, ſiue ex itinere deducere, vt ſupinã in ara hoſtiam iam pluſquam meridiantem igniret: ipſe impoſito lapide & opere tumultario cõſtructum altare, eique ſuperimpoſitum cum lignis ſacrificium infuſa madefecit aqua, fecitque aquæductum, quaſi per duas aratiunculas in circuitu altaris, ter quatuor hydrias in totam explens aggeriem, vt riui circũquaque currerent, cæloque derepente ignem exciuit, qui lambens omnia deuorauit, ho-

cauſtum, ligna, lapides, puluerem quoque & aquam quæ erat in aquæductu.

Hoc ſignum fidei prophetæ, alimentum ſpei debet eſſe nobis & cunctis poſteris, vt in arduis quæ Deo auctore, & inſpiratore capeſſenda erunt, in ipſo iactemus cogitatum.

Illæ quidem aratiunculæ ambientes altare nos memores reddunt noſtri, quod prehendimus aratri; ne obuerſis vultibus in ſæculum reſpiciamus, cum retrorſum gradientes in ſtatuam ſalis vertantur, trophæum infælicis & retrogradæ mulieris. Alijs quidem vſibus micam ſalis accipiamus; ſed inter arandum inutilis eſt, niſi vt vertatur terra fructifera in ſalſuginem. Apage autem cultros illos pſeudolorum inciſores, apage nouaculas, & lanceolas ancipites, iamdudum illæ conuerſæ ſunt in vomeres.

Sybina venabuli genus, apud interpretes in Iſaiam c. 2.

L. 3. cōtra Marcionem. c. 21.

„ Et concident machæras ſuas in aratra, & ſibynas in falces, id eſt animorum nocentium & linguarum infeſtarum; & omnis malitiæ atque blaſphemiæ ingenia conuertent in ſtudia modeſtiæ & pacis. (verbis loquor Tertulliani) Et non accipiet gens ſuper gentem machæram, vtique diſcordiæ, & non diſcent amplius bellare, id eſt inimicitias perficere, vt & hîc diſcas Chriſtum non bellipotentem ſed paciferum repromiſſum.

Diſciplina pacis eius ſuper vos orietur, „
& ſedebitis in pulchritudine pacis. & in „
tabernaculis fiduciæ, & in requie opulen- „
ta. Beati qui ſeminatis ſuper omnes aquas, Isai. 32.
immittentes pedem bouis & aſini. Beati 19. 20.
vos qui egreſſi ex omnibus Regni finibus
non ex Vltonia tantum, Momonia, Lagenia, Conacia, & quæ in omnium meditullio eſt Media, non Boniæ, tantum aut Bouindæ aut Liffæi accolæ, non Birgi ſolum, aut Neorij, aut Surij trium ſororum: ſed qui Sinnæi, Bridæi, Drouæſij, aliorumque Hiberniç fluuiorum oras accolũt, ripis adhabitant, ex omnibus iſtis egreſſi terminis tranſgreſſi Oceanum, ad frumentum comparandum & ſemen eruditionis ac doctrinæ ſalubrioris colligendum, conuaſate in ſaccos, in patriam conuehite ſementem, ſpargite ſuper omnes aquas, ſuper omnes populos grana fidei & diſciplinæ ſalutis: immittite pedem bouis & aſini; ducite ſulcos, trahite ſtiuam per illas ripas & margines vobis notas, in quibus nati ipſi, pro quibus, & popularibus ac cognatis veſtræ carnis, fideique agnatis arare, laborare, ſeminare non pigeat. Si frondatores eſtis & vinitores cum ſancta Brigida veſtra, ſancto Columba, ſancto Patricio; ecce in falces commutatæ ſunt lanceæ ad vitem putandam, ad purgandam ficum, ad oliuam concinnandam. Sin autẽ cum iiſdem ma-

gis libet agricolas eſſe,ecce gladij in vomeres conuerſi ſunt. Noua bella elegit Dominus. Nouate vobis nouale; nolite ſerere ſuper ſpinas. Iam ſatis ſuperque bellorum, ſimultatũ,tumultuum. Gaudium onagrorum,paſcua gregum, donec effundatur ſuper nos ſpiritus de excelſo: & erit deſertum in Charmel; & Charmel in ſaltum reputabitur. Et habitabit in ſolitudine iudicium, & iuſtitia in Charmel ſedebit. Et erit opus iuſtitię pax, & cultus iuſtitiæ ſilentium & ſecuritas vſque in ſempiternum.

Iſa. 32. 14.

Terra veſtra conciſa ſeptis, interciſa pratis, circumciſa paludibus, concluſa ſyluis & ſaltibus, recluſa paſcuis & ſeminatis, exculta pleriſque locis, vix vllis nunc inculta, ſecuritati ſinum aperuit vndequaque, & ſecura vſquequaque foret, niſi Samſonem Dalila prodidiſſet, niſi Nazaræum ſemiſopitum Philiſtæi oppreſſiſſent. Dum homines dormirent venit inimicus homo, & in medio tritici ſuperſeminauit zizania: Dicat Nazaræus eluſus ab amaſia, niſi araſſetis in vitula mea non inueniſſetis propoſitionem meam. Non veniſſet inimicus homo,vel ſi veniret non inueniſſet propoſitionem, niſi vitula ſeducta & docta arare ac diligere trituram, fiduciarium ſuum proditione vendidiſſet. Segor illa quæ Lothum cum bina

Iudic. 14 18.

prole exterritum ab incendio Pentapoleos refouebat hoſpitio, iam hoſpitibus ſuis facta eſt nouerca Troglodytica. Et Hibernia, ſeu noua Segor, ſub Henrico ſchiſmatico Rege, ternario diſtincta tramite in vnum cœtum coaleſcens, ſeducta in comitiis; inducta eſt in ſchiſmatis originem: eademque ſub Elizabetha illapſa eſt profundiùs in voraginem: & vectes eius vſque ad Segor vitulam conternantem. Iſta vitula conternans in triplici populorum ordine Præſulum, Procerum & Communitatum, cæſariem Nazarei noſtri, quam licio plexuerat & clauo trabali circumligauerat, terræ ſemel defixit ſub Henrico: ſed ille è ſomno euigilans Philippo & Maria regnantibus, extraxit clauum cum crinibus & licio, ſeque reſtituit in libertatem: vbi verò poſtea ipſo pandente ſecretum, ſeptem crines conſecrati capitis Dalila Elizabetha eraſerat, cœpit abigere eum, & à ſe repellere, ſtatim enim ab eo fortitudo diſceſſit.

Geneſ. 19.

Iſai. 4.

Iudic. 16.

Capillus de capite veſtro non peribit ô nouelli noſtri Nazaræi: renaſcetur amputata cęſaries: lignum quod præciſum eſt reuireſcet, non ad interitum Philiſthinorum, ſed ad ſalutem & decorem Nazaræorum, vt conuertantur ad Deum, qui ab eo auertere & peruertere contendebant.

Maximi hoc laboris & operæ pretium eſt, magnoſque requirit animos, magnam fiduciam & conſtantiam, vt obſtructa tot repagulis oſtia reſerentur: obſepti tot excubiis & ſatellitiis, aditus ſubintrentur; obſeſſa tot ſentibus, ſpinis & dumetis, arua repurgentur; deflorata tot arida oſſa, proiecti in ſterquilinium cadaueris, colligantur, & compaginentur.

Ita fateor. Sed ſpes alit agricolas, acuit frondatores, inſtitores excitat. Spes illa præſertim quæ Apoſtolo ianuam aperuit, licet non amotis aduerſariis: ſpes illa quæ ex propheta Iob, lignum defloratum

C. 38. iuſſit reflorere licet in terra ſenuerit radix eius, & in puluere emortuus fuerit truncus illius, ſpes illa quæ & S. Brigidam refocillauit, & Ezechielem deduxit in campum oſſibus plenum, & circumducens in gyro præcepit ſic vaticinari de oſſibus illis multis & aridis. Oſſa arida audite verbum Domini. Hæc dicit Dominus Deus oſſibus his: Ecce ego intromittam in vos ſpiritum & viuetis. Et dabo ſuper vos neruos, & ſuccreſcere faciam ſuper vos carnes, & ſuper extendam in vobis cutem: & dabo vobis ſpiritum & viuetis & ſcietis.

Quid verò tum poſtea: Et prophetaui inquit Ezechiel ſicut præceperat mihi: factus eſt autem ſonitus prophetante me, & ecce

ecce commotio: & acceſſerunt oſſa ad oſſa, vnumquodque ad iuncturam ſuam.

De neruis, carne & cute in hac cadaueroſa noſtra Hibernia, non libet modo ſubtiliùs exquirere, habent illa ſuam commodam interpretationem & ſymbolicam accommodationem; habet & fragor ille coeuntium iuncturarum, habet ſonitus & commotio artuum ad compagem redeũtium; habet acceſſio ipſa commodum ſenſum: iam ſepoſuimus machæras, gladios, & lanceas; omnémque armorum ſtrepitum, quàndo ad falcem, ſtiuã, vomerem deſcendimus; cætera miſſa faciamus hac vice, ſolum attendamus ſpiritum, quo accedente reuiuiſcet cadauer, reiuueneſcet ſilicernium, refloreſcet Hibernia; inclamemus cum Propheta in eodem loco. A „
quatuor ventis veni ſpiritus, & inſuffla ſu- „
per interfectos iſtos, & reuiuiſcent. „

In prima rerum geneſi, ſpiritus Domini ferebatur quaſi incubans aquis fœcundandis & vegetandis, in procreatione aquatilium, & volatilium: & vos fideles alumni, à quatuor ventis accedite: ex quatuor Hiberniæ prouincijs Ardmachana, Dubliniẽſi, Caſſellenſi, & Tuamenſi aduolaſtis in hanc Academiã (& in alias alij veſtri conciues) reuolaturi aliquando veluti columbæ ad feneſtras veſtras, veluti gallinæ ad pullos ſub alas congregandos, veluti nu-

bes roridæ huc volaſtis, & cæleſti rore ad plenum imbuti, ſicca oſſa irrorabitis; ſiccam radicem irrigabitis: reciſos adunabitis ramos; oſſa diſperſa, neruos, cartilagines, carnem, & cutem compingetis, & compaginabitis; ſpiritu oris veſtri, doctrina ſalubri, prædicatione fideli inſufflabitis in occiſos tabe vitiorum, vulneratos conſcientia peccati, diſperſos & diſſipatos errorum & ſchiſmatis contagione: vos vno ore, mente vna, vno ſpiritu inter vos charitate reuincti, & amore fraterno colligati; vos qui diligitis decorem domus Dei, & locum habitationis gloriæ illius, incumbite in opus veſtrum, incubate ouis, ex quibus pullos virtutum vigore plumeſcentes excludatis. poſthac non oua nobis, ſed oues credendæ erunt, non chortis gallinariæ, ſed animarum ouilis cura erit committenda.

Ephes.4 1.2.3.4. Obſecro vos ego vinctus in Domino, vt digne ambuletis, vocatione qua vocati ,, eſtis, cum omni humilitate & manſuetudi- ,, ne, cum patientia ſupportantes inuicem in ,, charitate, ſolliciti ſeruare vnitatem ſpiritus ,, in vinculo pacis. Vnum corpus & vnus ,, ſpiritus, ſicut vocati eſtis in vna ſpe voca- ,, tionis veſtræ. Hic eſt ille ſpiritus almus, ſpiritus ille vegetans & viuificus, qui inſufflabit in corpus emortuum vt reuiuiſcat, in radicem ſemienectam vt repullulet, in lignum altaris aridum vt reuireſcat.

» Vnus Dominus, vna fides, vnum baptiſ- *Ibidem.*
» ma, vnus Deus & pater omnium, qui eſt *v.6.*
» ſuper omnes & per omnia & in omnibus
» nobis, ipſe nos in ſpiritu vnitatis vocauit ad vnitatem conſeruandam, propagandam & dilatandam; atque vtinam cum libertate vobis liceret in eam rem excubare. Optaretis non dubito ipſi vinciri, dum alij liberi eſſe poſſent, ad munia Catholica obeunda: laici ad capeſſendam, Eccleſiaſtici verò ad diſſeminandam veritatis doctrinam, & diſciplinam vnitatis. Nondum illis iſta impunitas, nec vobis vel immunitas indulgetur. Extorres eſtis, ſpontaneo tamen plerique exilio extorres, domo, patria, parentibus, propinquis & amicis; Extorres, & tanquam rapti torres ab incēdio: ſed in refugium veniſtis & refrigerium ab ardore vos perſequentium; in portum & fidam ſtationem veniſtis à puſillanimitate ſpiritûs & tempeſtate; in hoſpitium & aſylum veniſtis ſuſcepti ſub alas huius Monarchiæ Gallicanæ. Reformemur ſenſu; renouemur ſpiritu, refloreamus tanquam lignum quod plantatum eſt ſecus decurſus aquarum: ſi ſenuerat in terra radix noſtra, ſi in puluere truncus emortuus, germinemus ad odorem aquæ viuæ, puræ, perennis, ſalientis in vitam ęternam; faciamus comam ſicut ab initio; Recordemur petræ vnde exciſi ſumus, oliuæ in quam inſerti, ficul-

neæ ſub qua reclinati, vitis cuius obumbráti frondibus, refecti vino, vuis ſaturati. Si radix ſancta & rami, ſi delibatio ſancta & maſſa. Delibemus maiorum noſtrorum pietatem, conſtantiam, fidem, veritatis zelum; ſectemur concordiam, pacem, charitatem, quæ eſt vinculum perfectionis: coniungamus cum ſtudio litterarum ſtudium virtutis, cum ſcientia conſcientiam: Copulemus liberales artes cum arte liberandi animas: *Ars artium eſt regimen animarum: & diuinorum omnium diuiniſſimum, cooperari Deo in ſalutem earum.* Caueamus ne lignum ſcientiæ boni & mali retrahat nos à ligno vitæ.

Gregor. S. Dionyſius Areop. Bonau. in præm ſtimulus diuini amoris.

Ecce hodie reuiruit lignum aridum attactu noſtræ Tutelaris S. Brigidæ, attingamus ad eius cultum floridiorem excitandum. Refloreſcant tres illi nobiliſſimi ſtolones Eccleſiæ Hibernicæ, Patricius Hierarcha, Cœnobiarcha Columba, & Virginum virago ſanctiſſima Brigida Kildarienſis. S. Patricius in ſtola Pontificali, cum infulis honoris, mitra decoris, pedo iuriſdictionis, cum illo ſuo baculo Ieſu (de quo S. Bernardus) in omnes latè dominans, & lætè gubernans commiſſam ſibi caulam totius gregis Hiberniæ. Sanctus verò Columba, in ſtola palmari, inſignis Archimandrita inſtituti regularis ac vitæ Monaſticæ: Beata denique Brigida, in ſtola Virginali Monia-

lis caſtimoniæ cum ſua ſchola Aſcetica virginum Chriſti ſponſarum; Nequis ordo, gradus, aut ſexus benigno ductu careret, dignouè ducatu in Eccleſia noſtra Natiónali. Hi ſtolones ſancti iam ſtola immortalitatis induti, haudquaquam nos deſtituent: de cæli ſpecula contuentur nos humi ſtrátos ipſorum clientes, & ſupplices in vota oratores: intuentur publicas Catholicorum calamitates, priuatorum ærumnas, ſuſpiria fidelium famulorum. Adſpiremus Deò, ſuſpiremus ipſis, conſpiremus mutuis honorificentiæ amoris, obſeruantiæ ſtudijs, ac deuotionis obſequiis, vt cæli in auxilium noſtrum inclinentur, in tuitionem patriæ noſtrę, reſtitutionem Eccleſiæ noſtrę, & in auitæ, Catholicę, Apoſtolicę, veréque Romanę religionis publicam ibidem & liberam profeſſionem: Inclinentur in fauorē, tutelam, & protectionem benefactorum huius Collegij, primarij pręſertim Mecænatis, & ſperati fundatoris: inclinentur in exauditionem votorum veſtrorum pro vera, matura, ſolidaque imitatione beatiſſimæ Brigidæ, aliorumque noſtrorum Tutelarium, quorum vt in terra ſanctitas reſplenduit: ita eorum in cęlo regnātium patrocinio & precibus nos ipſos noſtroſque omnes, & omnia Eccleſiæ Catholicæ negotia commendamus; & ſignanter ſtatum Inſularum Britannicarum; ac regi-

Iſa 40, 12. minis earum: vt ſummus Deus, qui menſus eſt in pugillo aquas, abſtergat omnem lachrymam ab oculis veſtris & veſtrorum: qui appendit tribus digitis molem terræ, auferat molem grauaminum è terris illis, & terminis Catholicorum; qui librauit in pondere montes, & colles in ſtatera, liberet affectum a fuligine, & a caligine intellectum eorum omnium, quorum imperij ſubeſtis ponderi, & imperata vel agendo exequimini, vel patiendo redimitis; ille ſupremus mundi monarcha, in cuius manu ſunt corda Regum, & præcordia Regentium, ſic regat mentem Regis noſtri, & eorum qui proximè illi aſſident, vt praua ducant in directum, & aſpera in vias planas; & terrena ſublimitas non reluctetur magis ætheree celſitudini, quæ nouit quum voluerit; montium inclinare cacumina, & profunda vallium perimplere.

PRAETERMISSA IN *prima parte.*

LEctori in hiſtoria præſertim ſacra verſato, ſtatim occurrēt hiatus in iſta diſſertatiuncula & voragines, quas benigno obſtipabit iudicio, ſi dignabitur aduertere eandem incudi præreptam, ad quam reuocanda eſſet, niſi antequam naſceretur, nata fuiſſet; vt typis quodammodo

velocius ſubdita eſſet, quàm ex onuſto au-ctoris pectore ederetur; certè citius, quàm vt ſecundinis exutam aut menſtruo fluore expurgatam, poſſet ſordes parturitionis abluere, vel vmbilicum præcidere præcox editor. Implumem igitur pullum dum recipis volitantem tibi in gremium, antequam plumeſcat alis, roſtrove indureſcat; concipe hinc, & vbique prodigium noſtrę Thaumaturgæ: ſed hoc ordinis alterius ab ijs, quæ de eadem ſanctiſſima virgine retulimus in præliminari encomio ipſius; cuius originem, parentelam, natalem, vitam, mortem ſi adhuc mente pendula ſuſpectam habes, conſule quos hîc indigito auctores. Laurentium Dunelmenſem à Laurentio Surio paraphraſticè editum de rebus geſtis Sanctæ Brigidæ. Item Cogitoſum Henrici Caniſij à Cardinale Baronio memoratum, cæteriſque antelatum in Notationibus Martyrologij Romani, & eundem Baronium Annalium Eccleſiaſt. tom. 7. Porrò ex veteribus, Marianum Scotum ad an. 522. & Sigebertum ad an. 512. Iocelinum de Furneſio in hiſtoria S. Patricij. Gyraldum Cambrenſem in Topographia Hiberniæ d. 3. c. 18. Boninum Mombritium tom. 1. vt omittam alios recentiores, Haræum, Lipeloum, & alios Sanctilogos 1. Februarii. Guil. Camdenum in Chorogr. Hiberniæ. &c. C. 95. 182.

Ex his & quod in primis nominandum erat, ex officio Eccleſiaſtico eiuſdem ſanctæ, tam Manuſcripto quam typis vetuſtiſſimis excuſo, intelliges parentes virginis è prouincia Lageniæ Dubtachum & Brotſecham. Locum natalem Fachardam in diœceſi Armacana intra tertium lapidem, à Dundalcia. Cœnobium monialium nominatiſſimum ab ea conditum in campeſtribus Kildariæ, non procul à Liſiæo amne, quem Ptolomæus Libnium vocat, viſiturque in oppido Kildariæ ſacelli parietina, vbi ſacrum adytum inextincti olim ignis nullo excreſcente cinere, ſitum perhibetur. Ipſa eiuſque conuerſatio ſanctiſſima cum S. Patricio, paſſim apud omnes celebratur, à quo inſtructa fuit; ſicut à Macca ſiue Machilla Epiſcopo velata; nota & cara ſancto Brono Antiſtiti, quem in plena ſynodo Hiberniç liberauit à calumnia. Sancto item Conleatho, cuius erat fidelis depoſitaria. Regibus etiam & Magnatibus in Hibernia, quorum iurgiis & ſimultatibus ſæpe finem impoſuit. Denique hçc ipſa Antiſtita prçparauit nendo & texendo propriis manibus ſyndonem, qua corpus ſancti Patricii inuoluit in monaſterio Saballino, tradendum poſteà ſepulturæ in Eccleſia Dunenſi; in qua etiam Eccleſia ipſa tandem meruit inhumari iuxta ſanctum Patricium & ſanctum Columbam, tribus

exuuiis ſacris in triplici cauerna concamerata & contigua fœliciter reconditis, de quarum tranſlatione proprium habetur feſtum in Breuiariis antiquis Eccleſiæ Hibernicæ.

Eius vitam admirabilem, & quomodo arborem ſuis precibus loco tranſtulerit: flumen alueo diuerterit, lapidem molarem ex ſummo montis vertice deduxerit, fæminam impudicam inceſtuoſis amoribus liberauerit; in pluuia ſudum obtinuerit cœlum, agreſtes feras cicurauerit, & feros homines manſuefecerit, aliaque multa ſupra vires humanas, freta Deo perfecerit, ex hiſtoriis rerum ab ea geſtarum luculenter cognoſcitur, quas videre ex parte licet in nouiſsima Surij editione. 1. Februarii vt dictum eſt.

Et quoniam eius ſanctitati obgrunniunt Centuriatores ex hara Magdeburgenſi, audiamus Alani Copi Harpsfeldium, qui eorum grunnitui ſic doctè reclamat.

DIALOGO 2. Ca. 22.

„ ISTis verò hominibus, & Brigida non ſolùm apud Scotos, Anglos, & Hibernos, *Centuria. cap.*
„ ſed per reliquum orbem, dicatis ei vtique
„ templis celeberrima, maga tamen eſt. Sed

„ quare ô boni Theologi? quia ſcilicet per
„ aquam luſtralem, lapidem in ſalem conuertit; & cæco nato viſum reſtituit, & aquam in ceruiſiam mutauit: Hæccine magæ opera, & non potius ſanctiſſimę fœminæ cenſenda? &c. Nunc quid ſupereſt niſi vt Chriſtum quoque, vt olim Ethnici, magum ſcelerate appellent, qui aquã in vinũ generoſum trãſmutauit? At hæc omnis maledicentia propter aquam luſtralẽ nata eſt.

Prætermiſſa in 2. parte.

In primo membro huius ſecunda partis, locus erat opportunus exponendi Apoſtolatus multorũ Hibernorũ, ſuffulcientibus Apoſtolicã eorũ peragrationẽ Chriſtianiſſimis Galliarũ Regibus, vt ſedentes in tenebris idololatriæ, & in vmbra mortis ſepulti populi aſſererentur in lucem & libertatem filiorũ Dei. Nam vt Theodoberto Auſtraſiorũ Rege ſuggerẽte, Sueuorum populos idolorum cultui deditos, lucrifecit Colũbanus: Ita eiuſdem nepos S. Gallus, Alpium Rhætiarum incolas & Brigantini lacus accolas, Sigeberto rege Galliarum ſubueniẽte, cum Gonzone Duce conuerterat: Sic vtriuſque diſcipulus ac conciuis Magnoaldus Hibernus, parili munificentia Regum Galliæ ſuffultus, opus euangelicum a magnis magiſtris inchoatum, cum ſuo cooperatore & conterraneo Theodoro feliciter prouexit.

Sed præclariſſima eſt illa Virgilij Hiberni ad Carinthios profectio, quæ immittente Pipino Rege ſuſcepta ab illuſtri zelatore diuini honoris, ſic celebratur in hiſtoria de rebus ab eo geſtis.

„ Beatiſſimus Virgilius in Hibernia inſula, de nobili ortus proſapia, litterarum ſtudijs ita animum applicauit, vt inter doctos ſui temporis & climatis, doctiſſimus haberi potuiſſet. Morum etiam honeſtate nihilominus clareſcere ſtuduit; & tamen non virtute relicta, inuidiam quorumlibet placando, dictum illud exoptabile in ſe dignè meruiſſet transferre. Dilectus Deo & hominibus, cuius memoria in benedictione eſt, cuius nomen exquiretur à generatione in generationem. Vt itaque Dominus miſericordiam ſuam à progenie in progeniem oſtenderet, ſeruum ſuum Virgilium, ſtrenuum vtique Dominicæ vineæ plantatorem, & futurum CARINTHIÆ Apoſtolum, de natali ſolo Hiberniæ ad Franciam miſit: vbi ab Illuſtri Rege Francorum Pipino, qui Maior-domus dicebatur, apud Cariſiagum honeſtè exceptus fuit. Et quia litterarum ſcientia cum morum honeſtate in ipſo exuberauit, Rex eum ſicut tubam Euãgelicæ prædicationis libenter audiendo, ſecum fere duobus annis propter amorem Dei retinuit. Temporibus verò Ottilonis Ducis Bauariorum, qui tunc cum to-

„ ta Norica prouincia ſubiectus fuit prædi-
„ cto Regi Francorum, Salzburgenſis Ec-
„ cleſia, quæ ab antiquo vocabulo à iuuan-
„ do dicta fuit Iuuania, proprio carebat E-
„ piſcopo. Sed Rex Pipinus, princeps per
„ omnia Chriſtianiſſimus ad incrementum
„ Eccleſiæ non modico ſuſpirans deſiderio,
„ Epiſcopatum Salzburgenſem pro debito
„ regiæ magnificentiæ, ſancto conceſſit Vir-
„ gilio, eumque prænominato Duci Nori-
„ corum, vtpote amico cariſſimo, tranſmiſit
„ ſummo cum honore excipiendum. Vir ita-
„ que Domini diſſimulata ordinatione, fer-
„ me duorum annorum ſpatiis, habuit ſecum
„ laboris & coronæ participem Epiſcopum
„ comitantem de patria, nomine Dobda, ad
„ perſoluendum Epiſcopale officium. Poſtea
„ ad inſtantiam populi, necnon aſſidua Coë-
„ piſcoporum ſuorum cohortatione indu-
„ ctus, ab ipſis vnctionem Epiſcopalem ſuſci-
„ pere conſenſit, ordinatuſque eſt à prouin-
„ cialibus præſulibus Anno Natiuitatis Do-
„ mini, 767. xvii Calendas Iulij &c. Vita eius prolixè conſcripta eſt à diſcipulo ſancti Eberhardi Salzburgenſis, & ipſe Virgilius in ſanctorum Canonem adſcriptus dicitur à Gregorio ix. Pontifice, vt ex veteribus monumentis probat Baronius, vide Surium. 27. Nouembris, in editione Coloquienſi. Anno 1618. & Henricum Caniſium tom. 2. Antiquæ lect.

Hæc pauca hoc loco tametſi curſim annotanda erant pro ſupplemento prætermiſſorum. In primo membro ſecundę partis, quæ etiam ſecundo membro pro literaria communicatione ex parte ſubſeruiēt, quibus in cumulum addi poſſunt, quæ habet Vualafridus Strabo de ſancto Gallo, eiuſque induſtria in educandis Eccleſiæ opitulatoribus, præſertim Iohanne Diacono, qui poſtea factus eſt Epiſcopus Conſtantienſis, pro diſcipulo ſpondente præceptore, in conſeſſu Synodi Prouincialis multorum Antiſtitum, & prærogatiuam vocis ſuæ deferente Gunzone Duce, ſimul etiam inſtantibus Epiſcopis, vt onus ipſe Gallus ſubiret, quod conſtanter recuſauit.

Et huic affine eſt alterum Magnoaldi Hiberni exemplum, qui Tozzonem preſbyterum a ſe inſtructum doctrina & pietate ad Auguſtanenſem Epiſcopatum fecit promoueri. Sed illuſtriſſimum eſt teſtimonium Theodori Campidonenſis Abbatis, qui vtrique coæuus erat: ita enim ſcribit de S. Gallo, eiuſque famulo ac diſcipulo ſancto Magno. Cęperunt tunc temporis ædificare Eccleſiam beatus Gallus & Magnoaldus, conſtruere monaſterium, manſiones per gyrum ad commanendum, fratribus præparare, ſuffulti Regis Sigeberti & Ducis Gunzonis adiutorio. Conſtruxerunt „ C. xi. vita ſancti Mag. 6. Sept.

„ ergo monaſterium miræ magnitudinis & „ fratres *inibi coadunatos, doctrina & exemplo* „ *ad æterna vitæ deſideria concitauerunt.* Oth- „ marum puerum ex Alamannorum genere „ curioſe nutrientes, atque doctrinâ Gram- „ maticæ artis, ſeu diuinorum librorum eum „ erudientes, *Magiſtrum ſcholæ conſtitue-* *bant, &c.* Ex his collige monaſteria Hibernorum illis diebus gymnaſia fuiſſe; & gymnaſia vice verſa monaſteria, quod ex Trithemio produximus mẽbro ſecundo.

Prætermiſſa in 3. membro 2. partis.

Et pro tertio membro, in quo agitur de ciuili ſocietate & commercio inter alios Europæos & Hibernos, cùm ex Tacito liqueat, magnis vſibus aptam natam Hiberniam inuicem miſcere valentiſſimam Imperij partem, audi Clarentium fæcialem de Brigantibus, ſiue illos cum Floriano del Campo ex Hiſpania in Hiberniam & hinc in Britanniam profectos, ſiue ex Brigantio ad Rhenum apud Theodorum, Vvalafridum, Ionam, ſiue ex Brigantibus Alpinis graſſatoribus, ſiue ex iis qui vicinam Britanniam inſidebant primitus: optionem aduocat ac ſuffragatorem ſententiæ ſuæ eruditiſſimum Thomam Sauilum, iudicantem Brigantes nonnullos iam inde à Romanorum aduentu in Hiberniam ſeceſsiſſe, alios quietis & otij cupidine ad-

Camdenus in Brigantibus.

ductos;alios vt oculos a contagione dominationis Romanę inuiolatos haberent, alios denique,ne quam libertatem à natura pueri acceperāt,ſenes voluntate amitterēt.

De ſancto Auſberto Rothomagenſi. In Alto-monte exulem illum vixiſſe tempore Vincentij ex hiſtoria illius loci indicat Molanus in Natalibus. Sub Halidulpho autem Abbate id aſſerit accidiſſe Angradus Monachus: Sed ex inſpectione ipſius hiſtoriæ, quę mihi ad manum non eſt, hauriri poſſet conciliatio iſtius in ſpeciem diſſonantiæ. *pag. 52 vſ. 10.* *14 Iulij* *9. Februarij.*

De Normannis 3. M. 2. partis.

Sed quid de Normannis illis, qui tempore Caroli M. Hiberniam infeſtabant, vt ex Antiquis habetur Francorum Annalibus? Nondum Rollo cum ſuis agminibus in Neuſtria ſedem fixit, cum Normanni illi, de quibus ſcriptor coætaneus apud Pythæum, auctor hiſtoriæ de Carolo M. refert in hunc modum. Claſſis Normannorum Hiberniam Scotorum inſulam aggreſſa, commiſſo prælio cum Scotis, innumerabilis Normannorum multitudo extincta eſt. Hos enim Normannos, id eſt ex aquilone homines, vel pro Noruegis accipiēdos ex mente Camdeni, vel quod parū *Annales Regum Franciæ per vetuſtū ſcriptorem Be-*

nedictini ordinis, ita rem hanc referūt. Claſſis Normannorum Hiberniam Scotorū inſulam aggreſſa, commiſſoque cum Scotis prælio, parte non modica Normannorum interfecta, turpiter fugiendo domum reuerſa eſt.

parum diſcrepat; pro Danis ex Cymbrica Cherſoneſſo exiſtimo; fauetque apud eundem Pithæum vnus è duodecim coætaneis ſcriptoribus, qui ad annum Chriſti 812. Claſſis, inquit, Danorum Hiberniam aggreſſa, à Scotis prælio ſuperatur. Meliori loco ſtabant fœdera Hibernorum cum Carolo imperatore illa ætate, quàm vt ab eius ſubditis, ſocij & amici laceſſerentur iniuſto bello. Vnde etiam eoſdem Hibernorum inuaſores & infeſtatores pro hoſtibus habuit, ipſoſque hoſtilem in modum inſecutus eſt, vt ex Eginharti verbis liquet.

„ Molitus eſt & claſſem contra Normannos, „ ædificatis ad hoc nauibus iuxta flumina, „ quæ & de Gallia & Germania, ſeptentrio- „ nalē influūt oceanum: & quia Nordmanni „ Gallicum littus atque Germanicum aſſi- „ dua infeſtatione vaſtabant, per omnes „ portus & oſtia fluminum, qua naues re- „ cipi poſſe videbantur, ſtationibus & ex- „ cubiis diſpoſitis, ne qua hoſtis exire poſſet, „ tali munitione prohibuit.

Hibernos verò noſtros in fidem, tutelam, & clientelam ſuſcepit: de quibus ſic idem Eginhartus.

„ Auxit (nempe Carolus) gloriam Re- „ gni ſui, quibuſdam Regibus ac gentibus „ per amicitiam ſibi copulatis: Adeo nam- „ que Aldefonſum Galetiæ atque Aſturiæ „ Regem ſibi ſocietate deuinxit, vt is cum

ad eum

vel litteras vel legatos mitteret, non aliter ,,
ſe apud illum quã proprium ſuum appel- ,,
lari iuberet: Scotorum quoque reges, ſic ,,
habuit ad ſuam voluntatem per ſuam mu- ,,
nificentiam inclinatos, vt eum nunquam ,,
aliter quam Dominum ſeque ſubditos ac ,,
ſeruos eius pronunciarent. Extant Epiſto- ,,
lę ab eis ad eum miſſę, quibus huiuſmodi ,,
affectus eorum erga illum indicatur. ,,

Itaque affectus amicitiæ, & ſocietatis teſſera erat, illa humanitate plena litterarum tranſmiſſio; non autem illiberalis alicuius ſeruitutis aut ſubditię mancipationis auctoramentum, vel in Rege Aldefonſo, vel in Regibus Hibernię, quos munificentia ſibi deuinxit in ſocietatem; & in gloriæ ſuæ cumulum amicitiam cum illis copulauit.

Bene autem & accuratè ſignauit Eginhartus Scotorum Reges in numero multitudinis. *Neque enim vnum eſt in Hibernia Regnum, ſed diuiſa in plura*, inquit B. Bernardus. Tunc vtique Pentarchia erat regnorum quinque: ſicuti aliquando, Anglia heptarchia, & Gallia ipſa, cum ibi verſaretur ſanctus Columbanus Triarchia erat; quæ mox conflata eſt in Monarchiam ſub Clothario, ſublatis Theodorico cum Sigiberto filio, & fratribus quinque, ac patruo Theodeberto in clericum attonſo. *In Malachia.*

CARMEN THALASSICVM Inuocatorium B. Brigidæ Virginis, & Patronæ Regni Hiberniæ.

Brigida Hibernipetas, qua ducis in æquore claſſes
Te ſibi ductricem noſtra carina petit.
Eurus Hyperboreis alternans flatibus auram
Inflat in occiduum carbaſa tenſa latus.
Ante ſed ex oculis quàm gleba Aquitanica noſtris
Egreſſa eſt pelago ſubijcienda ſuo,
Inguine ſuccuſſo latebroſa carina fatiſcit,
Atque ſubintrantes rima capeſsit aquas.
Brachia remigibus ſentina repanda fatigat,
Inque ſuas veniunt acta redacta vices.
Clepſydra deciduas quoties diſcreuit arenas,
Fundit inexhauſtum fiſtula puppis onus.
Nec tutum eſt regredi ad littus, nec pergere tutum:
Vnica res miſeris tuta, vouere Deo.
Vouimus, alme pater, & deſpice vota precantũ;
Sed, duce te, optatum dirige nauis iter.
Brigida Hibernigenũ ſupplex pro gẽte precatur;
Virginis hac pietas, quod petit, accipiet.

In periculo naufragij conſtitutus pangebat eidem Virgini patronæ ſuę indignus ipſius cliens D. R.

Brigida, quem rapidis mirè tutauit ab vndis,
Hunc, vt ab hoſte precor protegat ipſa tetro.

I. Ley.

DE SCRIPTORVM Scotorum nomenclatura à Thoma Dempſtero edita præcidaneum.

VIx mihi de manibus in prælum illapſa Brigida Thaumaturga, cum iſta ſe in conſpectum daret ſcriptorum Scotorum nomenclatura à Thoma Dempſtero Bononiæ in lucem edita. Quã perfunctorio cum tranſcurrerem oculorũ coniectu, multum mirabar iudicium hominis Caledonij, qui cum multum erret à limine, ſi eum ad rectũ limitem velis reducere, protinus reuocandus erit ad prima elementa dedocenda quæ malè docuit. In eoque duplex merebitur Magiſter didactrum; vt prauè inſtitutus auditor dediſcat omnia quæ prius didicerat erraticè, rectius poſteà inſtituendus.

Hoc verò vt fieret iuſta catalogi recognitione opus eſſet, vt totius Alphabeti ſingula elementa recenſerentur. Et certè ſi mihi non deeſſet, quæ multis ſupereſt à negotijs vacuitas, & copia ad manum eſſet librorum, qui neceſſarij videri poſſent ad perpoliendam recenſionem iſtius nomenclationis, non illubenter incumberem in hanc recognitionem, vt nihil aliud me huc impelleret (cum multa meritò moueant)

quam vt à S. Brigida prohiberem vim & iniuriam Scoticæ iſtius inuaſionis, qua neſcio an maiori fraude, vel minori fronte abducitur ab iſto Nomenclatore è ſua planitie Lagenienſi in ſyluam Caledoniam, per colles & ſcopulos Picticos.

Sed otio deſtituor & apparatu; Atque vtroque impedimento detentus hærebam ipſe, magiſne expediret parum quam nihil dicere: Sed eo demum propendebam, amicè præmonendum eſſe nomenclatorem, ne ſibi perſuadeat impunè laturum à vicinis inſularibus, ſi ita pergat hiſtorias contexere, ſicut nomenclaturam conſarcinauit; quam ex libris xix. ſuis excerptam præfert; & lectores æqui non poſſunt ſatis mirari, ita eum ſerpere voluiſſe in alienos hortos, & vel inuitis vel inſcijs veris Dominis, decerpere lectiſſimos quoſque floſculos in ſuam corollam intexendos: vt ſi ſuos ſinguli repetant, eum relicturi ſint aridum & marcidum ἀνθολογον cum paucis admodum corollariis è ſuo tam ambitiosè cõcinnata corolla. Præcipuos legi ex illa natione qui aliquid ſcripſêre de illuſtribus viris in ſanctitate, eruditione, litteris: Iohannes maior in ſua Scotorum hiſtoriola in quibuſdam aberrauit à ſcopo quem petebat veritatis: ſed vt ſimpliciori ſtylo, ita meliori fide & certiori oculo ad eandem collimauit quàm Hector Boethius: cui

ſuccedaneam parauit operam Georgius Buchannanus, in poeſi quã in hiſtoria clarior. Et Iohannes Leſlæus Roſſenſis Antiſtes, ſiquidem ipſe vel Robertus Turnerus vulgatam elaborauit de origine, moribus, & rebus geſtis ſuæ gentis hiſtoriam; Leſlæo in multis vacillanti & hallucinanti Georgius Thomſonus humerum ſuppoſuit, qui vt fulciret malè materiatã fabricam, ponticulos ſubdidit arundineos; ſeque tibicinem dedit cæteris eo inſtabiliorem & debiliorem, quo ipſe omnibus authoritate dilutior, & iudicio ſterilior viſus eſt quibuſdam rectè & ſolidè eruditis.

De omnibus autem grauis illa erat & cenſore digna ſentẽtia doctiſſimi Theologi P. Edmundi Haii; cuius erudita de Caluini contrarietatibus elucubratio multorum manibus teritur: magnam iniuriam à Gentilibus ſuis factam nationi Hibernorum, quod ſanctos & illuſtres viros illis præreptos in ſuos referrent cenſuales & Catalogos, deceptis vtique vel decipere volentibus vmbrâ nominũ communionis, quod vtraque natio Scotorum notione aliquãdo ſignaretur, & vtraque inſula priſcis ſcriptoribus inter Britannicas cenſeretur: ſed ex adiunctis terminis, ſicuti agrorum limites internoſcuntur ſignis ſuis: ita vtraque gens & populus diſiungitur morum & temporum conſideratione. Cum dele-

ctû itaque & iudicii recti libramine legendos eſſe auctores, annales conſulendos, annos, ętates, & tempora diſcernenda his qui errores non amant, & ſponte nolunt cœcutire in aſtruendo honore patrio, monuit venerandus ille cenſor ſuorum, & verus aſſertor natalitii decoris, & dignitatis quãtum per veritatem licere ſibi putauit.

Quantum autem tribuendum ſit eius in hac re iudicio, ex elogio eiuſdem apud P. Ribadeneiram in Scriptoribus ſocietatis perſpici poteſt. Edmundus inquit Haius „ natione Scotus vir fuit valde religioſus, „ prudens atque eruditus: qui Collegii noſtri Claromontani Pariſienſis, & Muſſipontanæ Academiæ primus fuit Rector: „ factus Præpoſitus Prouincialis Franciæ „ prouinciã gubernauit, & Aſſiſtentis apud „ P. Claudium Aqua-viuam Præpoſitum „ Generalem munere functus eſt Romę in „ eoque munere deceſſit è vita. „

Si tam celebris & eruditus vir, id tũ adhuc ſe ſuperſtite cẽſuit, quid iam dicturũ fuiſſe opinabimur, ſi vidiſſet nomenclaturã Thomæ Dempſteri; quã illum puderet, vel inſcitię ſcriptori huic inſitę, vel iniuriæ ab eo irrogatæ, non Hibernis ſolũ, ſed & Anglis, & Cãbro-britannis, & aliis quorum coronam gloriæ capiti detrahit, ſuoque malè aptat occipitio, nullo quod ego quidẽ capio veri, æqui, aut iuris colore, quod in

iuris ciuilis & humanioris litteraturæ primario profeſſore nimis inciuile videri queat? In alienas autem laudes velle ſe induere quid aliud hoc eſt quam Horatianam æmulari monedulam?

Quod ſi forte ſuas repetitum venerit olim
Grex auiũ plumas, moueat cornicula riſum.

Nollem ſanè Nomenclatorem hunc tametſi mihi incognitum, ita voluiſſe deſipere, vt ſe propinaret irridendũ tot agminibus eruditorum hominum, quorum non ſunt expertes illæ nationes, quibus ille iniquior eſt in expilandis ſacris ſcriniis, archiuis & Regeſtis. Non iam agitur de plagio leuidenſi, cuius in triuiales Magiſtellos rauca ſonant inſimulamina: ſed in virum Academicum pandectarũ iuris primarium profeſſorem, & cultorẽ humanitatis, auſu pœne ſacrilego inuolaſſe in ſacraria ſanctorum, cœlique incolas beatos fraudare ſuo quem olim tenuerant, terreſtri incolatu. Doleo tam effrontem eum deueniſſe, vt prauas mulieres, quæ nothos ſupponũt fœtus, ſectandas ſibi duceret.

Auſim hoc dicere, ſi demas Hibernos, Anglos, Cambros, & cum his alios incertos, anonymos, Ethnicos, hæreticos, & pluſculos modernos, quorum magna pars adhuc ſupereſt, vt eorum videatur, vel auræ velificari, vel aurum appetere; in tam numeroſa & faſtuoſa ſcriptorum farragine

pauciſſimos fore reliquos, nec vnam forſitan ex omnibus integrandam centuriã, quos ille in tot claſſes Sanctorum, Paparum, Cardinalium, Regum, aut Regum filiorum, in tot Apoſtolos géntium, tot monaſteriorum extra Scotiam fundatores, Archiepiſcopos, Epiſcopos, Abbates, Academiarum fundatores: viros in omnibus Europæ prouinciis, omni ſcientiarũ genere illuſtres, tanto faſtu in limine diſtribuit.

Et cum Thomam Dempſterum ter repetat in ſua Nomenclatura ſemel in valuis paginæ præliminaris; iterum ſub vexillo litteræ Delta, tertio ſub ſigno Tau, de quo Thomas Morus (non Moros) inſigni luſerat epigrãmate: ad quid iſta eiuſdem tam multiplex geminatio, niſi ad augendũ numerum, & ad fucum lectori faciendum? An vt ille olim telluris inutile pondus,

Nos numerus ſumus, & fruges cõſumere nati.

Natuſne ad hoc & notus? vt poſſit illud etiam accinere quod malè accideret naribus.

——————Et nos quoque poma natamus.

Mirum mihi videbatur quorſum ille tam operosè peteret, tam oneroſam originem ſuorum ſcriptorum, vt vltra Chriſtianum hemiſphæriũ ad noſtros Antipodas, Druidas, Bardos, Paganos penetraret, & noſtri climatis Refugas, lumini & Numini rebelles hæreticos, in ſuum luſtrũ & cen-

ſum redigeret; hominesque ſemiſses ac triobolares ita inſereret in ſuum elenchum Scriptorum Scotorum, vt eos minimum reddat in omnibus Europæ prouinciis omni ſcientiarum genere illuſtres; qui tamen ad radium & puluerem affixi domi, vix Scotiam egreſſi, nec dum exuti ſcoream ſuæ obſcuritatis, in ſterquilinio vnde orti ſunt, inhæreſcunt.

Mirum etiam, quod recedens à tritis Sanctologorum veſtigiis, nouas carpit ſanctorum ſemitas, cæteris inuias ſibi tantum familiares. Nam cum ſanctos numeret ducentos ſeptuaginta quatuor, Pythagoreo ſilentio inuoluit, vnde iſtos tanto numero hauſerit, totque inter eos Pontifices, Reges, Cardinales, vt ſola nominis ſui auctoritate ex hiſtoria inuiſa, tanquam ex Iouis Dyphthera fides ipſi ſic dicenti accommodetur, & nouum Pythagoram Schola tota ſequatur. Sed cum domeſtici penoris tanta ſit penuria, quo fine reticuit, duos inſignitos martyres ſuæ extra controuerſiam nationis P. Ioannem Oglebeium è ſocietate Ieſu presbyterum in vrbe Glaſquenſi in Scotia miris ad mortem excruciatum pro fide tormentis? cuius & incarcerationis & martyrij relatio typis Duaci tradita erat cũ publica approbatione. Anno 1615. Et Ioannem Graium Ordinis Seraphici, qui referente Henrico Sedulio è patriâ

In Corollario hiſtoriæ Seraphicæ, p. 693.

Religionis ergò profligatus, vt Deo quietius viueret in portum ſancti Franciſci appulit. Et cum Geuzij Bruxellæ in clerum & magiſtratum ſeditionem mouentes omnia cædibus temerarent, & rapinis; fugientibus è monaſterio fratribus P. Ioannem ſolum reperientes, & pecuniã quam non haberet ab eo poſcentes, ſanguinarij carnifices vulneribus duobus cæſim in capite, duobus item punctim in pectore peremerunt. Anno Chriſti 1579.

Mirum denique cur his prætermiſſis in alienos manum immittat, quorum ſeriem ſi voluero relegere, implebunt geminabuntque Alphabetum.

Ex primis tribus litteris Nomenclaturę licebit totius coniecturam facere, quibus & vnde ſit mercibus referta; & quorum faciat indicinam aromatum. Ex primo Alphabeti elemento, ſi reſtituamus Hibetnis S. Andream Archidiaconum, Sanctum Adamnanum Abbatem cum alijs duobus homonymis, Sanctum Althonem, Aidanum, Adalgiſum, Arbogaſtum. Airigenam, ſeu veriùs Erigenam; ſi Anglis & Cambrobritannis, ſuum Albanum, Alcuinum, Aſaphum, Amphibalum, & Burgũdionibus Attalam, qui remanebunt in Catalogo, præter admodum paucos, niſi anonymi ſiue incerti; Apocryphi vel obſcuri; moderni ſiue incogniti, & hæretici

ac damnatæ memoriæ?

Progrediamur ad ſecundam litteram B. ibi ex noſtris caſtris cogit ad transfugium Sanctos Baithenum, Bertuinum, Brandanum cum ſuo æquiuoco. Brigidam virginem. Barrum ſeu Finbarrum, ex Anglis Bedam, Boiſilium, Bonifacium: cæterorum ſpicilegium erit fere ex carduis, vrticis, aconyto. Similiter in littera C. ſi eximas noſtros homines Chillenum, Cainnechũ Congallum, Columbanũ, Colmanos, Chilianum, Colonatum, Caminum, Columbam, Cormacum, Cailtanum, Chriſtianũ, Claudium Clementem, Cogitoſum, cum quibuſdam aliis quos prætereo, Cuthbertum, quem Ioannes Maior, Cornelium, quem ipſe etiam Dempſterus fatetur Hibernicũ, & C. Sedulium plerique omnes. Claudiam etiam poetriam Camdenus & totus propemodum Anglorum cuneus ſuæ vindicant Britanniæ. Cæteram turbam qualem quæſo? quam ſubluſtrem, ſubleſtam, ſubopicam, ſubeream & ſubæratam? adderem adhuc & alia epitheta, niſi ſubiratum Nomenclatorem in maiorem calorem & choleram coquendum vererer. Sed vereor magis ne illud Tullianum conueniat in eum vſurpari. Qui ſemel verecundiæ fines tranſilierit, cum bene & gnauiter oportet eſſe impudentem.

Reliquam Alphabeti ſartaginem nõ mo-

uebo. Ex tribus his elementis abunde intelligitur, quibus ſegmentis & teſſellis tota nomenclatura conſurgat. Cui in Catalogum Alphabeticum contextę poſſum opponere illuſtrium ſcriptorum Alphabetum, quorum authoritas vſu mihi veniat in aſſerendo vindiciarum iure contra iſtum Nomenclatorem: *S*. Adamnanus, S Antoninus, Alcuinus, Arnoldus Vvion: S. Beda, S. Bernardus Baronius, Bellarminus: Claudianus, Cambrenſis, Clithouæus, Camdenus, Campidonenſis, Cæſatius: Diſibodus Sanctæ Hildegardis, Dionyſius Carthuſianus, Demochares; Eiſengrenius, Ericus Antiſiodorenſis; Franciſcus Diacetius, Gaſpar etiam Bruſchius & Ioannes Balæus (ſi ex illis caſtris velim deſumere) Guillelmus Malmeſburienſis, Huntingtonus Archidiaconus, Gallus Strabonis, Haræus, Henricus Caniſius; Iſidorus Hiſpalenſis, Ioannis Sicardi Cælius Sedulius; Lipomanus, Lipeloüs, Laurentius Dunelmenſis, Ioannes Molanus, Marianus Scotus, Nauclerus, Oroſius, Probus, Ptolomæus; Pitſæus, Quiliani vita, Ruffinus; Roſierius, Rogerius Houeden; Sigebertus, Thomas Bozius, Thomas Vvalſinghamus, Tertullianus, Trithemius, Vvalafridus Strabo & alij complures, quorum vel minimus Dempſtero maior eſt, quanto magis omnes, quos in coronam adductos,

qua fronte audebit ille obtueri?

Memini alibi legiſſe Nomenclatorem & Fartorem eadem ſignificatione accipi: id ſi vnquam verum, in hoc maximè apparere crediderim; quando ab iſto polymitario inferti ſunt, & in lymbos malè aſſutos inſerti ex omni gente & genere hominum, ex omni populo, & lingua Græca, Latina, Barbara; Chriſtiana, Catholica, hæretica, Gallica, Hibernica, Anglica, Cambrica; priſca, moderna, nota, incognita; vt vere videatur ſagena miſſa in mare magnum & ſpatioſum, ex omni genere piſcium comprehendens: ſed reductâ ad littus in corbes ſeponendæ ſingulæ ſpecies; vt piſcator ictus ſapere incipiat, ni ſeriò cum Phrygibus velit deſipere.

Apud Feſtum vide etiam Pancyrolũ in Notitiâ. I.

Non alium hoc loco Apologeticum Hiberniæ ſanctorum quæram, quam qui veteri apologo habetur de apibus & fucis, veſpa iudice.

Apes in alta quercu fecerant fauos;
Hos fuci inertes eſſe dicebant ſuos,
Lis ad forum deducta eſt, veſpa iudice,
Quæ genus vtrũque noſſet cũ pulcherrimè,
Legem duabus hanc propoſuit partibus.
Non inconueniens corpus, & par eſt color,
In dubium plane res, vt meritò venerit:
Sed ne religio peccet imprudens mea,
Alueos accipite, & ceris opus infundite,
Vt ex ſapore mellis, & forma ſuaui,

Ex Phædro.

De quîs nunc agitur, auctor horũ appareat;
Fuci recuſant: apibus conditio placet.
Tunc illa talem protulit ſententiam,
Apertũ eſt, quis non poſsit, aut quis fecerit,
Quapropter apibus fructum reſtituo ſuum.

Ita in hac lite non lite inter Hibernos, Anglos, Cambro-Britannos & Scotos modernos Albienſes, quicunque ſe velit arbitrum dare vel ſequeſtrum honorarium paribus momẽtis in parem inclinabit ſententiam causâ per omnia conſimili. De priſca claritudine harũ gentium in ſanctitate vitæ & cultu religionis quæſtio agitatur; de zelo tuendi propagandique doctrinam orthodoxam cauſa vertitur. In hoc ſtat cardo totius quæſtionis, vtrum Dempſterus, cum ſuis commanipularibus inter fucos quam inter apes cenſeri magis mereatur. Quis enim dubitauerit fucum eſſe aut furem alieni mellificij, ſi nec cerá vult ducere, nec cellas elaborare, nec fauos ſcit fingere, ſed fabulas. Si perfricta fronte, iure nullo, malo more, fide non bona aduncat noſtros ſanctos in ſuam Caledoniam, & fictitio titulo Pictis ſuis adſcribit Albiẽſibus, Hiberniæ, Cornubiæ, Cambriæ, Angliæ ciues & incolas. Vtrum plagiarius non ſit & ſanctorum furunculus, lance & licio perquirendus; qui vncos non abſtinet, non cohibet vngues a ſcrinijs & ſacrarijs quæ ad ſe non pertinent, expilandis? qui ſuccum

quem non intriuerat, ſaporem quem non expreſſerat, flores quos non ſeruerat, ore ablingit, faucibus abſorbet, falcibus amputat è proprio ſtipite?

Siſtant ſe fuci iudicio veſpæ: apes non ſe ſubtrahent: ſubibunt æquum examen: ſe condent in aluearibus, inſudabunt operi, elaborabunt fauos, omnem arbitrij fauorem repudiant, niſi color, odor, ſapor, melliflui ſucci genituram probet, & veras proferat genitrices, cadant iudicio apiculæ, fuci dominentur & cauſam obtineant.

Ecce quam multos parauit Albienſibus alueos Italia, Gallia, Belgica: quam dolenter dico, ſed verum tamen, quando ita cogimur fatendum eſt, iſta aluearia deſerentibus fucis, examine fugiente, aranearum telis oppleta, nullo vel certè perexiguo ſtipata mellificio. Hoc deplorant illi qui aluearibus præſunt: quando qui ſubeſſe vellent omnino deſunt: non deſunt horti floribus obſiti, non abeſt aura & ſollicitudo regendi, non deſunt vernantes areolæ, arbuſta viridantia, quies & copia colligendi ſuccum: non deſunt Hyblæa thyma, ſed ſolus deeſt θύμος, ſola voluntas & lubentia mellificandi. Hinc illa per totam ferè Scotiam modernam amaritudo mentium; caligo in rebus fidei, hebetudo intellectus & pigritia in rebus diuinis: aritudo ſenſus & ſtupor in negotio ſalutis; contra verò

ſumma acrimonia, contentio, vigilantia, perſpicacitas in officiis huius ſæculi, & in cura maxima perituri corporis, incuria sũma æternæ ſecuritatis. Vt niſi ex Hibernia noſtra, & vicina Anglia excurrerent illuc operarij, bone Deus, quanta ſterilitas & ſolitudo; quanta egeſtas, & inedia ſacrorum peruaderet vniuerſam terram hanc, olim Caledoniã & Pictlandiam Albinenſem, ſic a priſcis nuncupatam & medię ętatis ſcriptoribus?

Atque vtinam vel iſto improperio ſtimulentur fuci ad ſegnitiem fugandam: vt ſuæ ac ſuorum ſaluti numeroſiùs allaborent: ſcio non deeſſe, quamuis rariſſimos ex ipſa gente, qui ſolertiſſimi ſunt, & ſitientiſſimi ſalutis popularium ſuorum, qui mellificium à ſe factum infundere vellent arefactis mentibus ſuorum Scotigenarum: qui & coram oculis, & ſuccum palato cõdire vellent quam lubentiſſimè; qui & errores eorum detergere, & rigorem cuperent emollire: ſed multo plures vſui eſſent, tam præclaro operi: multi operarij ad tam largam meſſem neceſſarij videntur, multi vinitores ad tam vberem vindemiam: multæ apes quæ tot fucis præualeant.

Ignoſcat mihi Dempſterus, ſi inter apiculas lectiſſimi examinis eum numerare nolim, quouſque mereatur proſperiorem à

ſuis

ſuis popularibus opinionem (quibus nullos experitur rigidiores morum ſuorum Cenſores ;) quouſque deterat æruginem in iuuẽtute ſolutiore contractam, quæ etiã cum ętate magis adulta non minus inualuit, ex eorum qui eum diutiſſimè norant, iudicio, non autem ex præiudicio meo, qui nullam cum homine neceſſitudinem habui: quouſque pœniteat iniuſtitiæ factæ genti Anglicanæ & Hibernicæ, & palinodiam canat præpoſteræ Nomenclaturæ; & centonem ſuum polymytum retexendo diſſuat, ſuos ſibi ſeruet, alienos reſtituat in domũ ſuam. Melius eſt recurrere, quam currere male. Videtis quã ille male cucurrerit, qui nõ contẽtus inuadere non ſuos: etiam cęlites qua potuit arte, vel induſtria depreſſit, dũ ſupernates infernatibus exæquat ; parem recordationis cenſum impendens hæreticis atque Catholicis : Ethnicis atque Chriſtianis; viliſsimis homuncionibus atque illuſtribus viris; cum inęqualium ſocietas maiorum contemptus ſit. Et totam hanc technam conſtruxit, vt numerum ſuorum augeret, velut ad armiluſtrium.

Caueat, ne in eum incurrat quiſpiã cum amentatis à Seneca vel aliunde iaculis. Vnumquemque ex his qui ad augendam turbam exeunt, inanes & leues cauſę per „ vrbem (& orbem) circumducunt, nihil- „

Lib. de Tranquillitate.

M

„ que habentem in quo laboret, lux orta
„ expellit, & cum multorum fruſtra limini-
„ bus illiſus NOMENCLATOR per-
„ ſalutauit, à multis excluſus, neminem ex
„ omnibus difficilius domi quam ſe conue-
„ nit. Ex hoc malo dependet deterrimum
„ illud vitium, auſcultatio & publicorum ſe-
„ cretorumque inquiſitio, & multarũ rerum
„ ſcientia, quæ nec tuto narrantur, nec tuto
„ audiuntur.

Caueat ne vaga mente refugam vel inuitum contingat domum reduci, & propter improbam nomenclationis auxeſim cogatur exegeſim audire iſtius ſententiæ, cum debita partium ſingularum explicatione & applicatione.

Caueat ne lege Fabia de plagio teneatur, vt coram præfecto vrbis vel Pręſide Prouinciæ, quam meretur ex cenſu animaduerſionem accipiat: ſi honeſtior eſt adempta dimidia parte bonorum Impp. relegetur; ſin humilior in metallum damnetur; non, quod ille forſitan optaret, metallo auri vel argenti donandus, ſed cum metallicis cruciarijs, in eruendis expurgãdiſque metalloris venis labore & laſſitudine coquendus.

Ex. 21. Deu. 24 Caueat atrociorem ex lege Moſaica pœnam. Qui furatus fuerit hominem (vel plagiauerit) & vendiderit eum, conuictus noxæ; morte moriatur. Si non quemlibet

hominem,ſed ſanctum,nō vnumſed multos; non Romana ciuitate ſed cælo donatos,non Imperatoris libro,ſed membranis inſcriptos cæleſtibus vi facta, vult ex albo eradere, & per iniuriam expungere è ſuo cenſu natalitio, atque eliminare è terreſtri municipatu, quem olim veſtgiis incoluerant, & vita, virtute, doctrina excoluerant: magna vtique iniuria,quouis impendio reſarcienda.

Hæc in tranſcurſu à me dicta ſunto,data hac occaſiuncula tutandi B. Brigidam ne eius integritas & natale domicilium ab Allophylo quopiam, vel proſelyto occupetur. Si pergat Nomenclator quas pollicetur hiſtorias, polliceor illi non defuturos qui opiparè illum excipient, & in ientaculi eius vicem, non ieiunam & elemētarem ſed planè pollucibilem paraturi ſint cęnam, qua ſaturetur ad ingluuiem. Temperet ergo ſibi melius nec vt in alijs, ita in ſanctis delibandis deglubendiſque calamo luxuriet. Et vbi ſcriptorum catalogū recudere volet,ſi tamen dignus niſi vt excudātur quos indignè incuderat,meminerit apud Cęſarem, Plinium, Lactantium, Euſebium,& alios Druidas non ſcripſiſſe, ſed voce tranſmiſiſſe ad poſteros ſuā doctrinam, vel ſi ità velit ſuos fines ampliare, & philacteria diſtendere, cum tot incertis & anonymis quos numerat, Agra-

phos etiam & Agraphæas conſtituat; ſed humanioris litteraturæ profeſſori primario maiorem ego curam ſuaderem Orthographiæ: ſicuti prælectori iuris, vt ab iniuria ſe contineret.